

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง

รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรม

ของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

Political Culture Model for behavior development
of Local leaders in Chaiya Phum Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่น

ของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ

Executive Training Program for Local Leaders : Learning to local
development of leaders in Chaiya Phum province

โดย

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา

พ.ต.ท.ดร.ชุมพล เพ็งศิริ

พระสมพร สมจิตโต (อ่อนไธสง)

นางสาวสุพิชญาณ์ แก้วโพนทอง

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765021

รายงานการวิจัย
รายงานการวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง

รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรม
ของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

Political Culture Model for behavior development
of Local leaders in Chaiya Phum province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง
หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่น
ของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ

Executive Training Program for Local Leaders : Learning to local
development of leaders in Chaiya Phum province

โดย

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา

พ.ต.ท.ดร.ชุมพล เพ็งศิริ

พระสมพร สมจิตโต(อ่อนไธสง)

นางสาวสุพิชญาณ์ แก้วโพหนอง

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765021

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Sub - Research Report 1

Political Culture Model for behavior development
of Local leaders in Chaiya Phum province

Under Research Program

Executive Training Program for Local Leaders : Learning to local
development of leaders in Chaiya Phum province

By

Asst.Prof. Dr.Panya Klaydesh

Asst.Prof. Dr.Sompong Suwannaphuma

Pol.Lt.Col. Dr.Chumpol Pengsiri

Phra Somporn Samacitto/On-thaisong

Supitchaya Kaewponthong

Chaiyaphum Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2565

Research Project Funded by

Thailand Science Research and Innovation Fund

MCU RS 800765021

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
ผู้วิจัย:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา พ.ต.ท.ดร.ชุมพล เฟื่องศิริ พระสมพร สมจิตโต(อ่อนไธสง) อาจารย์สุพิชญ์ แก้วโพทอง
ส่วนงาน:	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๕
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ๒) ศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง และ ๓) พัฒนากิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรม สำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ, เชิงคุณภาพ และเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๔๐๐ คน โดยใช้แบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองให้กับผู้นำท้องถิ่น จำนวน ๑๐๐ คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์ไคสแควร์ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบทนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ดำเนินการพัฒนาตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ๖ แบบ คือ ๑) แบบคับแคบ ๒) แบบไพร่ฟ้า ๓) แบบมีส่วนร่วม ๔) แบบคับแคบผสมแบบไพร่ฟ้า ๕) แบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม ๖) แบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม แล้วนำไปศึกษากับกลุ่มเป้าหมาย และพบว่า ผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่ มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของเป็นแบบมีส่วนร่วม และแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม

๒) ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ๑) ด้านความเคารพสิทธิของผู้อื่น ๒) ด้านการรับผิดชอบหน้าที่ ๓) ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม และ ๔) ด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ และรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ

๓) ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองในด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน และพฤติกรรมทางการเมืองทั้ง ๔ ด้าน สำหรับผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่จำนวน ๑๐๐ คน และทำการประเมินความพึงพอใจในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

Research Tittle: Political Culture Model for behavior development of Local leaders in Chaiya Phum province

Authors: Asst.Prof. Dr.Panya Klaydesh
Asst.Prof. Dr.Sompong Suwannaphuma
Pol.Lt.Col. Dr.Chumpol Pengsiri
Phra Somporn Samacitto (On-thaisong)
Supitchaya Kaewponthong

Department: Chaiyaphum Buddhist College
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Academic Year: 2565/2022

Funds granted by: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

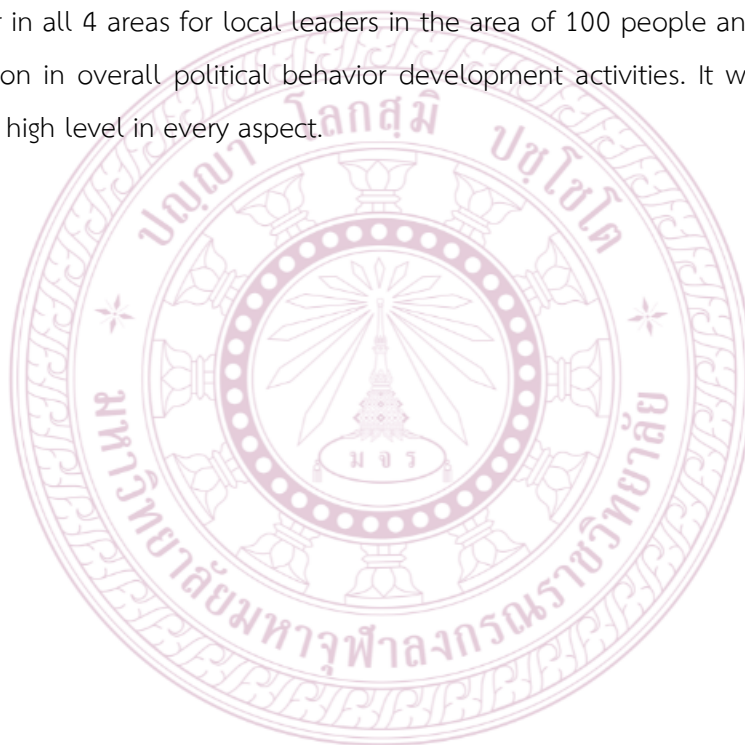
The objectives of this research were 1) to study of political culture model, 2) to study of behavior development and 3) to develop of behavior development activity of local leaders in Chaiya Phum province. This research was mixed methods as documentary qualitative and quantitative research. The samples were 400 people in Chaiya Phum Province by using of questionnaires, the key informants were 25 expert persons by using of in-depth interview forms and 100 local leaders were developed by behavior development activity. The data was analyzed by using of statistics as Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation and Chi-Square test and to analyzed qualitative research by using of descriptive analysis.

The findings of the study were as follows:

1) There were 6 types of political culture as (1) Parochial Political Culture (2) Subject Political Culture (3) Participative Political Culture (4) Parochial & Subject Political Culture (5) Subjective & Participative Political Culture and (6) Subject & Participant political culture. It was brought to study in target groups and found that most of local leaders in Chaiya Phum Province were in the type of Participative Political Culture and Subjective & Participative Political Culture

2) The overall political behavior of local leaders was at the highest level. When considering each aspect, it was found that political behavior was at the highest level in all aspects. Sorted in descending order of average values, namely 1) Respect for the rights of others, 2) Responsibility, 3) Adherence to common interests, and 4) Participation, respectively, and political culture. It is related to the political behavior of local leaders in Chaiya Phum Province.

3) The researcher carried out political behavior development activities in the areas of self-occupancy, human occupancy and job occupancy. and political behavior in all 4 areas for local leaders in the area of 100 people and to assess their satisfaction in overall political behavior development activities. It was found that it was at a high level in every aspect.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรม ของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” อยู่ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)

ขอกราบขอบพระคุณ พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้อำนวยการสถาบันพุทธศาสตร์ และบุคลากรของสถาบันวิจัยทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ ที่ได้เมตตาให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับงานวิจัย และผู้ประสานงานในแต่ละแห่งที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในการทำงานวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้คงเป็นประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการ และการนำผลการวิจัยไปปรับใช้กับงานด้านวิชาการ และส่วนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานวิจัยนี้

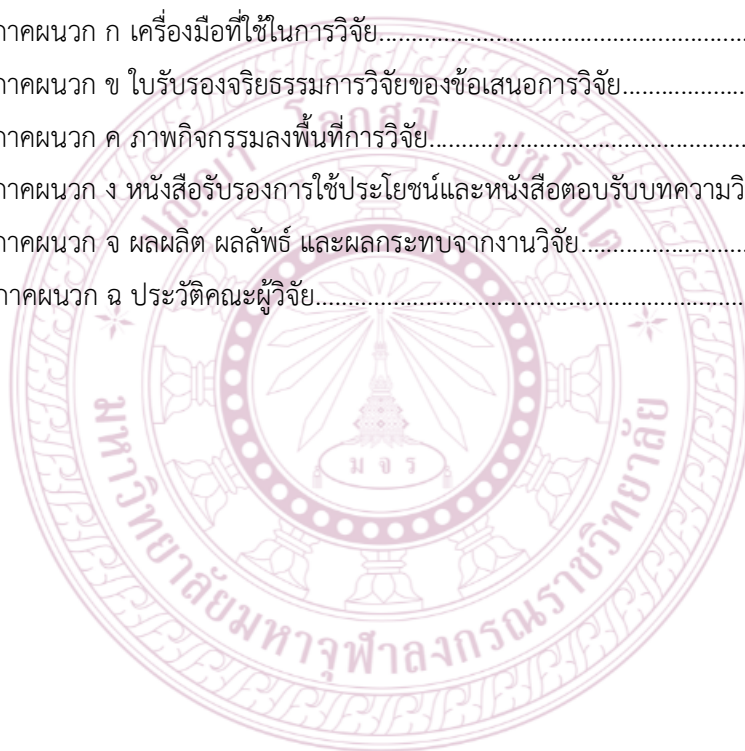
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช และคณะ

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
๑.๓ คำถามวิจัย.....	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	๕
๑.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๘
๑.๘ ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย.....	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๙
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง.....	๙
๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม.....	๒๖
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย.....	๓๔
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๕๒
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย.....	๕๙
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๕๙
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๖๐
๓.๓ เครื่องมือการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	๖๐
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๖๒
๓.๕ ตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๖๒
บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย.....	๖๔
๔.๑ รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ.....	๖๔
๔.๒ พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ.....	๙๐

๔.๓ การพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ.....	๑๐๗
๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย.....	๑๑๓
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๑๔
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๑๔
๕.๒ อภิปรายผล.....	๑๒๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๒๖
บรรณานุกรม.....	๑๒๘
ภาคผนวก.....	๑๓๖
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๓๗
ภาคผนวก ข ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย.....	๑๕๒
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรมลงพื้นที่การวิจัย.....	๑๕๕
ภาคผนวก ง หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์และหนังสือตอบรับบทความวิจัย.....	๑๕๙
ภาคผนวก จ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย.....	๑๖๓
ภาคผนวก ฉ ประวัติคณะผู้วิจัย.....	๑๖๗

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๒.๑	แสดงมิติความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง ทัศนคติต่ออำนาจทางการเมือง.....๒๐
ตารางที่ ๔.๑	แบบภาวะผู้นำพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ.....๖๖
ตารางที่ ๔.๒	แสดงการจับคู่คำถามแบบภาวะผู้นำ ๘ แบบของเรดดิน (Reddin).....๖๘
ตารางที่ ๔.๓	แสดงคำนิยามศัพท์และข้อความตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง.....๗๔
ตารางที่ ๔.๔	แสดงจับคู่ไขว้กันเป็นคู่กระทงคำถามเพื่อสร้างเป็นเครื่องมือทดสอบตัวชี้วัด รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง.....๗๙
ตารางที่ ๔.๕	แสดงวิธีการคำนวณค่าคะแนนแบบวัฒนธรรมทางการเมือง.....๘๕
ตารางที่ ๔.๖	แสดงจำนวน และร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....๘๗
ตารางที่ ๔.๗	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าคะแนนโดยเฉลี่ยของรูปแบบวัฒนธรรมทาง การเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ.....๘๘
ตารางที่ ๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับพฤติกรรมทาง การเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ.....๙๐
ตารางที่ ๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับพฤติกรรม ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น.....๙๑
ตารางที่ ๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับพฤติกรรมทาง การเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ด้านการรับผิดชอบหน้าที่.....๙๒
ตารางที่ ๔.๑๑	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับพฤติกรรมทาง การเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม.....๙๓
ตารางที่ ๔.๑๒	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับพฤติกรรม ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ด้านการมีส่วนร่วม.....๙๔
ตารางที่ ๔.๑๓	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัฒนธรรมทางการเมืองกับพฤติกรรมทาง การเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ.....๙๕
ตารางที่ ๔.๑๔	แสดงแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ที่ได้จาก การสัมภาษณ์.....๑๐๑
ตารางที่ ๔.๑๕	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....๑๑๐
ตารางที่ ๔.๑๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจในกิจกรรม การพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ.....๑๑๑

สารบัญภาพ

ภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๗
ภาพที่ ๒.๑ แสดงถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่เกิดจากปัจจัยทางจิตวิทยา.....	๒๕
ภาพที่ ๔.๑ รูปจำลองความเป็นผู้นำแบบ 3-D.....	๖๕
ภาพที่ ๔.๒ แบบจำลองแบบภาวะผู้นำตามทฤษฎี ๓ มิติของเรดดิน (Reddin).....	๖๗
ภาพที่ ๔.๓ แสดงรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของอัลมอนต์และเวอร์บา ๖ รูปแบบ.....	๗๒
ภาพที่ ๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๑๑๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในสังคมไทยจะประสบความสำเร็จ (Success) ได้หรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจทางการเมืองของคนไทย มีระดับและลักษณะอย่างไร กล่าวคือ หากคนไทยมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง และเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงอันเกิดมาจากการมีสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประเทศไทย ความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทยก็จะสัมฤทธิ์ผล แต่หากเป็นตรงกันข้ามแล้ว ความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตยก็เป็นสิ่งที่ยากยิ่ง^๑ ความสำเร็จของระบบการปกครองระบอบใดระบอบหนึ่งจะเกิดขึ้นได้ นอกจากจะมีสถาบันทางการเมืองที่เป็นหลักแล้ว ยังมีสถาบันถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลารู้อย่างไร ความเข้าใจ และยึดมั่นในหลักการปกครองระบอบนั้นอย่างถูกต้องให้แก่ประชาชนในสังคม^๒ การที่จะสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแก่บุคคลหนึ่ง ๆ จึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน โดยอาศัยซึ่งกระบวนการกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมือง (Political Socialization) เป็นปัจจัยหลัก ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้จะมีผลก่อให้เกิดทัศนคติทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดแบบหนึ่งขึ้นได้^๓ เพื่อที่จะทราบพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองไทย ว่าจะมีความคิด มีทัศนคติ และการแสดงออกทางพฤติกรรม ค่านิยม ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองพลเมืองไทยเป็นอย่างไร จำเป็นที่จะต้องศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมืองไทยนั้น

Almond and Powell ได้ให้คำจำกัดความวัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบอย่างของทัศนคติ และความโน้มเอียง ซึ่งบุคคลในฐานะสมาชิกของระบบการเมืองมีต่อการเมือง ความโน้มเอียงหมายถึง ท่าทีที่จะมีการกระทำทางการเมืองแบบใดแบบหนึ่ง จึงสรุปได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองหมายถึง ทัศนคติ ความเชื่อ อารมณ์ และค่านิยมของคนในสังคมซึ่งเชื่อมโยงกับระบบการเมือง และ

^๑ วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ. วัฒนธรรมทางการเมือง การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน. (กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินต์ติ้ง, พิมพ์ครั้งที่ ๒. ๒๕๕๔), หน้า ๑๗๙.

^๒ ไพรัช พันธมภู, อุดม พิริยสิงห์และศิลป์ ชื่นนรินทร์, “วัฒนธรรมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสตรีศึกษาร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด”, วารสารวิชาการธรรมทรรณ, ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๖๒), ๑๑๙

^๓ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุกดีพันธ์. การเมืองของเด็ก. (กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๓.

ประเด็นต่าง ๆ ทางการเมืองโดยทัศนคติเหล่านี้จะแฝงอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชน หรือกลุ่มคนที่มีปฏิสัมพันธ์กับระบบการเมืองนั้น^๔ ซึ่งระบบการเมืองของประชาสังคมใดจะดำรงอยู่และมีพัฒนาการได้ต่อเมื่อคนในสังคมนั้นมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับระบบการเมืองนั้น ๆ วัฒนธรรมทางการเมืองมีความสำคัญในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม การปรับวัฒนธรรมทางการเมืองให้สอดคล้องกับระบบการเมืองการปกครองนั้นจึงเป็นสิ่งที่ควรเอาใจใส่อย่างยิ่ง หากสังคมการเมืองใดประชาชนมีวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับหลักการและอุดมการณ์การเมืองของสังคมนั้น ก็สามารถนำอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นบรรลุเป้าหมายของอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นได้^๕

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การที่จะพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้จำเป็นต้องพัฒนาคน เพราะคนเป็นกำลังสำคัญขั้นมูลฐานที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา^๖ ถึงแม้สภาพแวดล้อมหรือแรงผลักดันของสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นปัจจุบันจะเป็นอย่างไร ผู้นำท้องถิ่นก็ต้องตอบสนองในทิศทางที่ช่วยให้ท้องถิ่นเจริญรุ่งเรือง แม้ว่าการเมืองท้องถิ่นจะมีเรื่องอื่น ๆ ที่ต้องทำอีกมากมายก็ตาม ผู้นำทางการเมืองต้องเป็นผู้นำในการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของการเปลี่ยนแปลง ปัจจุบันมีสภาพแวดล้อมที่ต่างไปจากอดีตมาก แต่ผู้นำท้องถิ่นหลายคนยังมีรูปแบบในการนำแบบเดิม ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้นำท้องถิ่นต้องรู้ตัวและหาหนทางปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมต่อไป ไม่เช่นนั้นก็จะทำให้การพัฒนาท้องถิ่นล่าช้า ไม่ทันการณ์และเกิดปัญหาและผลกระทบต่อท้องถิ่นตามมา^๗

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครองตนเอง โดยเลือกผู้นำท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อจัดสรรผลประโยชน์ของท้องถิ่นให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยที่ว่า การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน และปัญหาวิกฤติการณ์ของผู้นำที่ส่งผลกระทบจากโครงสร้างการปกครองส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้ส่งผล

^๔ จักรี พรหมแก้ว, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการทหารบก”, วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – เมษายน ๒๕๖๒): ๒๗

^๕ สุกฤดา สุมะณา, “วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้บริหารสถานศึกษาไทย : กรณีศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๕”, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ, ๑๔ (๒) (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๒): ๑๘๐.

^๖ พิมพ์ศรี บุญลาภ, “แนวทางการพัฒนาผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๕๕), หน้า ๑.

^๗ เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, แนวคิดทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๒๓๖.

กระทบต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ การเว้นระยะห่างในการแสวงหาผู้แทนประชาชนในท้องถิ่นที่จะได้เข้ามาจัดสรรประโยชน์สาธารณะ ทำให้ท้องขาดการพัฒนาอย่างเท่าที่ควรจะเป็น หลักการแห่งการจัดสรรปันอำนาจขาดหายไปจากสังคมไทยมาเป็นระยะเวลากว่า 10 ปีอันเนื่องจากรัฐประหาร และการเข้ามาควบคุมของหน่วยการปกครองส่วนกลางมากเกินไป การมีข้าราชการประจำที่ไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงทำให้ผลประโยชน์ที่ควรจะมีเกิดขึ้นนั้นหายไป จนนำไปสู่การสร้างความรู้สึกที่ว่า ประชาชนไม่มีอิสระในการปกครองท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริงแต่ประการใด ดังนั้น ผู้นำที่ดีในท้องถิ่นสามารถสร้างประโยชน์และคุณค่าให้เกิดขึ้นต่อท้องถิ่นได้ แต่ในทางตรงกันข้าม หากมีผู้นำท้องถิ่นที่เลวก็สามารถสร้างสิ่งที่ไม่ได้ประโยชน์และไร้คุณค่าให้เกิดขึ้นแก่ท้องถิ่นได้เช่นเดียวกัน

ดังนั้น การแสดงบทบาทและพฤติกรรมทางการเมืองและการได้รับการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นจึงเป็นจุดเริ่มต้นของผู้นำและมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของประชาชนในสังคมนั้นๆ ได้ ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการวิจัยการพัฒนาผู้นำให้เป็นมีพฤติกรรมทางการเมืองที่เหมาะสมและมีวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับภูมิสังคมประชาธิปไตย โดยคณะผู้วิจัยมุ่งหมายที่จะจัดกิจกรรมศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองและพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในเขตจังหวัดชัยภูมิ โดยเจาะจงใน ๒ พื้นที่ ได้แก่ บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง บ้านลาดวังม่วง ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผลการวิจัยนี้ จะมีส่วนทำให้ผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่ดังกล่าวได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมทางการเมืองและได้รับการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองที่เหมาะสมกับสังคมในยุคปัจจุบัน และผลการวิจัยนี้จะถูกนำไปใช้เป็นตัวแบบแนวทางในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ต่อไปในอนาคต

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ
- ๑.๒.๓ เพื่อพัฒนากิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

๑.๓ คำถามวิจัย

- ๑.๓.๑ รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ กิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาเรื่อง “การศึกษาารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ได้แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร

การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาจากหนังสือ บทความในวารสาร เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ แผนพัฒนา และฐานข้อมูลที่เป็นแหล่งสืบค้นงานวิจัย (Data sources) เพื่อใช้ในการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนดังนี้

๑.๔.๒.๑ ผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ๖ รูปแบบ ประกอบด้วย ๑) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบ ๒) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ๓) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ๔) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมไพร่ฟ้า ๕) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมมีส่วนร่วม และ ๖) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมไพร่ฟ้า

๑.๔.๒.๒ ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ๒) ด้านการรับผิดชอบหน้าที่ ๓) ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม และ ๔) ด้านการมีส่วนร่วม

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๑๖ อำเภอ โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับแจกแบบสอบถามไว้จำนวน ๔๐๐ คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ คน แบ่งออกเป็น

- ๑) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๑๐ คน
- ๒) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๕ รูป/คน
- ๓) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน ๑๐ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่ทำการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการการวิจัย คือ จังหวัดชัยภูมิ ทั้ง ๑๖ อำเภอ (เชิงปริมาณ) และทำการเลือกเจาะจงเฉพาะพื้นที่ (เชิงคุณภาพ) จำนวน ๒ ตำบล ได้แก่ ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ และตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการเริ่มเก็บข้อมูลแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๕ ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๕

ในช่วง วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๕ ถึงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๕ คณะผู้วิจัยลงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ

ในช่วง วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๕ ถึง ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕ คณะผู้วิจัยลงทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ประชาชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ปรชาญชาวบ้าน และผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่การวิจัยที่กำหนดไว้

ในช่วง วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๕ ถึง ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๕ คณะผู้วิจัยลงทำการเก็บเชิงปฏิบัติการ โดยการจัดโครงการอบรมจริยธรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การวิจัย พร้อมทั้งจัดการสนทนากลุ่มในพื้นที่การวิจัย

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของทัศนคติ หรือความโน้มเอียงทางความเชื่อ ความรู้สึก การรับรู้และการประเมินค่าของบุคคลที่มีต่อความเป็นไปของระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ที่ประกอบเป็นระบบการเมือง โดยเกิดจากการ ถ่ายทอดการเรียนรู้ในสังคมที่แตกต่างกันไป โดยแบ่งออกเป็น ๖ แบบ คือ

๑) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ไม่รับรู้การปฏิบัติงานขององค์กรทางการเมือง และไม่คิดว่าตนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง เช่นนี้แสดงว่า ประชาชนมีความสำคัญทางการเมืองต่ำและขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองมักปรากฏในสังคมที่ล้าหลังหรือสังคมแบบจารีตประเพณีดั้งเดิม เช่น สังคมเผ่าในแอฟริกาที่มีลักษณะการปกครองที่เรียบง่าย เป็นต้น

๒) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ยอมรับในอำนาจของรัฐบาล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองและระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าในระดับใด มักปรากฏในสังคมที่มีการพัฒนาก้าวหน้ากว่าสังคมในแบบแรก

๓) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่สนใจการเมือง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองในทุก ๆ ด้าน มีจิตสำนึกทางการเมืองสูง โดยมีความรู้สึกผูกพันต่อระบบการเมือง มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยอย่างน้อยเข้าไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มักปรากฏในสังคมที่มีระดับพัฒนาการทางการเมืองสูง

๔) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำค้ำผสมไพร่ฟ้า หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ยอมรับในอำนาจของรัฐบาล แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าในระดับใด

๕) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำค้ำผสมมีส่วนร่วม หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่สมาชิกบางส่วนเริ่มเรียกร้องและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ แต่ก็มีประชาชนอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่กระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม และยังคงยอมรับในอำนาจรัฐโดยปราศจากเงื่อนไข

๖) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมมีส่วนร่วม หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนที่ส่วนใหญ่ยังคงมีความจงรักภักดีอย่างแน่นแฟ้นต่อเผ่าหรือกลุ่มเชื้อชาติ และจะเข้ามามีส่วนร่วมเฉพาะบางส่วนที่มีผลประโยชน์เท่านั้น แต่ยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของแบบดั้งเดิม

พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง พฤติกรรมอาการหรือการกระทำ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่อยู่ภายในจิตใจในลักษณะของความรู้สึกในด้านต่างๆ ที่แสดงออกมาทางกาย วาจา

๑) ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น หมายถึง การยึดมั่นในสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดและตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองให้ใช้สิทธิและเสรีภาพในขอบเขตที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น กล่าวคือการเคารพสิทธิเสรีภาพเราต้องให้สิทธิเสรีภาพและหน้าที่กับทุกฝ่าย เช่นการเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นที่มีต่อครอบครัวชุมชน สังคมและประเทศชาติ สิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การติดต่อสื่อสารทางวิชาการ การนับถือศาสนา ซึ่งไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

๒) ด้านการรับผิดชอบหน้าที่ หมายถึง การแสดงออกในลักษณะของความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งความรับผิดชอบนั้นจะช่วยให้บุคคลสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามแบบประชาธิปไตยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างถูกต้องโปร่งใส เช่น ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อสังคม

๓) ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง การแสดงออกในทางกาย วาจา ทางด้านการรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ มีการปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาผลประโยชน์ของชาติ บ้านเมือง การทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอม มีความเสียสละ มีการวางแผนการทำงาน มีการระดมความคิดร่วมกันเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ตลอดจนการบำรุงรักษาทรัพยากร ทรัพยากรสินของประเทศชาติ เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

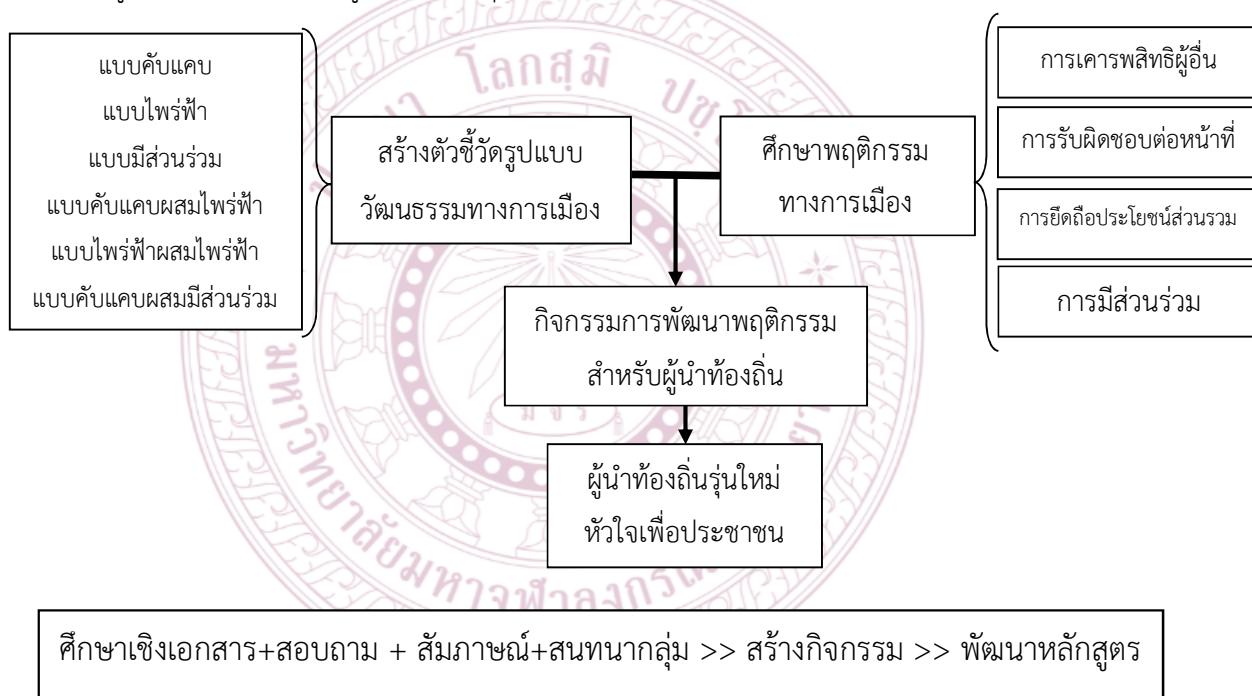
๔) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มีการดำเนินงาน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การประท้วง มีการ

ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง รับฟังข่าวสารทางการเมือง ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง เป็นต้น

ผู้นำท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่นในการเป็นผู้ประสานและขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ทั้งที่มีแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นทางการและผู้ที่ไม่มีตำแหน่งเป็นทางการ

๑.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- ๑.๗.๑ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ
- ๑.๗.๒ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ
- ๑.๗.๓ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ
- ๑.๗.๔ ผลการวิจัยนี้จะถูกนำไปใช้เป็นต้นแบบแนวทางในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ต่อไปในอนาคต

๑.๘ ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย

- ๑.๘.๑ ได้ชุดความรู้เกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ
- ๑.๘.๒ ได้มีหลักสูตร คู่มือ และกระบวนการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในชื่อโครงการ ว่า “เสวนาเครือข่ายผู้นำต้นแบบเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน”
- ๑.๘.๓ หน่วยงาน องค์การทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยชิ้นนี้ ไปใช้อ้างอิงเชิงวิชาการ และสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ด้านการเมืองการปกครองของประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอีสาน
- ๑.๘.๔ หน่วยงาน องค์การทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยชิ้นนี้ ไปใช้ในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่ของตนเองให้มีพื้นฐานทางด้านจริยธรรมที่เหมาะสม

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ มีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

๒.๑.๑ ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

สังคมแต่ละแห่งจะบอกเรื่องราวเกี่ยวกับปทัสถานและค่านิยมที่มีลักษณะเฉพาะของตนแก่ผู้คนของตนเอง ในขณะเดียวกันนั้นคนก็มีความคิดเกี่ยวกับการเมืองโดยเฉพาะ เช่น ความคิดเกี่ยวกับการทำงานของระบบการเมือง สิ่งที่รัฐบาลกระทำ การอ้างสิทธิและพันธะต่อกัน ความเชื่อ สัญลักษณ์และค่านิยมเกี่ยวกับระบบการเมืองเหล่านี้เองที่หล่อหลอมให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ของชาติ หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือ การเมืองของชาติ เมื่อพิจารณาในแง่ของจิตวิทยาการเมืองของชาติได้รับอิทธิพลจากสังคมหลายด้าน เช่น เศรษฐกิจ ศาสนา และประเพณี ส่วนมากวิถีของคนมาจากกระบวนการปกครองที่เป็นอยู่ เช่น สังคมอุตสาหกรรมย่อมต้องการบริการต่างๆ มากกว่าสังคมเกษตร เช่น ต้องการสวัสดิการ การขนส่ง การเคหะและสุขภาพ เป็นต้น อีกทั้งเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมทางการเมืองก็ยิ่งเปลี่ยนไปตาม^๔

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของระบบทั้งหมดในสังคม^๕ วัฒนธรรมทางการเมืองก็คือ แบบแผนของการดำเนินชีวิตทางการเมืองของสมาชิกในสังคม วัฒนธรรมทางการเมืองในแต่ละสังคมจึงแตกต่างกันไปตามทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และจารีตประเพณีทางการเมืองของแต่ละ

^๔ รศ.ดร.เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, หลักรัฐศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๒๓๓

^๕ กมล สมวิเชียร, วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาการเมือง, วรณไวทยาการ: รัฐศาสตร์, พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔, หน้า ๔๒.

สังคม วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่กำหนด บทบาทและพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกในแต่ละสังคมและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ลักษณะและรูปแบบของระบบการเมืองการปกครองในแต่ละสังคมแตกต่างกันอีกด้วย

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นคำที่ทำให้เกิดการโต้เถียงกัน แต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเปรียบเทียบสังคมที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องย้อนกลับไปดูความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” (Culture) นักรัฐศาสตร์ก็เหมือนนักมานุษยวิทยา หรือนักสังคมวิทยา กล่าวคือ มองว่าวัฒนธรรมเป็นแบบแผนทางพฤติกรรมทั้งหมดของสังคมๆ หนึ่ง ด้วยเหตุนี้พฤติกรรมของแต่ละคนจึงถูกกำหนดโดยวัฒนธรรม ไม่เว้นแม้แต่การเมือง ทุกวันนี้บางทีเราใช้วัฒนธรรมในความหมายที่จำกัด โดยเน้นความสูงส่งของวัฒนธรรมซึ่งหมายถึงวัฒนธรรมบางรูปแบบ เช่นการแสดงออกในรูปศิลปะ วรรณคดี ดนตรี อันเป็นผลผลิตของปัญญาชนบางกลุ่ม แม้มีจำนวนน้อยและแยกตัวออกจากสังคม แต่ปัญญาชนก็มักเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นของตนจะควบคุมสังคมไว้ได้ วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นผลผลิตของอุดมการณ์ของผู้ปกครองและผู้ที่สืบทอด เนื่องจากผู้ปกครองใช้วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเครื่องมือสร้างความชอบธรรมและต้องการให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม แต่การถ่ายทอดและกำหนดรูป

กาเบรียล เอ อัลมอนต์ (Gabriel A. Almon)^{๑๐} อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติและความเชื่อของบุคคลต่อที่มีต่อระบบการเมือง ต่อส่วนต่างๆ ที่เป็นระบบย่อยของระบบการเมือง และต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของบุคคล

ลูเซียน ดับพลิว. พาย (Lucien W. Pye)^{๑๑} กล่าวถึงวัฒนธรรมทางการเมือง ๔ ความหมาย ได้แก่

๑. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความรู้สึกไว้วางใจหรือความไม่ไว้วางใจของบุคคลต่อบุคคลอื่น หรือต่อสถาบันทางการเมือง เช่น การมีความศรัทธา หรือความเชื่อมั่นต่อสถาบัน หรือต่อผู้นำทางการเมือง

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับทัศนคติต่ออำนาจทางการเมือง ซึ่งจะสะท้อนถึงการยอมรับและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง หรือผู้นำกับประชาชนทั่วไป ซึ่งทัศนคตินี้ส่งผลโดยตรงที่จะทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือหรือต่อต้านอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง

๓. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับเสรีภาพ และการควบคุมบังคับทางการเมือง กล่าวคือ วัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมนั้น ให้การยอมรับหรือเคารพต่อเสรีภาพของประชาชนมากน้อยเพียงใด หรือมุ่งเน้นการใช้อำนาจบังคับเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

^{๑๐}สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, วัฒนธรรมทางการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑-๑๒.

^{๑๑} อ้างอิงแล้ว สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, หน้า ๑๒-๑๓.

๔.วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความจริงรักภักดีและยึดมั่นในสังคมการเมืองบุคคล กล่าวคือ วัฒนธรรมทางการเมืองช่วงสร้างเอกลักษณ์ทางการเมืองให้แก่บุคคลในสังคมที่ยึดมั่นร่วมกันและพร้อมที่จะต่อสู้ ปกป้องรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์นั้นให้คงอยู่ต่อไปอาจจะโดยการยอมเสียสละประโยชน์ส่วนรวมหรือสละผลประโยชน์ระยะสั้นเพื่อผลประโยชน์ระยะยาว เป็นต้น

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง ส่วนประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมทางการเมือง คือ ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติที่บุคคลมีต่อระบบการทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองถูกกำหนดขึ้นหรือได้รับอิทธิพลจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา โดยผ่านกระบวนการอบรมหล่อหลอมของสังคมในระดับต่างๆ และถ่ายทอดจากคนอีกรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนรุ่นต่อไปอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในแต่ละช่วงเวลา

วิลเลียม ที. บลูม (William T. Bluhm)^{๑๒} อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของสังคมจะเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง ส่วนประกอบสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองคือ ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ รวมทั้งการให้ความสนับสนุนทางการเมืองโดยทั่วไปของสมาชิกภายในระบบการเมือง

ซิดนีย์ เวอร์บา (Sidny Verba)^{๑๓} อธิบายความว่า วัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบแผนของความเชื่อทางการเมืองของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมและสถาบันทางการเมืองต่างๆ ทั้งนี้ ความเชื่อทางการเมืองของบุคคลอาจจำแนกได้เป็นองแบบ ได้แก่ ความเชื่อทางการเมืองต่อสิ่งที่เป็นอย่าง (To be) และความเชื่อทางการเมืองต่อสิ่งที่มันเป็น (Ought to be)^{๑๔} วัฒนธรรมทางการเมืองยังมีความหมายถึงเป้าหมายที่ผู้คนส่วนใหญ่ของสังคมมีส่วนร่วมกัน รวมไปถึงกฎเกณฑ์ที่มีความเห็นพ้องต้องกัน

ความเข้าใจนิยามและความหมายโดยทั่วไปของวัฒนธรรมทางการเมืองมีนัยสำคัญบอกถึงพื้นฐานในทางจิตวิทยาที่บุคคลผู้นั้นมีต่อระบบการเมือง ในลักษณะที่ประชาชนมีความรู้สึก มีความคิดและการตอบสนองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสัญลักษณ์ (Symbols) สถาบันต่าง ๆ (Institutions) และกฎระเบียบ (Rules) ที่ประกอบขึ้นเป็นรากฐานสร้างให้เกิดความเป็นระเบียบแบบแผนทางการเมืองเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองนอกจากจะเกิดขึ้นในระดับของปัจเจกบุคคลแล้ว ยังสามารถศึกษา

^{๑๒} Bluhm, William T. Ideologies and Attitudes: Modern Political Culture. New Jersey: Prentice – Hall. 1974 pp. 5-6

^{๑๓} Sydney Verba. “Comparative Political Culture,” in Lucian W. Pye and Sidney Verba, ed., Political Culture and Political Development , (N.J.: Princeton University Press, 1965), p 516

^{๑๔} R.C. Macridis. “Interest Groups in Comparative Politics” in Journal of Politics, Vol. XXIII, 1961, p.40

และทำความเข้าใจในระดับสังคมในเรื่องความโน้มเอียงร่วมกัน (Collective Orientation) ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น ถูกส่งผ่านกระบวนการหล่อหลอม การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่สมาชิกชุมชนการเมืองนั้นๆ^{๑๕}

ทางด้านนักวิชาการประชาธิปไตย โรเบิร์ต ดาห์ล (Robert Dahl) ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมทางการเมืองในฐานะของการเป็นปัจจัยใช้อธิบายรูปแบบในความเป็นคู่และขัดแย้งกันทางการเมือง (Pattern of Political Opposition) สามรูปแบบของประชาชน ที่แสดงออกในเรื่องของแนวความคิด โลกทัศน์ ค่านิยมและพฤติกรรมทางการเมืองด้วย รูปแบบหนึ่ง ความโน้มเอียงในการแก้ไขปัญหา (Problem-Solving) ในลักษณะของพวกปฏิบัตินิยมกับอีกด้านหนึ่งคือพวกที่นิยมความเป็นเหตุเป็นผล รูปแบบที่สอง คือความโน้มเอียงไปทางด้านการแสดงออกร่วมกัน (Collective-Action) จัดอยู่ในประเภทของการให้ความร่วมมือกับอีกด้านหนึ่งคือไม่ให้ความร่วมมือ และรูปแบบสุดท้ายเป็นความโน้มเอียงที่เกี่ยวกับระบบการเมือง (Political-System) จัดอยู่ในประเภทที่มีความจงรักภักดีกับอีกด้านหนึ่งที่เกิดความแปลกแยกต่อระบบการเมือง^{๑๖}

Jarol B. Manheim ได้ให้คำนิยามของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง คือแบบแผนของความเชื่อ ซึ่งปรากฏอยู่ในระบบการเมืองใดๆ ในลักษณะที่ว่าจะต้องมีผลประโยชน์ขึ้นพื้นฐานร่วมกันและการประเมินค่าที่เหมือนกัน ตลอดจนการมีความเห็นพ้องต้องกันอันเป็นผลจากการได้รับประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์เดียวกัน”^{๑๗}

Gabriel A Almond และ G. Bingham Powell Jr. ได้ให้นิยามของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า “เป็นแบบแผนทัศนคติและความโน้มเอียงต่อการเมืองของบุคคลแต่ละคนที่เป็นสมาชิกของระบบการเมืองใดๆ แบบแผนของทัศนคติและความโน้มเอียงนี้เป็นเรื่องเชิงอัตวิสัย ซึ่งจะเป็นฐานที่สำคัญอันก่อให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองขึ้น ความโน้มเอียงของบุคคลแต่ละคนนี้จะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายอย่าง คือ ๑). ความโน้มเอียงทางการรับรู้ หมายถึง ความรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสรรพสิ่งหรือความเชื่อทางการเมืองซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ ๒). ความโน้มเอียงทางความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกเกี่ยวพัน เกี่ยวข้อง การยอมรับหรือไม่ยอมรับในสรรพสิ่งทางการเมือง และ ๓). ความโน้ม

^{๑๕} Walter A Rosenbaum. Political Culture. London: Thomas Nelson and Son Ltd.,1975, p.4

^{๑๖} Robert A Dahl. Political Opposition in Western Democracies. New Haven: Yale University, 1966, pp.352-353

^{๑๗} Jarol B Manheim. The Political Within. (N.J.: Prentice Hall, 1975), p.30

เอียงทางการประเมินค่า หมายถึง การตีค่าและความคิดเห็นในสรรพสิ่งทางการเมือง ซึ่งมักจะมีการใช้มาตรการค่านิยมมาเกี่ยวข้องกับสรรพสิ่ง และเหตุการณ์ทางการเมือง”^{๑๘}

Eric Rowe ได้ให้ความเห็นในลักษณะเดียวกันว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนอย่างหนึ่งของค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติด้านความรู้สึกทั้งหลายของบุคคลแต่ละคน^{๑๙}

Gabriel Almond and James Coleman ได้สรุปไว้ว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ทัศนคติและความโน้มเอียงทางการเมืองที่คนมีต่อระบบและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง ตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของตนเองที่มีในระบบการเมือง... ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชาติหนึ่งๆ ก็คือ ลักษณะทัศนคติและความโน้มเอียงในรูปแบบต่าง ๆ ของสมาชิกในสังคมที่มีต่อระบบและส่วนต่างๆ หรือกิจกรรมทางการเมืองซึ่งมีอยู่โดยทั่วๆ ไปในชาตินั้นๆ”^{๒๐}

Milton Yinger ได้สรุปไว้ว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ทัศนคติและการอบรมที่บุคคลแต่ละคนได้รับจากระบบการเมืองนั้นๆ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้สึกนิยมหรือไม่นิยมในระบบการเมือง และการประเมินค่าต่อเหตุการณ์ทางการเมือง”^{๒๑}

Samuel H. Beer and Adam B. Ulam อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นรูปแบบของทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง ระบบการเมือง และต่อบทบาทของตนเองและการเมือง^{๒๒}

พระยาอนุมานราชธน อธิบายว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือผลิตขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวม ที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนแบบกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมคือสิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา วัฒนธรรม คือ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติและกิริยาอาการ หรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวม ลงรูปพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ และระเบียบประเพณี เป็นต้น^{๒๓}

^{๑๘} Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell Jr. *Comparative Politics: A Developmental Approach*, (Boston: Little, Brown and Co., 1966), p. 50

^{๑๙} Eric Rowe. *Modern Politics*. (London: Routledge and Kegan Paul, 1969), p.12

^{๒๐} Gabriel Almond and Sydney Verba. *The Civic Culture*, (Boston: Little, Brown and Co., 1965), p.12-13

^{๒๑} Milton Yinger. *Religion, Society and the Individual*, (N.Y.: the Macmillan Co., 1962), pp. 380 - 381

^{๒๒} ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, อนุวัต กระสังข์, “การกล่อมเกลางานการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง”.วารสารสมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๒๒

^{๒๓} อ้างแล้ว ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, อนุวัต กระสังข์, ๑๗

ลิขิต อธิบายถึงวัฒนธรรมทางการเมือง ในประเด็นต่าง ๆ คือ ๑) วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบในการคิดเรื่องการเมืองหรืออำนาจของคนในสังคมหนึ่ง ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความเชื่อ อุดมการณ์ ค่านิยมทางการเมือง ๒) เป็นแบบแผนในการกระทำหรือดำเนินการทางการเมือง ๓) เป็นส่วนที่เป็นวัฒนธรรมทางสัญลักษณ์ และได้สรุปถึงวัฒนธรรมทางการเมืองว่า “คือ ความรู้ ความเชื่อ อุดมการณ์ ค่านิยม บรรทัดฐานและสัญลักษณ์ รวมทั้งวัตถุทางการเมืองของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง”^{๒๔}

วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ ได้ให้ความหมายวัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง “แบบในการคิด การกระทำเรื่องการเมือง ที่มีลักษณะที่เป็นพฤติกรรมทางการเมือง ร่วมกันมีความต้องการความคิดทางการเมือง ที่มีผลกระทบต่อความเชื่อ ค่านิยม ปทัสถานและพฤติกรรมของคนในกระบวนการ หรือวิถีทางการเมืองนั้นๆ”^{๒๕}

นิธิ เอียวศรีวงศ์ ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง “ความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะความคิดและความเข้าใจต่อการจัดสรร แบ่งปันทรัพยากรในสังคม”^{๒๖}

ทินพันธุ์ นาคะตะ อธิบายว่า “วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมนั้น ๆ จากการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น และจากประสบการณ์กับกระบวนการทางการเมืองในทุกขั้นตอนของชีวิต รวมทั้งสถาบันต่าง ๆ ที่มีส่วนต่อการกล่อมเกลาวรรณธรรมให้เรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิหรือบทบาทของแต่ละบุคคลใน การปกครอง”^{๒๗}

พัทธยา สายหู ได้อธิบายว่า วัฒนธรรม คือ แบบแผนของการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ ทศนคติ ค่านิยม และรูปแบบของการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมจึงหมายรวมทั้งสิ่งที่เป็นามธรรม เช่น ความคิด ความเชื่อ เป็นต้น และสิ่งที่เป็รูปธรรม เช่น การแต่งกาย เป็นต้น วัฒนธรรมของสังคมหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องแบบแผนของวิถีชีวิตของสมาชิกในสังคมนั้นๆ ที่มีการสืบทอดรับช่วงต่อๆ กันมาจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นต่อๆ มาวัฒนธรรมจึงเป็สิ่งที่แสดงถึงควมมีเอกลักษณ์ของสังคมที่ช่วยฝึกละ

^{๒๔} ลิขิต อธิบายถึง, ขอบข่ายและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สามศาสตร์ ๒๕๒๙), หน้า ๑๑๖

^{๒๕} วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, วัฒนธรรมทางการเมือง การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินต์ติ้ง. ๒๕๔๔), หน้า ๑๔๘

^{๒๖} พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) และ บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาวรรณธรรมทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง”. วารสารปัญญาปนิธาน. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๒) :

๔๐

^{๒๗} อ่างแล้ว,พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) และ บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์, หน้า ๔๐.

สร้างสรรค์ความเป็นเอกภาพให้เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งเป็นกลไกที่ช่วยรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสมานฉันท์ทางสังคมอีกด้วย^{๒๘}

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์และอนวัต กระสังข์^{๒๙} ได้สรุปวัฒนธรรมทางการเมืองว่า คือ ทักษะ ค่านิยม ความรู้สึกนึกคิดตลอดจนปทัสฐานในการประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองการปกครองสถาบันการเมืองที่มีต่อระบบการเมืองการปกครองสถาบันการเมือง บทบาททางการเมือง และกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองที่ได้รับการเรียนรู้ ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาอีกคนรุ่นหนึ่ง ฉะนั้น เมื่อต้องการทราบหรือเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมใด หรือประเทศหนึ่งประเทศใด จึงจำเป็นต้องศึกษาประวัติความเป็นมาของคนในประเทศนั้น ศึกษาทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ความเข้าใจ สิ่งแวดล้อมของบุคคลที่มีต่อเพื่อนมนุษย์และเพื่อนร่วมชาติ ตลอดจนความสำนึกในความเป็นชาติว่า แต่ละกลุ่มแต่ละคนนั้น ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ปทัสฐานในการดำเนินชีวิตต่อทิศทางการเมืองอย่างไร

จากนิยามที่นักวิชาการให้ไว้^{๓๐} สามารถสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบแผนของทัศนคติ หรือความโน้มเอียงทางความเชื่อ ความรู้สึก การรับรู้และการประเมินค่าของบุคคลที่มีต่อความเป็นไปของระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ที่ประกอบเป็นระบบการเมือง โดยเกิดจากการถ่ายทอดการเรียนรู้ในสังคมที่แตกต่างกันไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในระบบการเมืองนั้นๆ ด้วย จะมีพฤติกรรมแสดงออกหรือไม่มีพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองก็ได้ โดยวัฒนธรรมทางการเมืองจะได้รับการปลูกฝังให้สมาชิกมีความคิด อุดมการณ์ ความเชื่อ ฯลฯ ตามสมาชิกอื่นในสังคมการเมือง ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นการสร้างความคิด อุดมการณ์ ความเชื่อ ฯลฯ จากสถาบันในทางการเมืองต่างๆ ที่แปรผันต่างกันไปตามแต่ละสังคมการเมือง และความโน้มเอียงทางความเชื่อนี้ Almond และ Verba ได้ให้รายละเอียดไว้ว่า หมายถึง “ประเด็นที่อยู่ภายในของสิ่งใดๆ ตลอดจนความสัมพันธ์ด้วย”^{๓๑} ความโน้มเอียงนี้ประกอบๆ ไปด้วย

๑. ความโน้มเอียงทางการรับรู้ นั่นคือ ความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับระบบการเมือง บทบาทตลอดจนอิทธิพลของบทบาท ปัจจัยนำเข้าและปัจจัยที่ออกจากระบบ เช่น รู้ว่าระบอบประชาธิปไตยมีการเลือกตั้ง ฯลฯ

^{๒๘} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หลักพื้นฐานทางรัฐศาสตร์ หน่วยที่ ๑๑ วัฒนธรรมทางการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (นนทบุรี:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พุทธศักราช ๒๕๖๒), หน้า ๕

^{๒๙} อ้างแล้ว, ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์และอนวัต กระสังข์, หน้า ๒๒-๒๓.

^{๓๐} รศ.สิทธิพันธ์ พุทธสุน, **ทฤษฎีพัฒนาการเมือง (Political Development)**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔) หน้า ๑๒๕-๑๒๖

๒. ความโน้มเอียงทางความรู้สึก หมายถึง ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อระบบการเมืองที่เป็นอยู่ บทบาท บุคลากร ตลอดจนการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น รู้สึกไม่พึงพอใจในการทำงานของนายกรัฐมนตรี

๓. ความโน้มเอียงทางการประเมินค่า หมายถึง การตีค่าและความเห็นเกี่ยวกับสรรพสิ่งทางการเมือง ซึ่งปกติจะเกี่ยวพันกับมาตรฐานค่านิยมรวมกับ ข่าวสารและความรู้สึกของบุคคล เช่น เห็นว่ารัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ควรจะได้ขาดกว่าที่เป็นอยู่

ในการที่เราจะทราบได้ว่า ความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลแต่ละคนจะเป็นอย่างไรนั้น เราอาจดูได้จากปัจจัยหลัก ๔ ประการคือ

๑. บุคคลนั้นมีความรู้เกี่ยวกับประเทศชาติและระบบการเมืองในแง่ทั่วไปอย่างไร รู้ประวัติศาสตร์ ขนาดของประเทศ ที่ตั้ง อำนาจลักษณะของรูปการปกครองอย่างไร

๒. บุคคลนั้น มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองอย่างไร รู้เกี่ยวกับยกร่างนโยบายอย่างไร และมีความรู้สึกหรือความเห็นต่อโครงสร้าง ผู้นำและยกร่างนโยบายอย่างไร

๓. บุคคลนั้น มีความรู้เกี่ยวกับการบังคับใช้นโยบาย โครงสร้างบุคคล ตลอดจนกระบวนการในการตัดสินใจนโยบายอย่างไร บุคคลมีความรู้สึกและความเห็นต่อประเด็นเหล่านี้หรือไม่อย่างไร

๔. บุคคลนั้นมองตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของระบบการเมืองอย่างไร มีความรู้เกี่ยวกับ สิทธิ อำนาจ พันธกรณี และกลยุทธ์ในการที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายอย่างไร มีความรู้สึกและสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างไร

ความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลแต่ละคนที่พึงมีต่อบัญชีหลักทั้ง ๔ ประการนี้เอง จะนำไปสู่การจัดประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

๒.๑.๒ รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

รูปแบบของวัฒนธรรมทางการเมือง อาจแยกได้ตามระบบการเมืองได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม (Authoritative Political Culture) เป็นการปกครองแบบอำนาจนิยมหรือแบบเผด็จการ เช่น การปกครองแบบคอมมิวนิสต์ อำนาจอธิปไตยเป็นของผู้ปกครอง ประชาชนไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีส่วนร่วมเฉพาะที่เป็นคำสั่งของผู้ปกครอง เพื่อแสดงการสนับสนุนผู้ปกครองเท่านั้น ประชาชนที่ดีต้องเชื่อฟังยอมรับและปฏิบัติตามกฎที่ผู้ปกครองกำหนด ต้องไม่ทำการเรียกร้องอันก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายต่อประเทศ ผู้ฝ่าฝืนอาจมีโทษร้ายแรงถึงชีวิต นอกจากนี้ผู้ปกครองยังกระตุ้นให้ประชาชนมอบความรับผิดชอบทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ ทั้งยังส่งเสริมให้ประชาชนนิยมยึดถือในตัวบุคคลมากกว่าหลักของเหตุผล นับถือระบบอาวุโสมากกว่าความรู้ความสามารถของบุคคล นิยมระบบเจ้าขุนมูลนาย ไม่ยอมรับความเสมอภาคของผู้อื่น และถือ

ว่ากิจกรรมของบ้านเมืองเป็นเรื่องของรัฐบาลประชาชนไม่เกี่ยว วัฒนธรรมแบบนี้แบ่งออกได้ ๔ ประการ

- ๑) นิยมอำนาจเด็ดขาดและอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจ
- ๒) การมอบความรับผิดชอบทุกอย่างไว้ที่ผู้นำโดยนิยมยึดถือในตัวบุคคลมากกว่าหลักของเหตุผล
- ๓) นับถือระบบอาวุโสชอบระบบเจ้าขุนมูลนาย โดยไม่ยอมรับความเสมอภาคของผู้อื่น
- ๔) ยึดถือในค่านิยมแบบดั้งเดิม ถือว่ากิจกรรมของบ้านเมืองเป็นเรื่องของรัฐบาลประชาชนไม่เกี่ยว

ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democratic Political Culture) ปลุกฝังหล่อหลอมปรัชญาประชาธิปไตย ตระหนักในคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย โดยยึดมั่นหลักการสำคัญ คือ ต้องมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ต้องมีใจกว้างยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคคลอื่น มีความไว้วางใจและยอมรับในความสามารถ ผู้อื่น เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้ความสนใจและติดตามกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองด้วยความคิดสร้างสรรค์มีเหตุผลในการวิจารณ์^{๓๑}

๒.๑.๓ ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

อัลมอนต์และเวอร์บา^{๓๒} ได้จำแนกประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็น ตัวแบบเชิงอุดมคติ (Ideal type) โดยใช้ปัจจัยเกี่ยวกับความสำนึกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นตัวชี้วัดไว้ ดังนี้ คือ

๑. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมจำกัดวงแคบ (Parochial Political Culture) เป็นลักษณะ ของวัฒนธรรมทางการเมืองที่ปรากฏในสังคมแบบล้าหลัง หรือสังคมที่ยึดถือจารีตประเพณี เช่น สังคมเผ่าในแอฟริกา หรือชาวเขาเผ่าต่างๆ ในประเทศไทย สังคมแบบนี้ไม่มีการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน ว่าจะใครคือบทบาททางการเมือง บทบาททางเศรษฐกิจ บทบาททางสังคม และบทบาททางจารีตประเพณี หัวหน้าเผ่าทำหน้าที่ในฐานะผู้ปกครองผู้มีอำนาจและบทบาททุกด้าน ส่วนชนเผ่าในฐานะผู้ถูกปกครองก็จะไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าทางการเมืองแต่อย่างใด ความสำนึกทางการเมืองมีอยู่ในระดับต่ำมาก และไม่สนใจมีส่วนร่วมแต่อย่างใด

^{๓๑} อ่างอิงแล้ว, ศิวาวัฒน์ ชัยวงศ์, อนุวัต กระสังข์, หน้า ๒๕

^{๓๒} Almond, Gabriel A., and Verba, Sydney, The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nation. Boston: Little, Brown, 1965, pp.23-25

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture) เป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองที่ปรากฏในสังคมที่มีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ บทบาททางการเมืองไว้อย่างชัดเจน สมาชิกของสังคมมีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าทางการเมือง แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยจะทำหน้าที่ให้ความเคารพเชื่อฟัง และยอมรับอำนาจของรัฐบาลและสถาบันการเมืองต่าง ๆ แต่จะไม่ทำหน้าที่เรียกร้องหรือกดดันต่อรัฐบาลแต่ประการใด วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้จึงเกิดขึ้นในสังคมที่มีการพัฒนามากขึ้น เช่น วัฒนธรรมทางการเมืองของไพร่ไทยสมัยโบราณ หรือสังคมแบบชานา เป็นต้น

๓. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participative Political Culture) เป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองที่มักปรากฏในสังคมที่มีการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ในระดับสูง ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สังคมเหล่านี้ ได้แก่ สังคมแบบอุตสาหกรรมทั้งหลาย ประชาชนในฐานะสมาชิกของสังคมจะมีความผูกพันกับการเมืองสูง โดยถือว่าการแสดงออกหรือการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เป็นสิทธิหน้าที่ของตน และเป็นความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมือง (citizenship) ที่มีความสำนึกทางการเมือง (political consciousness) ได้แก่ สังคมการเมืองที่มีระดับของการพัฒนาทางการเมืองสูง เช่น ญี่ปุ่น อังกฤษ เยอรมนี ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การจำแนกประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวนั้นเป็นการจำแนกในทางทฤษฎี แต่ในทางที่เป็นจริงอาจพิจารณาได้ว่า ในแต่ละสังคมอาจมีความหลากหลายในลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสาน ซึ่งอัลมอนต์และเวอร์บาได้จำแนกประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ ผสมผสานไว้ ๓ แบบ คือ

๑. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมจำกัดวงแคบผสมผสานกับแบบไพร่ฟ้า (Parochial & Subject Political Culture) เป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมที่คนส่วนใหญ่ไม่ยอมรับอำนาจของเผ่าหมู่บ้าน หรือเจ้าของที่ดินอีกต่อไป แต่กลับมาให้ความภักดีต่อระบบการเมืองที่ซับซ้อนกว่าเดิม โดยรัฐบาลกลายเป็นผู้กุมอำนาจ แต่อย่างไรก็ตาม พวกนี้ก็ยังคงไม่สนใจที่จะเรียกร้องหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ๆ ลักษณะของการผสมผสานกันของสองวัฒนธรรมนี้ ในบางประเทศอาจให้สัดส่วนของแบบดั้งเดิมมากกว่าแบบไพร่ฟ้า แต่ในอีกประเทศหนึ่งอาจตรงข้ามกันได้

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมผสานกับแบบมีส่วนร่วม (Subjective & Participative Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมที่มีสมาชิกบางส่วนเริ่มเรียกร้อง และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และเริ่มมองว่าตนเองมีความสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ แต่ก็มีประชาชนอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่กระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม และยังคงยอมรับในอำนาจรัฐโดยปราศจากเงื่อนไข และเนื่องจากวัฒนธรรมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเข้ามามีส่วนร่วม มักจะแพร่หลายในหมู่คนส่วนน้อยของสังคม จึงมักถูกบีบคั้นและทำลาย จาก

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า และจากระบบอำนาจนิยมเป็นผลให้ประชาชนที่มีแนวโน้มที่จะยอมรับในวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และไม่สามารถที่จะดำเนินการใดๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระยะแรกของสังคมที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมนี้ เขาเอาระบบประชาธิปไตยมาใช้ สังคมจะไร้เสถียรภาพแต่ในระยะยาว ถ้ามีการสร้างองค์กรหรือสถาบันต่างๆ ขึ้นมารองรับ เช่น พรรคการเมืองที่ดี กลุ่มผลประโยชน์ที่ดี หรือหนังสือพิมพ์ที่ดี จะยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ซึ่งอาจจะทำให้ระบอบประชาธิปไตยยืนยงอยู่ได้

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม (subject- participant political culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีความจงรักภักดีอย่างแน่นแฟ้นต่อเผ่าหรือหรือกลุ่มเชื้อชาติ เมื่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม เข้ามามีบทบาทต่อสังคม คนก็จะยอมรับเอาไว้ส่วนหนึ่ง แต่ทั้งนี้ก็คงอยู่ได้อิทธิพลของแบบดั้งเดิม กล่าวคือ คนจะหวังเขาไปมีส่วนร่วมเพื่อผลประโยชน์เฉพาะตัว หรือกลุ่มเชื้อชาติ ไม่มีการยึดหยุ่น ประนีประนอมในระหว่างกลุ่มที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งในสังคมจึงมีอยู่มาก

แต่อย่างไรก็ตาม Almond กับ Verba ไม่ได้ยืนยันว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบเข้ามามีส่วนร่วมนั้น เป็นวัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งถ้าเรามองตามความหมายแล้ว จะพบว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ ส่งเสริมให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมการเมืองสูง อันเป็นลักษณะหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมอาจจะอยู่ในรูปของอารมณ์ ปราศจากเหตุผล ทำไปโดยความชอบ หรือ ความเกลียดส่วนตัว ปราศจากข้อมูลก็ได้

ด้วยเหตุนี้ Almond กับ Verba จึงได้เสนอวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสม ในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเขาเรียกว่า Civic Culture ระบบการเมืองที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้จะเน้นที่การเข้ามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีเหตุผล นอกจากนี้ยังผสมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมและแบบไพร่ฟ้าด้วย แต่มีความสำคัญน้อยกว่าแบบเข้ามีส่วนร่วม นั่นคือ ประชาชน ในระบบการเมืองที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ Civic จะมีลักษณะร่วม ๒ ประการโดยสรุปคือ ประการแรก มีความสามารถในการเป็นผู้อยู่ใต้การปกครองที่ดี (Subject Competence) และ ประการที่สอง มีความสามารถในการเป็นราษฎรที่ดี กล่าวคือ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมี (Citizen Competence)

นอกจากนี้ Ethridge and Handelman^{๓๓} แบ่งวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างกว้าง ๆ ออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

^{๓๓} อ้างอิงแล้ว, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, หน้า ๑๘

๑. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democretic Political Culture)

ประชาชนมีความใจกว้าง ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน มีความอดทนอดกลั้นในสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย และแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยวิถีทางประชาธิปไตย เมื่อมีการเลือกตั้งก็ยอมรับในผลการเลือกตั้ง แม้ฝ่ายตนพ่ายแพ้ก็ไม่มีการติรวน เพื่อล้มเลิกการเลือกตั้งนั้นแต่อย่างใด

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม (Authoritarian Political Culture)

ประชาชนไม่มีความอดทนอดกลั้น ไม่ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเนื่องจากเน้นในเรื่องของความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นสำคัญ จึงเห็นว่า ความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายอาจก่อผลกระทบอันเลวร้ายหรือสร้างความวุ่นวายให้กับสังคมได้

หากเรานำประเภทวัฒนธรรมทางการเมืองที่จำแนกไว้โดยอัลมอนด์และเวอร์บา ทั้งในแง่ตัวแบบอุดมคติและตัวแบบเชิงผสมผสาน ก็อาจแสดงมิติความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองต่อทัศนคติต่ออำนาจทางการเมือง ได้ดังนี้คือ^{๓๔}

ตารางที่ ๒.๑ ตารางแสดงมิติความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองต่อทัศนคติต่ออำนาจทางการเมือง

ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง	ทัศนคติต่ออำนาจทางการเมือง	สัญลักษณ์ตรรกศาสตร์
ตัวแบบเชิงอุดมคติ		
- แบบค้ำแคบ	- คนทั้งหมดไม่สนใจเลย	- - -
- แบบไพร่ฟ้า	- คนส่วนใหญ่ยอมรับการใช้อำนาจ	- + -
- แบบมีส่วนร่วม	- คนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในอำนาจ	+ + +
ตัวแบบผสมผสาน		
- แบบค้ำแคบผสมแบบไพร่ฟ้า	- คนส่วนใหญ่ไม่สนใจเลย และคนส่วนน้อยยอมรับการใช้อำนาจ	- - +
- แบบค้ำแคบผสมแบบมีส่วนร่วม	- คนส่วนใหญ่ยอมรับการใช้อำนาจแต่คนส่วนน้อยเข้ามีส่วนร่วมในอำนาจ	- + +
- แบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม	- คนส่วนน้อยไม่สนใจเลย คนส่วนใหญ่มีส่วนร่วม	+ + +

^{๓๔} อ้างอิงแล้ว, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, บทที่ ๑๑, หน้า ๒๒

๒.๑.๔ ความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นผลิตผลของความรู้ ความคิด และความเชื่อทางการเมืองที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่าน กระบวนการกล่อมเกลาทางสังคม หรือกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย สถาบันหลักที่สำคัญ ได้แก่ สถาบัน ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง และสถาบันสื่อมวลชน สถาบันสันตนาการบันเทิงคดีต่าง ๆ ซึ่งวัฒนธรรมจะมีอยู่เฉพาะสังคมมนุษย์เท่านั้น ไม่ว่ากลุ่มใดพวกใด ล้วนมีวัฒนธรรมทั้งสิ้น วัฒนธรรมจะสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมมนุษย์ ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีความสำคัญ ดังนี้

๑. วัฒนธรรมทางการเมือง คือ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้าง ความชอบธรรมทางการเมืองให้กับระบบการปกครองของแต่ละรัฐและทำให้ระบบการเมืองของแต่ละรัฐดำรงคงอยู่ได้อย่างราบรื่น เพราะประชาชนจะให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับรัฐบาล โดยการเชื่อฟังคำสั่งและกฎหมายต่างๆ อันทำให้เกิดความมีระเบียบของสังคม

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นหรือริเริ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้มักได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกและมักจะเกิดในหมู่ชนชั้นผู้นำของสังคม (Elite) ซึ่งไม่พอใจสภาพการปกครองทางการเมืองที่ล้าหลังและด้อยประสิทธิภาพ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ จึงต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง^{๓๕}

๒.๑.๕ องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมือง

สังคมในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันทั้งในทางคุณค่าและความรู้สึก แต่สิ่งเหล่านี้ผูกพันกันได้ด้วยความรักดีและความรู้สึกผูกพันกับสังคมในการพัฒนาทางการเมือง โดยสังคมจะต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีองค์ประกอบ ดังนี้

ประการแรก ความไว้วางใจ ความไม่ไว้วางใจและความสงสัย วัฒนธรรมทางการเมืองจะถูกสร้างขึ้นในสังคมโดยพื้นฐานของความเชื่อ ความไว้วางใจต่อผู้ตามคือ ประชาชน หรือวัฒนธรรมทางการเมืองสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความไม่ไว้วางใจในตัวประชาชน ขณะเดียวกันความไว้วางใจของประชาชนต่อผู้ปกครอง และต่ออำนาจสูงสุดของประเทศก็เป็นสิ่งสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองเช่นกัน อุปสรรคในการพัฒนาทางการเมือง คือ ความไว้วางใจแบบไม่มีเหตุผล แบบความเชื่อของเด็กที่มีต่อผู้ปกครองประเทศ และต่ออำนาจทุกระบบในการปกครองประเทศ ดังนั้น ความไม่ไว้วางใจและความสงสัย จึงเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่จะต้องสร้างขึ้นในสังคมที่ต้องการพัฒนาทางการเมืองเพื่อให้ผู้ปกครองประเทศใช้อำนาจอย่างมีเหตุมีผลยิ่งขึ้น

^{๓๕} อ้างอิงแล้ว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, บทที่ ๑๑, หน้า ๙-๑๐

ประการที่สอง คือ การให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมของฝ่ายตรงข้าม โดยทั่วไปวัฒนธรรมทางการเมืองของทุกสังคม เกี่ยวข้องกับทัศนคติเรื่องอำนาจ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจ เหนือกว่าและด้อยกว่า ระหว่างผู้นำและผู้ตามในการพัฒนาทางการเมือง จึงจำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดี แต่ขณะเดียวกันผู้นำนั้นจะต้องให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมของฝ่ายตรงข้าม และจะต้องไม่แสวงหาอำนาจเพื่อคงไว้ซึ่งตำแหน่งทางการเมือง

ประการที่สาม องค์ประกอบวัฒนธรรมทางการเมืองที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เสรีภาพและการให้ความสำคัญของพลเมืองฝ่ายตรงข้าม เพื่อเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในสังคมนั้นๆ อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองในการพัฒนาทางการเมือง

ประการสุดท้าย ความรักดีและความผูกพันในสังคม โดยเฉพาะความผูกพันในครอบครัวกลุ่มสังคมเล็กๆ ขึ้นมาถึงความผูกพันของคนทั้งชาติ ประชาชนจะต้องมีแนวความคิดพ้นจากความแคบ ๆ เฉพาะกลุ่มของตนไปสู่แนวทางที่เห็นระบบการเมืองทั้งระบบ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political culture) เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่เป็นรูปแบบของทัศนคติ (attitudes) และความโน้มเอียงในการเรียนรู้ของบุคคล (orientations) ที่มีต่อระบบการเมืองต่อองค์ประกอบต่างๆ ของระบบการเมือง และต่อบทบาทของตนเองในระบบการเมือง โดยวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับประชาธิปไตยจะต้อง มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมสูง นั่นคือประกอบด้วยผู้มีส่วนร่วมแท้จริง หรือผู้มีความสามารถมีส่วนร่วมแท้จริงของระบบการเมืองและมีความรู้เรื่องการเมืองดี อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมทางการเมืองจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตทางการเมืองของคน เพราะทำให้คนมีทัศนคติและความเชื่อทางการเมืองตามวัฒนธรรมนั้น โดยจะแสดงออกมาได้ทางพฤติกรรมและบุคลิกภาพ^{๓๖}

๒.๑.๖ อิทธิพลของวัฒนธรรมทางการเมือง

เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นเรื่องของความรู้สึก ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม แนวคิดและพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบ ดังนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองในแต่ละสังคมจึงมีอิทธิพลต่อบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมในหลายประการด้วยกัน ซึ่งเราอาจจะสรุปได้ดังต่อไปนี้^{๓๗}

๑. วิธีการที่บุคคลแต่ละคนได้ตอบสนองเหตุการณ์ภายนอก เช่น เมื่อมีการปฏิวัติ คนไทยอาจจะโต้ตอบในรูปของการวิพากษ์วิจารณ์ คนฝรั่งเศสอาจจะรวมตัวกันต่อสู้ คนโบลิเวียอาจจะเพิกเฉย เป็นต้น

^{๓๖} อ้างอิงแล้ว สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, หน้า ๑๙-๒๓

^{๓๗} อ้างใน Pricha Hongskrailers, "Political Culture : Its Nature and Significance", วารสารสังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม ๒๕๑๗) หน้า ๗๘-๗๙.

๒. เป้าหมายของการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองจะอยู่ในรูปใดนั้น มักจะเป็นผลมาจากวัฒนธรรมทางการเมือง

๓. ปทัสถานที่เป็นตัวกำหนดวิธีการเพื่อให้บรรลุในเป้าหมายใด ๆ ตลอดจนความรู้ผูกพันต่อสิ่งใด ๆ ในทางการเมือง

๔. วิธีการที่บุคคลแต่ละคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับวิถีทางของการเมือง

๕. วัฒนธรรมทางการเมืองจะกำหนดว่า ถ้ามีปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราควรจะเข้าหาใครในเรื่องนี้ ใครเป็นผู้มีอิทธิพลหรือมีอำนาจมากกว่ากัน นั่นคือ สามารถบอกให้รู้ถึงตำแหน่งของอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองในสังคม

๖. วัฒนธรรมทางการเมืองจะเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระของการติดต่อทางการเมือง และกำหนดผลที่จะตามมา กล่าวคือ จะเป็นตัวบอกว่า ถ้าจะติดต่อในเรื่องนี้ ควรจะพูดว่าอย่างไร และผลที่ได้จากการพูดในลักษณะนั้นจะเป็นอย่างไร

๗. วัฒนธรรมทางการเมือง จะเป็นตัวกำหนดแนวทางในการปฏิบัติให้กับสถาบันทางการเมืองในสังคม เราจึงเห็นได้ว่าในหลายสังคมต่างก็มีโครงสร้างทางการเมืองหลายประการที่เหมือนกัน เช่น มีรัฐสภา พรรคการเมือง แต่ปรากฏว่าแนวทางในการปฏิบัติของสถาบันทางการเมืองในแต่ละสังคมอาจจะแตกต่างกันไป จึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ระดับของความมั่นคง ในแต่ละสังคมมีไม่เท่าเทียมกัน

๒.๑.๗ ที่มาของวัฒนธรรมทางการเมือง

ความโน้มเอียงทางการเมืองอันประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ ความรู้สึกและประเมินค่าทางการเมือง ซึ่งรวมกันเข้าเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลแต่ละคนในสังคมนั้น คนจะได้มาและสามารถที่จะถ่ายทอดไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งได้โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “การเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization)” กระบวนการชนิดนี้ ถือได้ว่าเป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมกับมนุษย์ กล่าวคือ กระบวนการ เป็นตัวที่ดึงเอาวัฒนธรรมเข้าไปมีส่วนร่วมหรืออิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์อย่างมากมาย บางครั้งกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองนี้ ถูกใช้เป็นเครื่องมือในทางการเมืองของผู้นำ เช่น กรณีของจีน คิวบา และสหภาพโซเวียตรัสเซีย เป็นต้น^{๓๔}

๒.๑.๗.๑ ความหมายของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง

Kenneth P. Langton ได้ให้นิยามของการเรียนรู้ทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง “กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้แบบแผนพฤติกรรม และอุปนิสัย ในทางที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเมือง โดยผ่านทางสื่อกลางต่าง ๆ ของสังคม สื่อกลางเหล่านี้รวมถึง สิ่งแวดล้อมทั่วไป เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อนฝูง โรงเรียน สมาคมผู้ใหญ่ และสื่อสารมวลชนต่าง ๆ”^{๓๕}

^{๓๔} อ้างอิงแล้ว สิทธิพันธ์ พุทธิพน, หน้า ๑๓๑

^{๓๕} Kenneth P. Langton, *Political Socialization*, (N.Y., Oxford University Press, 1969), p. 5

Dawson และ Prewitt ได้สรุปข้อคิดเห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง คือ “กระบวนการของการพัฒนาซึ่งบุคคลแต่ละคนที่จะได้มา ซึ่งโลกทัศน์ทางการเมือง”^{๔๐}

Michael Rushc และ Phillip Athoff นักสังคมวิทยาการเมืองทั้งสองท่านได้ให้คำจำกัดความของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองไว้ดังต่อไปนี้ “เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลแต่ละคนรู้ตนเองว่าอยู่ในระบบการเมือง ทำให้เกิดมโนคติ หรือปฏิกิริยาต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง กระบวนการนี้เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และยังเกิดกระบวนการ มีบทบาทต่อกันระหว่างบุคลิภาพ และประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคนนั้นอีกด้วย”^{๔๑}

๒.๑.๘ ปัจจัยทางจิตวิทยาที่กำหนดวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลมิได้เกิดขึ้นเอง แต่เป็นผลมาจากการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยตัวแทนต่างๆ และปฏิกิริยาที่บุคคล/กลุ่มบุคคลมีต่อวัตถุการเมือง (political objects)^{๔๒} (Almond & Verba)^{๔๓} และปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะ ทั้งนี้ ปัจเจกบุคคล/กลุ่มบุคคลจะมีลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะใด หรือประเภทใด เป็นผลมาจากปัจจัยทางจิตวิทยาของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อวัตถุการเมืองและปรากฏการณ์ทางการเมือง อาจจำแนกปัจจัยทางจิตวิทยาที่เป็นตัวกำหนดวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลได้ดังนี้ คือ

๑. การรับรู้ (Perception) หมายถึง ทักษะอันเกิดจากความรู้สึกของบุคคล/กลุ่มบุคคลมีต่อวัตถุการเมือง และปรากฏการณ์ทางการเมือง เช่น ความรู้สึกชอบ/ไม่ชอบ ต่อนักการเมือง/พรรคการเมืองนั้นๆ ทั้งนี้การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล/กลุ่มบุคคล อันเกิดมาจากการประสบการณ์ หรือเกิดมาจากการได้รับอิทธิพลจากบุคคล/กลุ่มบุคคลอื่นๆ หรือตัวแทนอื่นๆ ก็ได้

๒. ทศนคติ (Attitude) หมายถึง แนวโน้มหรือท่าทีของบุคคล/กลุ่มบุคคลอันนำไปสู่การแสดงออก หรือการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลนั้นๆ

๓. ค่านิยม (Values) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดในเชิงการประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อวัตถุการเมืองหรือปรากฏการณ์ทางการเมือง ค่านิยมของบุคคล กลุ่มบุคคลเกิดจากการได้มาซึ่งประสบการณ์ ของชีวิตในบุคคล/กลุ่มบุคคลจนกลายเป็นเกณฑ์ (Criteria) หรือมาตรฐาน

^{๔๐}Richard E. Dawson and Denneth Prewitt, **Political Socialization** (Boston: Little, Brown and Co., 1969), p. 6

^{๔๑}Michael Rushc and Phillip Athoff, **Introduction to Political Siciology**, (London: Western Printing Services Press, 1971) p.16

^{๔๒} อ้างอิงแล้ว, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, บทที่ ๑๑, หน้า ๑๕

^{๔๓} อ้างอิงแล้ว, Almond & Verba, หน้า ๑๓-๒๖

(Standard) ในการตัดสินใจหรือองค์ออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคล/กลุ่มบุคคลนั้น ๆ หรือค่านิยมของนักการเมืองบางกลุ่มของไทยมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ

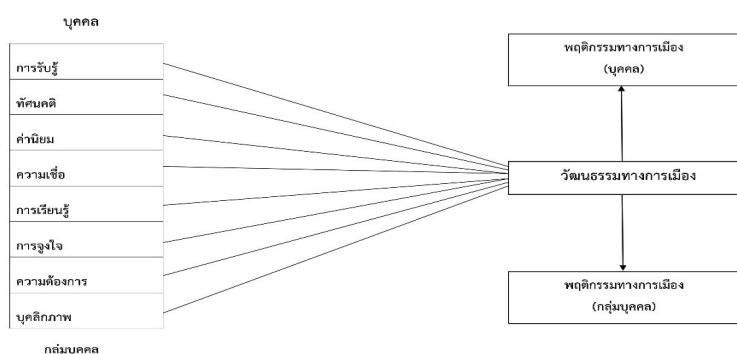
๔. ความเชื่อ (Beliefs) หมายถึง ความเข้าใจหรือความคิดของบุคคล การเมืองหรือปรากฏการณ์ทางการเมือง

๕. การเรียนรู้ (learning) หมายถึง กระบวนการในการได้รับมาซึ่งประสบการณ์หรือความรู้ของบุคคล/กลุ่มบุคคลมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในที่สุด

๖. การจูงใจ (Motivation) หมายถึง กระบวนการกระตุ้น เร่งเร้า ผลักดันให้บุคคล/กลุ่มบุคคลแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการเมือง การจูงใจอาจแบ่งได้เป็น ๒ ชนิด คือ การจูงใจภายในและการจูงใจภายนอก การจูงใจภายใน หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคล/กลุ่มบุคคลนั้นๆ เอง ที่ได้รับในการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมการเมือง ส่วนการจูงใจภายนอก หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่ได้รับจากผู้อื่นในรูปของผลประโยชน์ สิทธิประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนอื่นๆ

๗. ความต้องการ (Wants) หมายถึง แรงผลักดัน หรือแรงขับที่ส่งผลให้บุคคล/กลุ่มบุคคล แสดงออกซึ่งพฤติกรรมการเมือง เช่น นายเขียวต้องการให้มีการปฏิรูปการเมืองไทย จึงเป็นหัวหอกผลักดัน ให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นต้น

๘. บุคลิกภาพ (Personality) หมายถึง ผลรวมทั้งหมดของความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะนิสัย อุบิสัย ที่บุคคล/กลุ่มบุคคลได้สั่งสมมาอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมือง ของบุคคลแตกต่างกันออกไป บุคคลบางคนมีบุคลิกภาพโดดเด่นเป็นพิเศษ จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของบุคคลนั้น ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/หรือกลุ่มบุคคลซึ่งเกิดขึ้นมาจากปัจจัยต่างๆ ทางจิตวิทยาโดยการกล่อมเกลาทางการเมืองซึ่งกระทำโดยตัวแทนต่างๆ ซึ่งอาจทำเป็นดังภาพที่ ๑.๒

ภาพที่ ๒.๑ แสดงถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่เกิดจากปัจจัยทางจิตวิทยา

๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

๒.๒.๑ ความหมายของพฤติกรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ให้ความหมายของคำว่า “พฤติกรรม” ไว้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า^{๔๔} สอดคล้องกับ พจนานุกรมภาษาอังกฤษ^{๔๕} ให้ความหมาย คำว่า พฤติกรรม โดยใช้คำว่า behavior หรือ behavior แปลว่า ปฏิบัติตัว ทำตัวให้ดี ความประพฤติ พฤติการณ์ คุณสมบัติ แสดงคุณสมบัติ อาการ แสดงอาการ พร้อมกันนี้ กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ และสุจิตรา แดงอินทวัฒน์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ทั้งที่ทำโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม แต่สามารถสังเกตได้ บันทึกรหัสไว้ได้ด้วยเครื่องมือ^{๔๖} นอกจากนี้ เทพพร มังธานี ให้ความหมาย พฤติกรรม ว่า การกระทำทั้งที่มีโนธรรมและไม่มีโนธรรมอยู่ด้วย^{๔๗} ในขณะเดียวกัน ชวนพิศ ทองทวี^{๔๘} ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ไม่ว่าผู้นั้นจะรู้ตัวหรือไม่และผู้อื่นจะสังเกตได้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับ จารึก ชุกิตติกุล^{๔๙} ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ความประพฤติต่างๆ โดยทั่วไป พฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นพฤติกรรมในการปฏิบัติซึ่งกระทำเป็นประจำในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต^{๕๐} ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดจากกระทำ แสดงออกมา ตอบสนอง หรือโต้ตอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์หนึ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พรณราย ทรัพย์ประภา^{๕๑} ให้ความหมาย พฤติกรรม ไว้ว่า หมายถึง การกระทำซึ่งบ่งบอกความรู้สึกภายในจิตใจพฤติกรรมภายในอันหมายถึงการทำงานของระบบต่างๆ ภายในร่างกายของคนเราซึ่งมีผลกระทบถึงพฤติกรรมภายนอก

^{๔๔}ราชบัณฑิต, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร :ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, 2546), หน้า 768.

^{๔๕}SO SETHAPUTRA, NEW MODEL ENGLISH-THAI DICTIONARY,(กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2545), หน้า 50.

^{๔๖}กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ และสุจิตรา แดงอินทวัฒน์,จิตวิทยาทั่วไป (GENERAL PSYCHOLOGY), พิมพ์ครั้งที่ 1,(กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลศรีสงวนการพิมพ์, 2532), หน้า 3.

^{๔๗}เทพพร มังธานี, เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชา 419210 จริยศาสตร์ (Ethics), (ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น), หน้า 5.

^{๔๘}ชวนพิศ ทองทวีและคณะ, การติดตามผลบัณฑิตปริญญาตรีครุศาสตร์สาขาการศึกษาในชนบท, (มหาสารคาม : คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูมหาสารคาม,2520), หน้า 5.

^{๔๙}จารึก ชุกิตติกุล,กิจกรรมนิทรรศการ "ครูคอมพิวเตอร์ของแผ่นดิน" 18-20 สิงหาคม 2542,พิมพ์ครั้งที่ 1, (เพชรบุรี : คณะคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีชั้นสูงสถาบันราชภัฏเพชรบุรี, 2542), หน้า 5.

^{๕๐}สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต,ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม (Theories and techniques in behavior modification), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 2-3.

^{๕๑}จิตวิทยาในการจัดการกับบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา, 17 มิถุนายน 2552, <http://www.rural.chula.ac.th/Relation/Board/show.php?id=65>.

ในขณะเดียวกัน สิทธีโชค วรรณสันติกุล^{๕๕}ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ปฏิบัติและ กิจกรรมทุกชนิดที่มนุษย์แสดงออกทางรูปธรรม นามธรรม ตลอดเวลา สังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัส วาจา และการกระทำซึ่งสอดคล้องกับ โยธิน คันสนยุท^{๕๖}ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงการกระทำที่สังเกตได้ เช่นการพูดการเดินการเต้นของหัวใจการรับรู้การคิดการจำและการรู้สึกการกระทำที่สังเกตไม่ได้เช่นผู้กระทำรู้ตัวไม่รู้ตัว หรือเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ เป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งกระตุ้นภายในและภายนอกและ โกลเดนสัน^{๕๗} (Goldenson) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมไว้ว่า เป็นการกระทำหรือตอบสนอง การกระทำทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคล และเป็นปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองสิ่งกระตุ้นภายในหรือ ภายนอกรวมทั้งเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆที่เป็นไปอย่างมีจุดหมายสังเกตเห็นได้หรือเป็นกิจกรรม การกระทำต่างๆ ที่ผ่านการใคร่ครวญแล้วหรือเป็นไปอย่างไม่รู้ตัว

สรุปว่า พฤติกรรม หมายถึง อาการหรือการแสดงออกหรือปฏิบัติของบุคคลที่ ตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาการหรือการแสดงออกหรือปฏิบัติที่ แสดงออกมานั้นอาจจะเป็นไปในทางบวกและทางลบก็ได้ ทั้งที่แสดงออกมาโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว และสามารถสังเกตได้ บันทึกหรือวัดได้ด้วยเครื่องมือซึ่งปฏิบัติและกิจกรรมทุกชนิดที่มนุษย์แสดงออก อาจจะเป็นรูปธรรม นามธรรม ก็ได้

๒.๒.๒ ประเภทของพฤติกรรม

สิตธีโชค วรรณสันติกุล^{๕๕} แบ่งพฤติกรรมออกเป็น ๒ ประเภท คือ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ซึ่งเป็นการกระทำที่สังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสหรืออาจใช้เครื่องมือช่วยและ พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจบุคคลอื่นไม่สามารถ สังเกตได้

กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ และสุจิตรา แดงอินทวัฒน์^{๕๖} แบ่งพฤติกรรมเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ปรากฏออกมาให้เห็น ภายนอก มี ๒ ลักษณะ คือ

^{๕๕}สิตธีโชควรรณสันติกุล ,จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและการประยุกต์ (Social psychology: theories and applications), (กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยุคเคชั่น, 2546), หน้า 9 – 11.

^{๕๖}โยธิน คันสนยุท และคณะ,มนุษย์สัมพันธ์ : จิตวิทยาการทำงานในองค์กร ,พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2535), หน้า 3.

^{๕๗}Robert M. Goldenson and others, อ้างในรเทพ เวียงแก,“พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษา คฤหัสถ์ ภาคปกติเข้า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, (รายงานการ วิจัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน), ๒๕๕๒, หน้า ๑๐.

^{๕๘}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

^{๕๙}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

๑.๑) พฤติกรรมแบบ Molar เป็นพฤติกรรมหน่วยใหญ่ที่สังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่า โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมือช่วย เช่น การเคลื่อนไหวของร่างกาย การเดิน ยืน หัวเราะ การเขียนหนังสือ เป็นต้น

๑.๒) พฤติกรรมแบบ Molecule เป็นพฤติกรรมหน่วยย่อยที่ต้องอาศัยเครื่องมือช่วยในการสังเกตพฤติกรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย การไหลเวียนของโลหิต การเต้นของหัวใจ ความดันโลหิต กระแสประสาทในสมอง เป็นต้น

๒. พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ไม่ปรากฏออกมาให้เห็น เช่น ความคิด ความตั้งใจ ความสนใจ ความรู้สึก อารมณ์ แรงจูงใจ ความคาดหวัง ความเชื่อ เป็นต้น

ชัยพร วิชาวุธ^{๕๗} แบ่งพฤติกรรมออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้ โดยใช้ประสาทสัมผัสหรือใช้เครื่องมือ พฤติกรรมภายนอกแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑.๑) พฤติกรรมภายนอกที่ไม่ต้องอาศัยเครื่องมือในการสังเกต คือ พฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ง่าย เช่น การเคลื่อนไหวของแขน ขา การเต้นของหัวใจ เป็นต้น เรียกว่า พฤติกรรมโมลาร์ (Molar)

๑.๒) พฤติกรรมภายนอกที่ต้องอาศัยเครื่องมือในการสังเกต คือ พฤติกรรมที่เราไม่สามารถเห็นด้วยตาเปล่า เช่น การทำงานของคลื่นสมองจะต้องใช้เครื่องมือวัด พฤติกรรมประเภทนี้เรียกว่า พฤติกรรมโมเลกุล (Molecule)

๒. พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่เจ้าตัวเท่านั้นรับรู้ เช่น การได้ยิน การเข้าใจ การรู้สึกหิว ซึ่งพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นพฤติกรรมภายในมี ๔ ลักษณะ คือ

๒.๑) พฤติกรรมที่เป็นความรู้สึกจากการสัมผัส (Sensitive) เช่น การเห็น การได้ยิน การรู้รสการสัมผัสและการมีความสุข เป็นต้น

๒.๒) พฤติกรรมที่เป็นการเข้าใจหรือตีความ (Interpreting) เช่น เมื่อเรามองตาเพื่อนก็เข้าใจเพื่อนได้

๒.๓) พฤติกรรมที่เป็นความจำ (Remembering) เช่น เมื่อมีโทรศัพท์ เรียกเข้ามาเราอาจจำเสียงของเพื่อนได้

๒.๔) พฤติกรรมที่เป็นความคิด (Thinking) การคิดมีหลายชนิด อาจเป็นการคิดสร้างสรรค์หรือการคิดหาเหตุผลก็เป็นได้

พฤติกรรมของมนุษย์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา^{๕๘} จำแนกเป็น ๓ ประเภท คือ

^{๕๗}ชัยพร วิชาวุธ, **มูลสารจิตวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๑๖.

๑. กายกรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางร่างกาย ทั้งทางตรงและทางอ้อมทางตรง เช่น การเดิน ยืน นั่ง และการแสดงภาษาทางกาย (ยกคิ้ว หลับตา) ทางอ้อม เช่น การยิ้มและกล่าวทักทายเพื่อนด้วยลีลาต่างๆ

๒. ทางวจีกรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางวาจาทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรง เช่น การพูด การเจรจา ทางอ้อม เช่น พูดพร้อมจับมือหรือแสดงความเป็นมิตร

๓. พฤติกรรมทางมโนธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงระดับจิตใจ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรง เช่น การมีจิตเป็นสมาธิ การมีน้ำใจ ทางอ้อม เช่น การคิดถึงเพื่อนก็โทรศัพท์หรือไปพบพร้อมมีของฝากที่ลูกใจเพื่อน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรม แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังเกตหรือสัมผัสได้ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย หรือใช้เครื่องมือวัด หรือได้แก่ พฤติกรรมทางกาย และวาจา โดยพฤติกรรมภายนอกแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑.๑) พฤติกรรมภายนอกที่สามารถสัมผัสได้ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ คือ ตา หู จมูก ลิ้นและกายโดยตรง โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมือในการสังเกต คือ พฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ง่าย เช่น การเคลื่อนไหวของแขน ขา การเดิน การยืน การพูด การเต้นของหัวใจ เป็นต้น เรียกว่า พฤติกรรมโมลาร์ (Molar)

๑.๒) พฤติกรรมภายนอกที่ไม่สามารถสัมผัสได้โดยตรง ด้วยการใช้นประสาทสัมผัสทั้ง ๕ คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย แต่ต้องอาศัยเครื่องมือในการสังเกต เช่น การทำงานของคลื่นสมอง จะต้องใช้เครื่องมือวัด พฤติกรรมประเภทนี้เรียกว่า พฤติกรรมโมเลกุล (Molecule)

๒. พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) หรือพฤติกรรมทางใจ คือ พฤติกรรมที่เจ้าตัวเท่านั้นรับรู้ เช่น การได้ยิน การเข้าใจ การรู้สึกหิว การมีจิตเป็นสมาธิ การมีน้ำใจ ซึ่งพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นพฤติกรรมภายในมี ๔ ลักษณะ คือ

๒.๑) พฤติกรรมที่เป็นความรู้สึกจากการสัมผัส (Sensitive) เช่น การเห็น การได้ยิน การรู้รส การสัมผัสและการมีความสุข เป็นต้น

๒.๒) พฤติกรรมที่เป็นการเข้าใจหรือตีความ (Interpreting) เช่น เมื่อเรามองตาเพื่อนก็เข้าใจเพื่อนได้

๒.๓) พฤติกรรมที่เป็นความจำ (Remembering) เช่น เมื่อมีโทรศัพท์ เรียกเข้ามา เราอาจจำเสียงของเพื่อนได้

^{๕๕}ร้อยตำรวจเอกสุรสิทธิ์ อินอุ่นโชติ, “พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของผู้ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการแสงเทียน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๔๔, หน้า ๔๒.

๒.๔) พฤติกรรมที่เป็นความคิด (Thinking) การคิดมีหลายชนิด อาจเป็นการคิดสร้างสรรค์หรือการคิดหาเหตุผลก็เป็นได้

๒.๒.๓ องค์ประกอบของพฤติกรรม

พฤติกรรมมนุษย์มีองค์ประกอบ ๗ ประการ^{๕๙}

๑) ความมุ่งหมาย (Goal) เป็นความต้องการที่ทำให้เกิดกิจกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการที่เกิดขึ้น ความต้องการบางอย่างสามารถตอบสนองได้ทันที แต่บางอย่างต้องใช้เวลานานจึงบรรลุความต้องการได้

๒) ความพร้อม (Readiness) คือระดับวุฒิภาวะหรือความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ

๓) สถานการณ์ (Situation) เป็นเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้เลือกทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ

๔) การแปลความหมาย (Interpretation) ก่อนที่จะทำกิจกรรมหนึ่งลงไป มนุษย์จะพิจารณาสถานการณ์ก่อนแล้วจึงตัดสินใจเลือกวิธีการที่เกิดความพึงพอใจมากที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการ

๕) การตอบสนอง (Response) เป็นการกระทำกิจกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการ โดยวิธีการที่ได้เลือกแล้วในขั้นแปลความหมาย

๖) ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา (Consequence) เมื่อทำกิจกรรมแล้วย่อมได้รับผลการกระทำนั้น ผลที่ได้รับอาจเป็นไปตามที่คาดคิดหรืออาจตรงข้ามก็ได้

๗) ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Reaction to Thwarting) ในกรณีที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ มนุษย์ก็อาจจะย้อนกลับไปแปลความหมายของสถานการณ์และเลือกวิธีการใหม่

จากองค์ประกอบข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของพฤติกรรมสามารถแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) องค์ประกอบภายใน หมายถึง องค์ประกอบที่มีในตัวของคน ได้แก่ ความมุ่งหมาย (Goal), ความพร้อม (Readiness), การตอบสนอง (Response), ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา (Consequence), ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Reaction to Thwarting), การแปลความหมาย (Interpretation)

^{๕๙}Lee J. Cronbach and Richard E. Snow, อังในวาทะ เวียงแก้ว, “พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาคุรุศาสตร์ ภาคปกติเข้า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, (รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน), ๒๕๕๒, อ้างแล้ว, หน้า ๑๓.

๒) องค์ประกอบภายนอก หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบตัว ได้แก่ สถานการณ์ (Situation)

๒.๒.๔ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม

๑. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สื่อและเทคโนโลยี^{๖๐}

๑.๑) ภาวะเศรษฐกิจรายได้เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล เช่น การตัดสินใจในการเลือกซื้อ หรือไม่ซื้อสินค้าชนิดต่างๆ แต่อยู่ภายใต้อิทธิพลของการโฆษณาเช่นกัน

๑.๒) เวลา เวลาเป็นปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญทำให้คนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น สภาพการจราจรติดขัดในกรุงเทพฯ ในเวลาเร่งด่วน ทำให้คนมีพฤติกรรมในการเดินทางเปลี่ยนแปลง เช่น มีพฤติกรรมแย่งชิงในการขึ้นรถเมล์

๑.๓) สื่อมวลชน สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ หรืออื่นๆ ใดก็ตาม ล้วนมีส่วนทำให้พฤติกรรมของคนเปลี่ยนไปเช่น ในสมัยก่อนหน้า ๗-๘ ปี ได้พยายามมีการณรงค์ให้ประชาชนไทย บริโภคผัก ผลไม้สดกันมากขึ้นซึ่งได้ผลแต่เมื่อ ๒-๓ ปีเร็วๆ นี้ได้มีการเตือนให้ประชาชนระมัดระวังการบริโภคผัก ผลไม้สด เนื่องจากมีการใช้สารเคมีจำพวกยาฆ่าแมลงกันแพร่หลาย ซึ่งมีผลต่อการบริโภคอาหารดังกล่าวคือทำให้การบริโภคผักผลไม้ลดลง การโฆษณาสินค้าขององค์การค้าเอกชนที่ปรากฏในสื่อมวลชน อาจมีทั้งประเภทที่โฆษณาเกินความเป็นจริงหรือเป็นการโฆษณาที่ให้ความรู้ไปด้วย ผู้บริโภคต้องใช้ดุลยพินิจก่อนการเลือกซื้อหรือเลือกใช้

๑.๔) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเช่น อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ทำให้พฤติกรรมของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

สรุปได้ว่า พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมานั้นอยู่ภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจ สื่อและเทคโนโลยีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และยังมีปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนไป เช่น พฤติกรรมการแย่งชิง พฤติกรรมการบริโภคอาหาร บุคคลที่มีฐานะดี พฤติกรรมการบริโภคมักจะฟุ่มเฟือย สรุ่ยสุร่าย หรือเลือกบริโภคแต่สินค้าราคาแพง สื่อมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เช่น ผู้ที่ชมละครทางทีวีมากๆ อาจจะมีพฤติกรรมเลียนแบบตัวละครที่ตนชอบและเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล เช่น อินเทอร์เน็ตทำให้เกิดพฤติกรรมส่อไปในทางเพศ หรือโทรศัพท์มือถือ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้เกิดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

^{๖๐}สุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ และยงยุทธ ขจรธรรม,การประชุมสัมมนาเรื่อง "การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพพื้นฐานของเด็กวัยเรียน", ความหวังของแผ่นดิน:เด็ก รากฐานของการพัฒนาคน-พัฒนาประเทศความท้าทายต่อกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนา,(กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดลและมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, ๒๕๔๐), หน้า ๓๓๓.

๒. ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี^{๖๑}

๒.๑) ปัจจัยแวดล้อมทางกายภาพ ภาวะแวดล้อมของชุมชนและความสะดวกในการคมนาคมติดต่อกับชุมชนอื่น ทำให้พฤติกรรมของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงได้ เช่น คนนิยมซื้อรถเพื่อใช้ในการเดินทางมากขึ้น

๒.๒) ปัจจัยทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมในที่นี้ หมายถึง วิถีชีวิตหรือแบบในการดำเนินชีวิตของคนแต่ละกลุ่มหรือแต่ละสังคม การที่คนในแต่ละชาติ แต่ละภาษา แต่ละวัฒนธรรมยึดถือว่าจะไรควรประพฤติหรือไม่ควรประพฤติวัฒนธรรมในที่นี้มีความหมายไปถึงสถาบันทางสังคมที่เข้ามามีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยเช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา เป็นต้น

๒.๓) ปัจจัยแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยทางสังคมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม เป็นกฎเกณฑ์ที่ไม่ปรากฏเป็นกฎหมายบังคับ แต่รับรู้ได้ด้วยขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมย่อยๆแต่ละสังคม เพราะว่าแต่ละสังคมมักกำหนดสถานภาพของแต่ละบุคคลไว้ต่างกันตามเพศ วัย ฐานะ ศักดิ์ศรี และความสำคัญของแต่ละบุคคล เมื่อสังคมกำหนดสภาพตามประเภทของบุคคลต่างๆไว้เช่นนี้ มักมีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติไว้ด้วย

๒.๔) กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อเด็กมาก และมีอิทธิพลต่อผู้ใหญ่ด้วยเช่นกัน เช่นนักกีฬาหรือดาราที่คนชื่นชมนิยมหรือพยายามเลียนแบบ เป็นต้น

๒.๕) ครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมากโดยเฉพาะเด็กเพราะครอบครัวมีความสำคัญในการถ่ายทอดสิ่งต่างๆให้เด็ก โดยแต่ละครอบครัวจะถ่ายทอดหรือให้ความรู้ในลักษณะที่ต่างกันแม้ว่าจะอยู่ในสังคมขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมเดียวกันก็ตามการถ่ายทอดเป็นสิ่งสำคัญเพราะเด็กจะได้รับทั้งความมีเหตุมีผล และการแสดงออกซึ่งอารมณ์ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รวมทั้งทัศนคติในการยอมรับ หรือปฏิเสธและความชอบหรือไม่ชอบสิ่งต่างๆ

๒.๖) ปัจจัยด้านจิตวิทยา มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เช่น คนไทยรับประทานข้าวที่ชาวสะอาดซึ่งหุงจากข้าวสารที่ขัดสีจนขาวทั้งที่ความรู้ทางด้านโภชนาการนั้นกล่าวว่าข้าวขาวนั้นมีคุณค่าของอาหารไม่เท่ากับข้าวซ้อมมือซึ่งมีวิตามินมีประโยชน์ต่อร่างกายแต่ทั้งที่รู้ก็ยังนิยมข้าวขาวเนื่องจากถือว่าข้าวแดงนั้นเป็นข้าวของคนคุก

๒.๗) อิทธิพลของการศึกษา ผู้ที่มีการศึกษาดี ก็จะมีความรู้ในเรื่องต่างๆ โดยรู้ว่สิ่งใดมีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ ควรละเว้นเสีย หรือถ้าเป็นผู้มีการศึกษาดี ความรู้นั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล เช่น การบริโภคของครอบครัว ความรับผิดชอบต่างๆ

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และปัจจัยแวดล้อม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอย่างมากเพราะพฤติกรรมเป็นการแสดงออก เช่น วัฒนธรรมไทย พฤติกรรมการกอดจูบในที่สาธารณะเป็นการไม่เหมาะสม ดังนั้นในสังคมไทย พฤติกรรมเช่นนั้นจึงไม่มี

^{๖๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓ - ๔๔.

ให้เห็นในที่สาธารณะหรือวัฒนธรรมของไทย ผู้น้อยต้องไหว้หรือทำความเคารพผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนของคนไทย

๓. ปัจจัยด้านตัวบุคคล^{๖๒}

๓.๑) สุขภาพและสรีรสภาพโดยปกติพฤติกรรมของบุคคลจะมีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพร่างกายด้วย เช่น บางชุมชนมีพฤติกรรมการบริโภคที่ดี ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยก็จะลดลง บุคคลในชุมชนนั้นๆ จะมีพฤติกรรมโดยทั่วไปดี ชุมชนน่าอยู่ มีความเป็นมิตรกันมาก

๓.๒) ความสามารถในการรับรสสัมผัส เช่น ความรู้สึกเกี่ยวกับรสชาติของอาหารเปรี้ยวหวานเค็มและขมจะกระตุ้นปุ่มสัมผัสของลิ้นซึ่งแต่ละบุคคลจะต่างกัน กล่าวคือ เด็กจะมีปุ่มสัมผัสประมาณ ๙,๐๐๐ และน้อยลงตามอายุที่มากขึ้น ซึ่งจะคงเหลือประมาณ ๓,๐๐๐ เพราะฉะนั้นเด็กจะมีการรับรสได้ไวกว่าผู้ใหญ่ ด้วยเหตุนี้ความนิยมอาหารของเด็กและผู้ใหญ่จึงต่างกัน

๓.๓) รสนิยมและความชอบมีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคล และสังคมให้แตกต่างกันออกไปเช่น คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมักรับประทานอาหารสุกๆดิบๆ หรือในบางเผ่าของอินเดียจะห้ามกินงูเห่า เสือ เพราะเป็นสัตว์ร้าย หรือลิงเพราะมีความเชื่อว่าเป็นต้นกำเนิดของมนุษย์ บางเผ่าห้ามกินสัตว์ที่ตายไม่รู้สาเหตุ เป็นความฉลาดที่ว่าสัตว์อาจมีเชื้อโรครมาสู่คน

๓.๔) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และจิตใจ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมโดยตรงเช่น คนที่ขาดความรักความอบอุ่นเสียใจหรืออกหักอาจจะแสดงออกโดยการชวนคนรอบข้างพุดคุยหรืออาจจะพยายามหาอะไรทำเพื่อกลบเกลื่อนความไม่สบายใจเป็นต้นนอกจากนั้น สุรสีห์ อินอุ่นโชติ^{๖๓} กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมและเป็นส่วนหนึ่งในสังคม ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จะมีปัจจัยหลายประการด้วยกัน ที่มีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กลุ่มชน วัฒนธรรม ลักษณะทางชีววิทยาและจิตวิทยา ปัจจัยทั้งหมดจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือเมื่อปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลให้ปัจจัยอื่นเปลี่ยนแปลงตามมาในลักษณะวิวัฒนาการและการพัฒนา และจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในที่สุด

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านตัวบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลโดยตรง เช่น บุคคลที่มีอารมณ์และจิตใจดี มักมีพฤติกรรมเป็นในทางบวกในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ เช่น ยิ้ม หรือแสดงสีหน้าที่เป็นมิตรกับคนรอบข้าง ในทางกลับกันบุคคลที่มีอารมณ์และจิตใจไม่ดี มักมีพฤติกรรมเป็นในทางลบในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ เช่น หน้าบึ้งตึง หรือแสดงสีหน้าที่ไม่เป็นมิตรกับคนรอบข้าง เป็นต้น

^{๖๒}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓-๓๔.

^{๖๓}ร้อยตำรวจเอกสุรสีห์ อินอุ่นโชติ, “พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของผู้ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการแสงเทียน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า ๔๔.

จากแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตย ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ความรู้ ความเข้าใจ ๒) การกล่อมเกลา ๓) ทักษะ

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย

คำว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำ หรืออาการที่แสดงออกทางด้านกล่อมเนื้อความคิด และความรู้สึก

คำว่า ประชาธิปไตย (Democracy) มีความหมายที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

๑) เป็นระบบการเมืองการปกครองที่เน้นผลประโยชน์ของประชาชน โดยประชาชน มีความเสมอภาค มีสิทธิ และเสรีภาพ ในการกระทำตามกฎหมาย และใช้เสียงส่วนมากเป็นเกณฑ์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา โดยเฉพาะการมีอำนาจโดยอิสระในการเลือกตัวแทนไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร และสามารถเปลี่ยนแปลงผู้บริหารโดยการเลือกตั้งตัวแทนใหม่ ทำหน้าที่แทนผู้บริหารชุดเก่าเมื่อครบวาระหนึ่ง ๆ การเลือกตั้งจึงเป็นกลไกสำคัญ และเป็นการแสดงออกในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยมีเจตนาเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรม ประชาชนใช้สิทธิเสรีภาพในฐานะเจ้าของประเทศ และอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย

๒) เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน หมายถึง การอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพทั้งกายและวาจา ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎหมาย และกฎเกณฑ์ของสังคมและร่วมกันรับผิดชอบและทำประโยชน์เพื่อความผาสุกของส่วนรวม ตลอดจนการใช้สติปัญญาและเหตุผลในการแก้ปัญหาทั้งมวล^{๖๔}

จากการศึกษาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ได้กำหนดให้รัฐจัดสวัสดิการ เช่น ให้เรียนฟรี รักษาฟรี ดูแลผู้สูงอายุคนพิการ วางหลักประกันสิทธิประชาชนเท่าเทียมกันเปิดโอกาสให้ชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐมากขึ้น และหมวดที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตเรามากที่สุด คือ หมวดที่ ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งใช้สิทธิหลักประกันด้านการศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการจากรัฐ สิทธิในทรัพย์สินของเรา

แม้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.๒๕๔๐ จะเป็นที่ยอมรับว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ดีฉบับหนึ่งที่ใช้ในประเทศไทย แต่ในทางปฏิบัติแสดงให้เห็นว่าหลายวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นจากการนำรัฐธรรมนูญไปใช้ยังเกิดปัญหา และไม่เป็นไปตามความคาดหวังของประชาชนทั้งยังขาดลักษณะธรรมาภิบาลและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ของรัฐธรรมนูญ

^{๖๔}รศ.ฤกษ์ชัย คุณูปการ, “ลักษณะทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ), ๒๕๔๗, หน้า ๕.

พ.ศ. ๒๕๔๐ ในที่สุด และหากพิจารณารัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ สามารถสรุปได้ว่ารัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองส่งเสริมพฤติกรรมทั้ง ๔ ด้าน คือ^{๒๕}

๑) ด้านพฤติกรรมทางด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น หมายถึง รัฐธรรมนูญคุ้มครองคนไทยให้สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพในขอบเขตที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

๒) ด้านพฤติกรรมการรับผิดชอบหน้าที่ หมายถึง รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิการเลือกตั้ง รับราชการทหารช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยพิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓) ด้านพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง รัฐธรรมนูญกำหนดให้คนไทยมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ มีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธี มีสิทธิการออกเสียงประชามติ มีเสรีภาพในการรวมตัวเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๔) ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศรักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมาย มีส่วนร่วมการจัดการบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากความหมายและบทบัญญัติที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพฤติกรรมประชาธิปไตยสามารถแสดงออกได้ทั้งทางกาย ความคิด ความรู้สึก รวมไปถึงการเคารพสิทธิ หน้าที่ การมีส่วนร่วมและเข้าร่วมทางการเมือง สังคม ชุมชนได้อย่างอิสระ และมีเสรีภาพ

สรุปได้ว่า พฤติกรรมประชาธิปไตย คือ พฤติกรรมอาการหรือการกระทำ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่อยู่ภายในจิตใจในลักษณะของความรู้สึกในด้านต่างๆ ที่แสดงออกมาทางกาย วาจา ได้แก่ ๑) การเคารพสิทธิผู้อื่น ๒) การรับผิดชอบหน้าที่ ๓) การยึดถือประโยชน์ส่วนรวม ๔) การมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เป็นไปตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม

จากการศึกษาพฤติกรรมประชาธิปไตยจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญได้แบ่งพฤติกรรมประชาธิปไตย ออกเป็น ๔ ด้าน และพร้อมกันนั้นก็มีการศึกษาการทางสังคมศาสตร์หลายท่าน ได้อธิบายทั้ง ๔ ด้านไว้ดังต่อไปนี้

^{๒๕} คณะกรรมการการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่สภาร่างรัฐธรรมนูญร่วมคิด, ร่วมสร้างร่วมร่างธรรมนูญ, ๒๕๕๐, (อึดสำเนา)

๒.๓.๑ การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่มีรัฐธรรมนูญเป็นแม่บทกำหนดกรอบให้ทุกภาคส่วนของสังคมยึดถือและปฏิบัติร่วมกันโดยกรอบที่สำคัญในการดำรงตนอย่างเหมาะสมของประชาชน คือการยึดมั่นในสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด หากประชาชนทุกคนรู้ถึงสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ และต่างปฏิบัติได้อย่างถูกต้องครบถ้วนประชาชนในชาติย่อมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและชาติบ้านเมืองก็จะพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว

สิทธิของตนเองและผู้อื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การปฏิบัติตามตามสิทธิของตนเองภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญโดยไม่กระทบสิทธิบุคคลอื่นย่อมได้ชื่อว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีส่วนนำพาบ้านเมืองให้พัฒนาในที่นี้จะกล่าวถึงการปฏิบัติตนในการรักษาและเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและ ผู้อื่นต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ดังนี้

๑) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นที่มีต่อครอบครัว ครอบครัวประกอบด้วยพ่อแม่ ลูกทุกคนควรมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญในหลายประเด็นด้วยกันโดยเฉพาะเรื่องการใช้ความรุนแรง และการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม หมายความว่า พ่อ แม่และลูกจะต้องไม่ใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติต่อกันอย่างไม่เป็นธรรมกรณีระหว่างสามีภรรยาจะต้องเคารพและรับฟังความคิดเห็นของกันและกันไม่ตัดสินใจปัญหาโดยใช้กำลัง กรณีระหว่างบุตรกับบิดามารดาบุตรต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา บิดามารดาจะต้องอบรมสั่งสอนบุตรโดยใช้เหตุผลไม่ใช้การแก้ไขพฤติกรรมลูกด้วยการเฆี่ยนตี เลี้ยงลูกด้วยรักความเข้าใจและใช้สิทธิเสรีภาพในการแสวงหาความสุขส่วนตัวแต่ต้องอยู่ในขอบเขตและไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนหรือสร้างปัญหาใด ๆ ให้แก่บิดามารดา

๒) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นที่มีต่อชุมชนและสังคม สมาชิกทุกคนในสังคมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิตในสังคมโดยสิทธิดังกล่าวจะต้องไม่ละเมิดสิทธิของสมาชิกคนอื่นในสังคมในที่นี้ขอยกตัวอย่างสิทธิของตนเองที่มีต่อชุมชนบางประการ ดังนี้

(๑) เสรีภาพในเคหสถานชาวไทยทุกคนย่อมมีเสรีภาพในเคหสถานที่จะสามารถอาศัยและครอบครองเคหสถานของตนโดยปกติสุขไม่ว่าจะเกิดจากการเช่าหรือเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ซึ่งบุคคลอื่นจะต้องให้ความเคารพในสิทธินี้แม้แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐหากจะต้องเข้าไปดำเนินการตามกฎหมายใดๆ เช่นการตรวจค้นเคหสถานของประชาชนก็จะทำการมิได้เว้นแต่จะมีหมายค้นที่ออกโดยศาลเท่านั้น

(๒) เสรีภาพในการเดินทางและการติดต่อสื่อสารชาวไทยทุกคนมีเสรีภาพที่จะเดินทางไปในที่ต่างๆ บนผืนแผ่นดินไทยได้ทุกพื้นที่ของประเทศไทย และสามารถเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย

ณ ที่ใดก็ได้ในประเทศไทยรวมทั้งชาวไทยทุกคนสามารถที่จะติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นทางจดหมายโทรศัพท์ หรืออินเทอร์เน็ต

(๓) เสรีภาพในการนับถือศาสนาสมาชิกทุกคนในสังคมมีสิทธิเสรีภาพที่จะนับถือศาสนาแตกต่างกันได้ซึ่งบุคคลอื่นในสังคมรวมทั้งรัฐจะต้องให้ความเคารพสิทธิเสรีภาพในเรื่องนี้ด้วย

(๔) เสรีภาพในทางวิชาการเยาวชนไทยทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๑๒ ปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายนอกจากนี้คนไทยทุกคนยังมีสิทธิในการที่จะศึกษาค้นคว้าหรือทำวิจัยตามที่ต้องการโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

(๕) เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบโดยปราศจากอาวุธหมายถึง ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมแต่ต้องเป็นไปโดยสงบปราศจากอาวุธ และต้องไม่รบกวนสิทธิของผู้อื่น การปราศจากอาวุธนั้น หมายรวมถึงห้ามทุกคนที่มาร่วมชุมนุมพกพาอาวุธเข้ามาในที่ชุมนุมเด็ดขาด บุคคลใดพกพาอาวุธเข้ามาในที่ชุมนุมบุคคลนั้นจะไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญในกรณีที่ได้กล่าวมาข้างต้น

(๖) สิทธิเสรีภาพในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกคนย่อมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และร่วมสืบสานศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของประเทศชาติเพื่อให้ดำรงอยู่ต่อไปกับอนุชนรุ่นหลัง

(๗) สิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพโดยเสรีภาพในการประกอบอาชีพจะต้องไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น เช่นผู้ประกอบการจะต้องเคารพและซื้อสัตย์ต่อผู้บริโภค และไม่เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภคเป็นต้น

๓) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นที่มีต่อประเทศชาติ

(๑) สิทธิในการมีส่วนร่วมในที่นี้ หมายถึงสิทธิการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการด้านการปกครองอันมีผลกระทบต่สิทธิและเสรีภาพของคนในสังคมโดยตรง

(๒) สิทธิที่จะฟ้องร้องหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐรัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือองค์กรของรัฐที่เป็นนิติบุคคลประชาชนมีสิทธิที่จะฟ้องร้องหน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ให้รับผิดชอบ หากการกระทำใดๆ หรือการละเว้นการกระทำใดๆ ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้นส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนต่อศาลปกครอง

(๓) สิทธิที่จะต่อต้านโดยสันติวิธีการกระทำใดจะเป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติได้ในรัฐธรรมนูญเช่นการต่อต้านการทําสถาธิปไตยประหาร เป็นสิ่งที่ประชาชนมีสิทธิที่จะออกมาต่อต้านแต่ต้องเป็นไปโดยสันติวิธี

๒.๓.๑.๑ แนวทางการปฏิบัติตนในการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

การปฏิบัติตนตามสิทธิของตนเองและผู้อื่นในสังคมเป็นสิ่งที่ช่วยจัดระเบียบให้กับสังคมสงบสุข โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

- ๑) เคารพสิทธิของกันและกัน โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นสามารถแสดงออกได้หลายประการ เช่น การแสดงความคิดเห็นการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น
- ๒) รู้จักใช้สิทธิของตนเองและแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตนเอง
- ๓) เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพในเคหสถาน เป็นต้น
- ๔) ปฏิบัติตามหน้าที่ของชาวไทยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่นการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเสียภาษีให้รัฐเพื่อนำเงินมาพัฒนาประเทศ เป็นต้น

๒.๓.๑.๒ ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติตนเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

- ๑) ผลที่เกิดกับประเทศชาติหากประชาชนมีความสมัครสมานรักใคร่สามัคคีไม่มีความแตกแยก ไม่แบ่งเป็นพวกเป็นเหล่า บ้านเมืองก็จะสงบสุขเกิดสวัสดิภาพบรรยากาศโดยรวมก็จะสดใสปราศจากการระแวงต่อกัน การดำเนินกิจกรรมต่างๆสามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น นักลงทุนนักท่องเที่ยวก็จะเดินทางมาเยือนประเทศของเราด้วยความมั่นใจ
- ๒) ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนหรือสังคมเมื่อประชาชนในสังคมรู้จักสิทธิของตนเอง และของคนอื่นก็จะทำให้ชุมชนหรือสังคมเกิดการพัฒนาเมื่อสังคมมั่นคงเข้มแข็งก็จะมีส่วนทำให้ประเทศชาติเข้มแข็งเพราะชุมชนหรือสังคมเป็นส่วนหนึ่งของประเทศชาติบ้านเมืองโดยรวดเร็ว
- ๓) ผลที่เกิดขึ้นกับครอบครัวครอบครัวเป็นสถาบันแรกของสังคม เมื่อครอบครัวเข้มแข็งและอบรมสั่งสอนให้สมาชิกในครอบครัวทุกคนรับบทบาท สิทธิเสรีภาพของตนเองและปฏิบัติตามที่กฎหมายและรัฐธรรมนูญได้ให้ความคุ้มครองได้อย่างเคร่งครัดโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของสมาชิกอื่นในสังคมก็จะนำไปสู่สังคมและประเทศชาติเข้มแข็งตามไปด้วย^{๖๖}

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นการปกครองที่ยึดถือและปฏิบัติร่วมกันคือการยึดมั่นในสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด หากประชาชนทุกคนรู้ถึงสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ และต่างปฏิบัติได้อย่างถูกต้องครบถ้วนประชาชนในชาติย่อมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขซึ่งในการเคารพสิทธิหน้าที่นั้นเราจะต้องให้สิทธิและหน้าที่กับทุกฝ่าย เช่น การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นที่มีต่อชุมชนและสังคม การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นที่มีต่อชุมชนและสังคม และการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นที่มีต่อประเทศชาติ

^{๖๖}ไพศาล ภูโพบูลย์,อังคณาตติรัตน์ และปณิดา มีสมบัติงาม, หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๑), หน้า ๔๒.

๒.๓.๒ ด้านการรับผิดชอบหน้าที่

พฤติกรรมความรับผิดชอบเป็นหน้าที่ของพลเมืองชาวไทยที่ทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย อันได้แก่ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิการเลือกตั้ง รับราชการทหารช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยพิบัติ สาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นนักวิชาการศึกษาทางสังคมศาสตร์จึงได้ให้ความหมายและได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบไว้ดังต่อไปนี้

๒.๓.๒.๑ ความหมายของความรับผิดชอบ

สมวาสนา ธนเมธีกุล^{๖๗} ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยัน อดทนเพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสียและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

เฉลิม คำแก้ว^{๖๘} ให้ความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายรักษาสีและหน้าที่ของตน ยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย พยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

จงจิตร ศิริทรัพย์จันน์^{๖๙} ให้ความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบด้วยความพากเพียร ละเอียดรอบคอบ โดยไม่ต้องมีการควบคุมจากผู้อื่น ยอมรับผลการกระทำของตนเอง พยายามปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย

^{๖๗}สมวาสนา ธนเมธีกุล, “จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๔๖, หน้า ๗.

^{๖๘}เฉลิม คำแก้ว, “ผลการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยก้างราษฎร์สามัคคี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก), ๒๕๓๐, หน้า ๑๗.

^{๖๙}จงจิตร ศิริทรัพย์จันน์, “ปัจจัยที่มีผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๒๘, หน้า ๒๐.

จันทรา พวงยอด^{๗๐} ให้ความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยันหมั่นเพียร อดทนเพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลของการกระทำไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสียและพร้อมจะปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

๒.๓.๒.๒ ประเภทของความรับผิดชอบ

นักการศึกษาและนักจิตวิทยา ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

๑) ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจในการดูแลรักษาสุขภาพของตน มีความสามารถในการจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค รู้จักประมาณการใช้จ่าย ประพฤติตนให้เหมาะสมมีคุณธรรม ไม่ประพฤติดื้อ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ดีและยอมรับผลการกระทำของตนเอง นอกจากนั้น ดุษฎี ทรัพย์บำรุง^{๗๑} ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนในด้านต่างๆ ดังนี้ ๑) ความเอาใจใส่ในการทำงาน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริงที่จะทำงานในหน้าที่ของตนหรืองานที่ตนได้รับมอบหมายให้เสร็จเรียบร้อยไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยงและหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบ ๒) ความเพียรพยายาม หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความอดทน ไม่ย่อท้อต่อการทำงานเมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานซึ่งเป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องรับผิดชอบนั้นจะต้องพยายามแก้ไขปัญหและอุปสรรคนั้นด้วยตนเองอย่างสุดความสามารถ ๓) ความละเอียดรอบคอบ หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้จักคิดใคร่ครวญในงานที่ทำเพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์รู้จักคิดก่อนว่างานนั้นมีผลดี ผลเสียอย่างไร และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจสอบความถูกต้องให้เรียบร้อย ๔) การตรงต่อเวลา หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด รู้จักว่าเวลาไหนสมควรจะทำอะไร ๕) การยอมรับผลการกระทำของตนเอง หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำลงไปไม่ว่าผลของงานนั้นจะออกมาดีหรือไม่ก็ตาม ๖) การปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ดีต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

^{๗๐}จันทรา พวงยอด, “การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร), ๒๕๔๓, หน้า ๒๖.

^{๗๑}ดุษฎี ทรัพย์บำรุง (๒๕๒๙); อ้างใน สมวาสนา ธนเมธีกุล, “จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, อ้างแล้ว, หน้า ๘.

๒) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจที่จะปฏิบัติตนด้วยการเชื่อฟังคำแนะนำของบิดามารดา ช่วยเหลือกิจกรรมในบ้านตามโอกาสอันสมควรไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว เป็นคนสุภาพอ่อนน้อมต่อบิดามารดาและผู้อาวุโสช่วยรักษาและเชิดชูชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ซึ่งสอดคล้องกับ ภัสรา อรุณมีศรี^{๗๒} ให้ความหมาย ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ไว้ว่า หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรม ต่อไปนี้ คือ เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง ช่วยเหลือการทำงานตามความสามารถและโอกาส

๓) ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจปฏิบัติตนในการให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่เพื่อนให้เขากระทำความดีมีความรักและความจริงใจต่อกัน มีความเสียสละไม่เอาเปรียบเพื่อนและมีความเคารพในสิทธิซึ่งกันและกันซึ่งสอดคล้องกับ ภัสรา อรุณมีศรี^{๗๓} ให้ความหมาย ความรับผิดชอบต่อชั้นเรียนและเพื่อนนักเรียน ไว้ว่า หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยเหลือการทำงานของชั้นเรียนและเพื่อนนักเรียน

๔) ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจสนใจที่จะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษา มีความใส่ใจ ขยันหมั่นเพียรที่จะศึกษาเล่าเรียน รู้จักรักษาทรัพย์สินสมบัติของสถานศึกษา รู้จักช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา รักษาและเชิดชูเกียรติยศชื่อเสียงของสถานศึกษาตามความสามารถซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา ธนวิบูลย์ชัย^{๗๔} ให้ความหมาย ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ไว้ว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา การรักษาลมประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา แต่งเครื่องแบบเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกัน ไม่ทำให้สถานศึกษาเสียชื่อเสียง ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่สถานศึกษา นอกจากนั้น สมวาสนา ธนเมธิกุล^{๗๕} ได้ให้ความหมาย ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา การรักษาลมประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษา ตลอดจนการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สถานศึกษาโดยแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น แต่งกายเครื่องแบบถูกต้อง ไม่ทะเลาะวิวาทกัน ไม่ทำลายทรัพย์สินของสถานศึกษา และ

^{๗๒} ภัสรา อรุณมีศรี, “การพัฒนามาตรวัดเจตคติด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๓๓, หน้า ๒๑.

^{๗๓} ภัสรา อรุณมีศรี, หน้า 22.

^{๗๔} จินตนา ธนวิบูลย์ชัย, “คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพของมาตรเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบที่สร้างขึ้นโดยประยุกต์วิธีการของธอร์นไคค์”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร), 2540, หน้า 18.

^{๗๕} สมวาสนา ธนเมธิกุล, “จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, อ้างแล้ว, หน้า 10.

กระทรวงศึกษาธิการ^{๗๖} ได้ให้ความหมาย “ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา” ไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา การรักษาชื่อเสียงของสถานศึกษา การช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา การไม่ทะเลาะวิวาทกับสถานศึกษาอื่น เต็มใจช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษาและคอยตักเตือนเพื่อนที่หลงผิด อันจะทำให้เสียชื่อเสียงต่อสถานศึกษา

๕) ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม รู้จักรับผิดชอบทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลารู้จักประพฤติตนเป็นพลเมืองดีและสามารถช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับ สมวาสนา ธนเมธีกุล^{๗๗} ได้ให้ความหมาย ความรับผิดชอบต่อสังคม ไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้และช่วยเหลือผู้อยู่ร่วมสังคมตามความสามารถของตนเอง ช่วยรักษาสาธารณสมบัติของชาติโดยส่วนรวม ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมาเอาเปรียบผู้อยู่ร่วมชุมชน ประพฤติและปฏิบัติตนตามกฎหมาย งดเว้นการกระทำอันเป็นผลเสียหายแก่ส่วนรวม รวมทั้งช่วยคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสังคม นอกจากนั้น ภัสรา อรุณมีศรี^{๗๘} ได้ให้ความหมาย ความรับผิดชอบต่อสังคม ไว้ว่า หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่ 5 ด้าน คือ 1) รับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมต่อไปนี้เป็น คำสั่งสอนของผู้ปกครอง ช่วยเหลือการทำงานตามความสามารถและโอกาส 2) รับผิดชอบต่อชั้นเรียนและเพื่อนนักเรียน หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยเหลือการทำงานของชั้นเรียนและเพื่อนนักเรียน 3) รับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยเหลือกิจการงานของโรงเรียนและรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน 4) รับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ให้ความร่วมมือในกิจการงานของชุมชน 5) รับผิดชอบต่อประเทศชาติ หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติตามกฎหมาย

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าความรับผิดชอบต่อหน้าที่ แบ่งเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ ๑) ความรับผิดชอบต่อตนเอง และ ๒) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม แต่หากแบ่งให้ละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น แบ่งเป็น ๕ ประเภท คือ ๑) ความรับผิดชอบต่อตนเอง ๒) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ๓) ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ๔) ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และ ๕) ความรับผิดชอบต่อสังคม

^{๗๖}กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540**, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐), หน้า ๕๔

^{๗๗}สมวาสนา ธนเมธีกุล, “อ้างแล้ว, หน้า ๑๑.

^{๗๘}ภัสรา อรุณมีศรี, “อ้างแล้ว, หน้า ๒๓.

กมล ทองธรรมชาติ ได้จำแนกลักษณะพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อนหน้าที่แบบวิถีประชาธิปไตยไว้ดังนี้

๑) เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล คนในสังคมประชาธิปไตยจะต้องเป็นผู้เคารพเหตุผลมากกว่าตัวบุคคลคือ มาศัรธาในบุคคลใด ไม่ว่าบุคคลนั้นๆจะมีทรศนะอย่างไรเห็นดีเห็นงามว่าถูกต้องไปเสียหมด ประชาธิปไตยจะดำเนินไปด้วยดีนั้นก็ต้องเมื่อรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายค้นหาเหตุผลและความถูกต้องที่แท้จริงนั่นเอง

๒) รู้จักการประนีประนอม ผู้ที่เสมอไมประชาธิปไตยจะต้องรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นไม่ต้งตันเอาแต่ความคิดของตนเองเป็นใหญ่ ไม่ยึดมั่นในความคิดของตนเอง รู้จักการประนีประนอม คือการยอมรับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยสันติวิธี

๓) มีระเบียบวินัย สังคมประชาธิปไตยจะดำเนินไปด้วยดีด้วยดีนั้น คนในสังคมจะต้องเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมายบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์ไม่ยอมให้ผู้ใดมาละเมิด ดังนั้นสังคมประชาธิปไตยจะดำเนินไปด้วยดีประชาชนจะต้องมีระเบียบวินัย

๔) มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมจะเกิดขึ้นจากความรู้สึกของคนในสังคมว่า ตนเป็นเจ้าของประเทศและประเทศเป็นของทุกคน การประพฤตินให้เป็นพลเมืองที่ดีได้แก่ ช่วยกันรักษาสมบัติของส่วนรวมหรือสมบัติของสาธารณะ ลักษณะเช่นนี้มักสืบเนื่องมาจากความสำนึกที่ว่าตนตนได้รับการศึกษา สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้ และดำรงชีวิตอยู่ได้ ก็เพราะสังคมอันเป็นส่วนรวมของทุกคน ดังนั้นจึงต้อมีหน้าที่ทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมเพื่อเป็นการตอบแทน^{๗๔}

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถที่จะสรุปได้ว่าพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อนหน้าที่แบบวิถีประชาธิปไตย เป็นลักษณะพฤติกรรมหรือนิสัยและทัศนคติของบุคคลที่เป็นไปในทางบวก ในการที่จะช่วยให้บุคคลสามารถปฏิบัติหน้าที่แบบประชาธิปไตยด้วยความซื่อสัตย์สุจริตให้บรรลุผลเป้าหมายได้อย่างถูกต้องโปร่งใส และได้รับการนับถือ ยกย่อง ยอมรับจากสังคมนั้นๆ การเคารพกฎระเบียบ สิทธิของผู้อื่น ทำหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เคารพในสถานศึกษา และครูอาจารย์ เพื่อน ทำให้เป็นคนดี มีความตั้งใจจริงและสร้างความเจริญให้แก่ชาติบ้านเมืองได้อย่างมั่นคง

๒.๓.๓ ด้านประโยชน์ส่วนรวม

จากการศึกษาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นี้มาสาระสำคัญเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันของประชาชนชาวไทย ในการธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราช

^{๗๔} กมล ทองธรรมชาติและคณะ , การเมืองการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2525), หน้า 20.

และความมั่นคงของชาติ การเทิดทูนพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขการยึดถือระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นวิถีทางในการปกครองประเทศ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐอย่างเป็นธรรม และได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยไว้ ดังต่อไปนี้

มาตราที่ ๗๐ บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้

มาตราที่ ๗๑ บุคคลมีหน้าที่ในการป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมาย

มาตราที่ ๗๒ บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิ ได้ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ

มาตราที่ ๗๓ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัย พิบัติ สาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิตักษ์ ปกป้อง และสืบสาน ศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตราที่ ๗๔ บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงาน ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษา ประโยชน์ส่วนรวม อำนาจความสะดวก และให้บริหารแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่^{๔๐}

คำนี้ ชัยสุวรรณรักษ์ และธีระพล บุญสร้าง ได้กล่าวถึงพฤติกรรมประชาธิปไตยด้าน ประโยชน์ส่วนรวม ไว้ดังต่อไปนี้

๑. พฤติกรรมความสามัคคี เป็นการแสดงออกถึงการแบ่งปันกับทีมงาน และประสานกัน พฤติกรรมด้านนี้ได้แก่

๑.๑) การรู้จักประสานประโยชน์โดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมหรือของชาติเป็นที่ตั้ง ได้แก่ การทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ ส่วนรวมเป็นใหญ่ มีการเสียสละความสุขส่วนตัว หรือหมู่คณะ เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมหรือของ ชาติ

^{๔๐}ธีระพล อรุณะกสิกรและคณะ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ , (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๐), หน้า ๓๖.

๑.๒) การร่วมมือในการทำงาน หรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน โดยมีบุคคลผู้ร่วมงานตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ในการร่วมทำงานนี้จะต้องมีการวางแผนการทำงานร่วมกันระดมความคิดกันและทำงานร่วมกัน เมื่อถึงขั้นตอนของการทำงานก็ต้องช่วยเหลือกันอย่างตั้งใจ จริงจัง ๆ ไม่หลีกเลี่ยงหรือทำอย่างเอาเปรียบผู้อื่น

๑.๓) การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ร่วมมือร่วมใจกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่เอาเปรียบหรือเห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง

๑.๔) การรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวมและมีหน้าที่ต่อสังคม

๑.๕) การเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในกลุ่ม ในหน่วยงาน และในสังคม^{๔๑}

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า หน้าที่ของประชาชนตามหลักประชาธิปไตย คือ เป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติบ้านเมือง เคารพสิทธิและหน้าที่ของคนอื่น และเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง ทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอม มีความเสียสละ มีการวางแผนการทำงานระดมความคิดร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมตลอดจนรวมทั้งการบำรุงรักษา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม อันเป็นทรัพย์สินของประเทศชาติ เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

๒.๓.๔ ด้านการมีส่วนร่วม

๒.๓.๔.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) มีผู้ให้คำนิยาม หรือความหมายไว้หลายประการ เช่น

Milbrath พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองประกอบด้วยฐานคติสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทางการเมืองอย่างใด อย่างหนึ่ง มีแนวโน้มที่จะเกี่ยวข้องกับการกระทำอื่นๆทางการเมืองด้วย

๒. ความเกี่ยวพันทางการเมือง มีลักษณะที่เป็นลำดับขั้น กล่าวคือบุคคลที่อยู่ในลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมืองเดียวกันมีแนวโน้มที่จะมีกิจกรรมทางการเมืองเหมือนกัน ผู้ที่มีลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมืองในลำดับสูงจะครอบคลุมกิจกรรมทางการเมืองในลำดับที่ต่ำด้วย^{๔๒}

ดังนั้น Milbrath ได้เสนอว่า บุคคลมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ๑๔ ระดับ

๑. การแสดงความสนใจทางการเมือง

^{๔๑}คำนี้ ชัยสุวรรณรักษ์และธีระพล บุญสร้าง, ประชาธิปไตยในวิถีไทย.(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม็ค, 2546), หน้า 9.

^{๔๒}Milbrath, อังใน ปัทมาภรณ์ จันทระดณ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลางในเขตจังหวัดเชียงราย”, การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2552, หน้า 40-43.

๒. การใช้สิทธิเลือกตั้ง
๓. การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง
๔. การชักจูงผู้อื่นให้เลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน
๕. การติดกระดุม หรือสติ๊กเกอร์ เพื่อแสดงการสนับสนุน
๖. การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง
๗. การบริจาคเงินสนับสนุนทางการเมือง
๘. การร่วมประชุม หรือชุมนุมทางการเมือง
๙. การร่วมณรงค์ทางการเมือง
๑๐. การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง
๑๑. การร่วมประชุมแกนนำของพรรค
๑๒. การร่วมระดมทุน
๑๓. การเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมือง
๑๔. การดำรงตำแหน่งทางการเมือง

จากลำดับของการเกี่ยวพันทางการเมืองที่ได้กล่าวมาแล้ว อาจพิจารณาคุณลักษณะของการกระทำทางการเมือง (Characteristics of specific political acts) จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้ดังนี้

๑. การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง การที่บุคคลจะแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองจากสิ่งแวดล้อมมากพอสมควรจนกระทั่งเกิดความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตนเอง บุคคลที่คาดหวังว่าจะสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีความพยายาม เพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางการเมืองของตน กิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นรากฐานเบื้องต้นที่จำเป็นในการร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ แม้ว่าโดยทั่วไปปัจจัยกระตุ้นจะถูกส่งผ่านสื่อต่างๆ มากมาย แต่บางคนอาจจะให้ความสนใจเพียงเล็กน้อย หรือไม่ให้ความสนใจเลย การที่บุคคลจะตอบสนองต่อปัจจัยการกระตุ้นทางการเมืองอย่างไร ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเฉพาะบุคคล โดยทั่วไปการที่บุคคลได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองยิ่งมาก จะยิ่งทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

๒. การใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยทั่วไปการที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทำให้คู่แข่งทางการเมืองจะต้องแสดงความรู้ความสามารถ และการเป็นคนที่มีคุณธรรม เพื่อขอรับความไว้วางใจหรือขอฉันทานุมัติจากประชาชนเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น การใช้สิทธิเลือกตั้งแม้จะเป็นการแสดงออกในลำดับขั้น

พื้นฐานของการเกี่ยวพันทางการเมือง แต่การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นการแสดงบทบาทที่มีส่วนร่วมทางการเมืองที่นับว่าสำคัญมาก

๓. การริเริ่มพูดคุยประเด็นทางการเมือง โดยธรรมชาติของมนุษย์จะให้ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตน ดังนั้นบุคคลที่คิดว่าตนไม่ได้รับประโยชน์อย่างใดจากระบบการเมือง ก็จะไม่สนใจการเมือง แม้กระทั่งพูดคุยทางการเมือง แต่บุคคลที่รู้และเข้าใจระบบการเมืองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อตนอย่างไร จะให้ความสนใจทางการเมืองมาก โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่จะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นระดับความสนใจเกี่ยวกับการริเริ่มพูดคุยทางการเมืองจึงแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

๔. การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน การแสดงออกในการชักจูงให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลที่ตนสนับสนุนคล้ายกับเป็น “ห้วคเณน” ของผู้แข่งขันทางการเมือง เป็นการแสดงออกถึงความผูกพันทางการเมืองที่ชัดเจนมากกว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพูดคุยทางการเมือง ทั้งนี้เพราะได้แสดงความคิดเห็นด้วยและเชื่อถือว่าผู้ที่ตนสนับสนุนจะเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดี

๕. การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์ เป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผยให้บุคคลทั่วไปรู้ว่าตนให้การสนับสนุนพรรคการเมืองใด เพราะการติดกระดุมเป็นสัญลักษณ์ของพรรคย่อม เป็นการประกาศตนในฐานะผู้สนับสนุน การกระทำนี้อาจมีผลในการโน้มน้าวผู้ใกล้ชิดที่ยังไม่ได้ตัดสินใจให้เข้าร่วมสนับสนุนเช่นเดียวกับตนได้

๖. การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง การกระทำในการเมืองระดับนี้แสดงว่าบุคคลได้เพิ่มระดับความสนใจทางการเมืองขึ้น จนถึงอยากสัมผัส พูดคุย โดยอาจจะเสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหรือให้กำลังใจกับนักการเมืองให้มิขวัญกำลังใจในการต่อสู้ต่อไป

โดยทั่วไปมีประชาชนเพียงส่วนน้อยที่ติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองโดยตรง การติดต่อกับผู้นำทางการเมืองอาจกระทำได้โดยส่งจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ หรือการพูดคุยโดยตรง การได้ติดต่อกับผู้นำโดยตรงอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดความสนใจทางการเมือง จนเปลี่ยนฐานะจากผู้สนใจให้การสนับสนุนไปสู่การเข้าร่วมต่อสู้ทางการเมืองโดยตรง

๗. การบริจาคเงิน แสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการสนับสนุนอย่างจริงจังและอาจพัฒนาไปสู่การเป็นผู้เข้าร่วมต่อสู้ทางการเมืองโดยตรงในฐานะสมาชิกพรรค

๘. การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง เป็นการแสดงออกถึงความเห็นพ้องและความผูกพันที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เป็นการแสดงออกถึงการสังกัดกลุ่มอย่างชัดเจน

๙. การร่วมรณรงค์ทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการขยายความสนับสนุนจากประชาชนให้มีความกว้างขวางและทั่วถึง ซึ่งมีหลายกรณี อาทิเช่น การพิมพ์จดหมาย การส่งจดหมาย

การติดโปสเตอร์หรือการเคาะประตูบ้านเพื่อชักจูงประชาชนให้ช่วยสนับสนุนหรือการร่วมโฆษณาชักจูงประชาชนด้วยการให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ประชาชน

๑๐. การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองอย่างชัดเจนว่าตนเองสังกัดพรรคใด ซึ่งลักษณะสำคัญของการเป็นสมาชิก คือ การจ่ายเงินบำรุงพรรค การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรค

๑๑. การร่วมประชุมแกนนำพรรค เพื่อประชุมวางแผนกลยุทธ์ของพรรค โดยทั่วไปต้องผ่านการเป็นสมาชิกที่มีบทบาทสำคัญของพรรค จนพรรคไว้วางใจและเชื่อมั่นว่าจะสามารถสร้างความแข็งแกร่ง จนสามารถเอาชนะคู่แข่งทางการเมืองได้

๑๒. การร่วมระดมทุน ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี สามารถบริจาคทรัพย์เพื่อสนับสนุนการแข่งขันทางการเมืองได้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักการเมือง

๑๓. การเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมือง บุคคลในระดับนี้ต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างความประทับใจและความเชื่อมั่นต่อประชาชนได้

๑๔. การดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองในระดับสูงสุด ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความสามารถในการพัฒนาประเทศ ทำให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีและมีความสุข จะทำให้พรรคได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ส่งผลต่อการเลือกตั้งครั้งต่อไปด้วย ดังนั้นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงเป็นบทบาทสำคัญสูงสุดของประชาชนที่มีต่อระบบการเมือง

L.J and M.F. ได้สรุปนิยามที่นำมาอ้างอิงกันโดยทั่วไป โดยแบ่งออกเป็น ๑๐ ความหมายคือ

๑) การให้การสนับสนุนและการเรียนร้องต่อผู้นำรัฐบาล เพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการใดๆ

๒) ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อการดำเนินงานของรัฐที่ได้ผลและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) กิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การออกเสียง การยื่นข้อเรียกร้อง การประท้วง การลือบบี้ เป็นต้น

๔) การใช้สิทธิเลือกตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจแทนตนเอง (Representation)

๕) ความรู้สึกแปลกแยกหรือตีตนออกจากระบบการเมืองอันเนื่องมาจากการถูกกีดกันไม่ให้เขาได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม พวกนี้มีศักยภาพที่จะกลับเข้ามาแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางที่พวกเขาเห็นว่าเหมาะสมหรือยุติธรรมกว่าเก่า

๖) กิจกรรมของพวกที่ตื่นตัวในทางการเมือง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้รวมไปถึงการพูดคุย ถกเถียงปัญหาในทางการเมืองก็ได้ ไม่จำเป็นเสมอไปว่าจะต้องอยู่ในรูปของการใช้สิทธิเลือกตั้ง

๗) กิจกรรมทางการเมืองทุกชนิด ทั้งแบบที่ใช้ความรุนแรง และแบบที่ไม่ใช้ความรุนแรง

๘) กิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมที่ต้องการเข้าไปมีอิทธิพลต่อการดำเนินการของข้าราชการด้วย

๙) กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทบต่อการเมืองระดับชาติ แต่บางคนมองว่าจะต้องรวมถึงกิจกรรมที่กระทบต่อองค์กรส่วนท้องถิ่นด้วย

๑๐) กิจกรรมทุกชนิดที่เป็นการเมือง^{๘๓}

Geoffrey K. Roberts ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมือง รวมทั้งการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิก และการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง เช่น ความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองต่างๆ กลุ่มผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่ในสถาบันการเมืองต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การอภิปรายทางการเมือง หรือร่วมฟังเหตุการณ์ทางการเมือง การชักชวนทางการเมืองของเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกกลุ่มการเมือง^{๘๔}

William Erwin “การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ ความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง^{๘๕}

๑) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในทุกสังคมจะมีกลุ่มคนที่มีส่วนร่วมทางการเมือง และมีระดับของการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไป อาจแบ่งเป็นลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปหามากได้ ดังนี้

(๑) รับฟังข่าวสารทางการเมือง

^{๘๓}L.J and M.F, Democratic Technique in Secondary In the Classroom, อ้างใน จิรชาติ นาคสวัสดิ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง”, ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๔๐, หน้า ๒๐.

^{๘๔}Geoffrey K. Roberts, A Dictionary of Political Analysis, (London : Longman, 1971), p 145.

^{๘๕}William Erwin, Democratic Technique in Secondary In the Classroom, อ้างใน, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑.

- (๒) ออกเสียงลงคะแนน
- (๓) ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง
- (๔) ชักชวนให้ไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
- (๕) ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศสนับสนุนหรือให้ผู้อื่นทราบโดยทั่วไป
- (๖) ติดต่อแสดงความคิดเห็น หรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมือง หรือนักการเมือง
- (๗) สนับสนุนด้วยการบริจาคให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- (๘) ติดตามหาเสียงของนักการเมือง
- (๙) ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง
- (๑๐) เป็นสมาชิกพรรคที่ทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำ
- (๑๑) เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค
- (๑๒) ช่วยหาเงินให้พรรค
- (๑๓) สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง
- (๑๔) เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคหรือได้รับเลือกตั้ง^{๔๖}

2) รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ของกิจกรรมทางการเมืองหลายอย่างรวมกันอยู่ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ต่างก็มุ่งที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลทั้งสิ้น รูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคม อาจเน้นหรือให้ความสำคัญแตกต่างกันไป บางสังคมอาจให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติแต่บางสังคมอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปของการเดินขบวนประท้วงรัฐบาลก็ได้ นอกจากนี้ในการที่บุคคลแต่ละคนจะยึดเอาการมีส่วนร่วมในรูปแบบใด ๆ เป็นแนวทางย่อมที่จะต้องมีการกระบวนการณ์ที่ต่างกันไปด้วย พวกที่เข้าไปช่วยหาเสียงให้ผู้สมัครรับการเลือกตั้งอาจดำเนินการได้โดยการเข้าเป็นสมาชิกพรรคนั้น ๆ ปฏิบัติการไปตามแนวทางหรือนโยบายที่พรรควางไว้ให้ ส่วนพวกที่ติดต่อดirectกับผู้แทนราษฎร เพื่อหวังที่จะให้ผู้แทนช่วยเหลือการใดๆ ก็ย่อมที่จะใช้กระบวนการที่ต่างกันไป^{๔๗}

เนื่องจาก Rodee ได้ให้คำนิยามของคำว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองว่าเป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น รูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงถูกแบ่งออกเป็น ๔ รูปแบบ คือ

^{๔๖} จิรโชติ วีระสยและคณะ, รัฐศาสตร์ทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒) หน้า

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

๑) การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นกิจกรรมของบุคคลแต่ละคนในการเลือกตัวแทนของคนเข้าไปใช้อำนาจในการปกครอง สิทธิในการเลือกตั้งจึงอาจนับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการควบคุมรัฐบาล แต่การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งจะแตกต่างไปจากกิจกรรมการมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่นๆ ที่สังคมเป็นผู้กำหนดโอกาสให้ เช่น ๔ ปี ต่อครั้ง จึงทำให้ความรู้สึกสร้างสรรค์ของคนมีน้อยมาก

๒) กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเป็นกิจกรรมในลักษณะเดียวกันการใช้สิทธิเลือกตั้งแต่เป็นรูปแบบของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียง กิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ประชาชนอาจใช้เพื่อเพิ่มอิทธิพลที่เขาพึงมีต่อผลของการเลือกตั้งนอกเหนือไป จากเสียงหนึ่งเสียงที่เขาได้จากสิทธิในการเลือกตั้งแล้วกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงนี้ นับเป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างยากเมื่อเปรียบเทียบกับ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

๓) กิจกรรมของชุมชนเป็นกิจกรรมของกลุ่ม หรือองค์กรที่ราษฎรร่วมกันดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง ในกรณีนี้ราษฎรจะร่วมมือกันเพื่อใช้อิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาล กิจกรรมในรูปแบบนี้เป็นไปอย่างมีเป้าหมายที่แน่นอนและมีอิทธิพลมา

๔) การติดต่อเป็นการเฉพาะเป็นรูปแบบสุดท้ายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และจะเกี่ยวเนื่องกับราษฎรรายบุคคลไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ ข้าราชการเพื่อให้แก้ไขปัญหาใด ๆ เฉพาะหรือของครอบครัว กิจกรรมในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลน้อยมาก^{๘๘}

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ ความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น รับฟังข่าวสารทางการเมือง ออกเสียงลงคะแนน ชักชวนให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษา พฤติกรรมประชาธิปไตยนั้น สามารถจำแนกการพฤติกรรมประชาธิปไตยออกเป็น ๔ ด้านคือ

๑) ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น คือ เป็นการยึดมั่นในสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดและตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองคนไทยให้ใช้สิทธิและเสรีภาพในขอบเขตที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น คือในการเคารพสิทธิเสรีภาพเราต้องให้สิทธิเสรีภาพและหน้าที่กับทุกฝ่าย เช่นการเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นที่มีต่อครอบครัวชุมชน สังคมและประเทศชาติ สิทธิเสรีภาพใน

^{๘๘}Roodee, Introduction to Polirical Science, อังโน สุจิต บุษบงการ, การพัฒนาทางการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑), หน้า ๑๕.

การประกอบอาชีพ การติดต่อสื่อสารทางวิชาการ การนับถือศาสนา ซึ่งไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นต้น

๒) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ คือ เป็นพฤติกรรมการแสดงออกในลักษณะของความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งความรับผิดชอบนั้นจะช่วยให้บุคคลสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามแบบประชาธิปไตยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างถูกต้องโปร่งใส เช่น ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

๓) ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม คือ พฤติกรรมการแสดงออกในทางกาย วาจา ทางด้านการรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ มีการปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาผลประโยชน์ของชาติบ้านเมือง การทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอม มีความเสียสละ มีการวางแผนการทำงาน มีการระดมความคิดร่วมกันเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ตลอดจนการบำรุงรักษาทรัพยากร ทรัพย์สินของประเทศชาติ เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข

๔) ด้านการมีส่วนร่วม คือ เป็นพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มีการดำเนินงาน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การประท้วง มีการชักชวนให้ผู้อื่นสนทนารื่องการเมือง รับฟังข่าวสารทางการเมือง ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง เป็นต้น

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในเขตชนบทอีสาน : กรณีศึกษาประชาชนในเขตหมู่บ้านคำบงและหมู่บ้านสะอาด ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับประชาธิปไตยคือวัฒนธรรมแบบพลเมือง วัฒนธรรมแบบพลเมืองที่จำเป็นต้องสร้างขึ้นเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยมี ๖ ประการสำคัญคือ สำนักแห่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำนักแห่งการรักษากฎหมายและเคารพกฎกติกาของสังคมอย่างเคร่งครัด การมีจิตสาธารณะ การยึดหลักสันติวิธี และการประนีประนอม การรู้จักใช้สิทธิของตนเองและรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น และการมองโลกในแง่ดี ส่วนวัฒนธรรมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยคือ การไม่สนใจมีส่วนร่วมทางการเมือง ขาดสำนักแห่งการรักษากฎหมายและการเคารพกฎกติกาของสังคม ความคิดเรื่องจิตสาธารณะที่คับ

แคบ หลักสันติวิธีและการประนีประนอมยังไม่ถูกนำไปปฏิบัติ และความเข้าใจเรื่องการใช้สิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่นยังมีน้อย งานวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมแบบพลเมืองให้เกิดขึ้นในระดับชุมชนหมู่บ้านทั้ง ๕ ด้าน คือ การสร้างสำนักแห่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง การสร้างสำนักแห่งการรักษากฎหมายและเคารพกฎกติกาของสังคม การมีจิตสาธารณะ การยึดหลักสันติวิธีและการประนีประนอม การรู้จักใช้สิทธิของตนและรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของคนอื่น^{๘๙}

อมร พิกุลงามโชติ และ ณฐมน หมวกฉิม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาประชาชนในเขตบางกะปิ ผลการวิจัยพบว่า ๑) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๒) การเปรียบเทียบระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศและอายุแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกันมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05^{๙๐}

นิติธร กล้าคุ้ม และ เชี่ยวชาญ อาศุวัฒนกุล ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับ สูงและไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา นอกจากนี้ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การอบรมกลุ่มเยาวชนทางการเมือง และสาขาวิชาที่ศึกษา^{๙๑}

^{๘๙}พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในเขตชนบทอีสาน : กรณีศึกษาประชาชนในเขตหมู่บ้านคำบงและหมู่บ้านสะอาด ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น, **มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์**, ปีที่ ๓๑ (๓) ก.ย. - ธ.ค. ๕๗, ๒๕๕๗ : ๖๓-๙๖

^{๙๐}อมร พิกุลงามโชติ และณฐมน หมวกฉิม, การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาประชาชนในเขตบางกะปิ, **วารสารรัชภาคย์**, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๓๙ (มีนาคม - เมษายน ๒๕๖๔) หน้า ๑๒๔-๑๓๖

^{๙๑}นิติธร กล้าคุ้ม และเชี่ยวชาญ อาศุวัฒนกุล, วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา, **วารสารเทคโนโลยีภาคใต้**, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๑) หน้า ๑๒๕-๑๓๐

ทัตพล ฤกษ์นันท์ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจ กองแผนงานความมั่นคง สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า ๑) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจกองแผนงานความมั่นคง สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจส่วนใหญ่คิดว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดี เพราะเป็นการปกครองที่ไม่แบ่งเพศ แบ่งศาสนา อายุ หรือสถานภาพส่วนบุคคลต่างๆ โดยอาศัยหลักเสมอภาคและเคารพสิทธิของกันและกัน แต่ประชาชนต้องเคารพกติกาของสังคมและประเทศ รู้จักหน้าที่ความเป็นพลเมืองของตนเอง เคารพความเป็นพลเมืองของบุคคลอื่น มองโลกในแง่ดี ร่วมกิจกรรมทางการเมือง การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การรักษาสีสิทธิของตนเอง ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง ไว้วางใจบุคคลที่เราเลือกเข้าเป็นตัวแทนในการบริหารประเทศ แต่ยังคงตรวจสอบการทำงานของบุคคลดังกล่าว วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล เป็นธรรม และสร้างสรรค์เพื่อนำพาประเทศไปสู่สิ่งที่ดีกว่า ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นการปกครองที่แตกต่างจากการปกครองแบบเผด็จการ ที่ให้ความสำคัญกับผู้นำหรือตัวบุคคลแต่เพียงผู้เดียว ๒) ในส่วนของแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ ข้าราชการตำรวจกองแผนงานความมั่นคง สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจส่วนใหญ่คิดว่า เน้นการจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง กิจกรรมส่งเสริมให้ความรู้และรณรงค์หน้าที่พลเมืองของประชาชน การรณรงค์ให้ประชาชนรักษาสีสิทธิหน้าที่ของตนเอง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อบุคคลหรือสมาชิกในสังคม การให้ความรู้เรื่องความแตกต่างระหว่างการปกครองแบบประชาธิปไตยกับเผด็จการอย่างถูกต้อง มีเหตุผล ส่งเสริมการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลที่ตนเองตรวจสอบอย่างไม่ลำเอียง และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ มีเหตุผล และสามารถต่อยอดไปพัฒนาประเทศไทย การรณรงค์ในเรื่องสิทธิมนุษยชน การเท่าเทียมกันของบุคคลในสังคม^{๙๒}

พิกุล มีมานะ และ สุนุก สิงห์มาตร ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมือง หมายถึง การกระทำที่แสดงออกของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงหรือที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองในลักษณะต่างๆ รวมไปถึงกระบวนการทางความคิด การตัดสินใจ รวมทั้งการกระทำใดๆก็ตามที่เกิดโดยความเต็มใจของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงการเมือง การเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และรับผิดชอบในโครงการ

^{๙๒} ทัตพล ฤกษ์นันท์ และคณะ, วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจ กองแผนงานความมั่นคง สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔) หน้า ๒๘๕-๓๐๑

หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น การเรียกร้องทางการเมือง การสนับสนุนทางการเมือง การเมืองการผลักดันนโยบายสาธารณะและการต่อต้านรัฐบาล^{๙๓}

สนุก สิงห์มาตร และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีปัจจัยพยากรณ์ ๙ ปัจจัย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ ๐.๘๖๘ และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ (R²) เท่ากับ ๐.๗๕๓ แสดงว่า สามารถพยากรณ์การแสดงออกทางการเมืองได้ร้อยละ ๗๕.๓๐ ผลการสร้างรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม ปรากฏว่า เพื่อนาปัจจัยทั้งหมด ๑๒ ปัจจัยตามคำแนะนำเพื่อไปพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งปัจเจกบุคคลและองค์กรในชุมชนภายใต้กรอบของกฎหมาย สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางการเมืองให้ประชาชนรับรู้ ตระหนัก ให้การยอมรับ และนำไปสู่การปฏิบัติโดยมีคุณธรรม จริยธรรมทางการเมือง สอดแทรกสำหรับประชาชนโดยใช้หลักการ PDCA ส่วนการยืนยันรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อรูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยสรุป รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม^{๙๔}

ทรงกต พิลาชัย ได้ทำการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของข้าราชการเรือนจำ มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง จำนวน ๔ ด้าน คือ) ความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ๒) ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองและความเชื่อมั่นในตนเอง ๓) ด้านความยึดมั่นและยึดถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล ๔) ด้านการแสดงความคิดเห็นการแสดงออกและการวิพากษ์วิจารณ์ และมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๔ ด้านคือ ๑)การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง

^{๙๓}วิกุล มีมานะและ ร.ต.ต.ดร.สนุก สิงห์มาตร, รูปแบบพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย, วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

^{๙๔} สนุก สิงห์มาตร และคณะ, รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๙ หน้า ๒๙-๔๔.

๒) ด้านการเคารพในกติกาของการปกครองไทยในระบอบประชาธิปไตย ๓) ด้านการไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ ๔) ด้านการมองโลกในแง่ดีและมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์^{๔๕}

พรรณอร พัทธชุมโชค ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมประชาธิปไตยในจำนวน ๔ ด้าน ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มี พฤติกรรมประชาธิปไตยในระดับมากจำนวน ๓ ด้าน เรียงจากค่าระดับสูงไปต่ำ คือ ด้านการเคารพ สิทธิของผู้อื่น ด้านการถือผลประโยชน์ของส่วนรวม และด้านความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมประชาธิปไตยที่อยู่ในระดับปานกลาง มี ๑ ด้าน คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตย พบว่า เพศ เกรดเฉลี่ยสะสม คณะที่เข้าศึกษา และ ภูมิสำเนาของนักศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษา แต่ระดับชั้นปีที่ กำลังศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษาและปัจจัยการสนับสนุนการกล่อม เกลาทางการเมืองของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษา เมื่อพิจารณา ในส่วนปัจจัยสนับสนุนการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักศึกษาทั้ง ๔ ด้าน พบว่า ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยการสนับสนุนการกล่อมเกลาทางการเมือง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ คือด้านครอบครัว ด้านสื่อมวลชน ด้านกลุ่มเพื่อน และด้าน สถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัย) ตามลำดับ^{๔๖}

ชลธรา อโนมาส ได้ทำการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ นักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผลการวิจัยพบว่า

๑. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครองบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตอีสาน เป็นเพศชายร้อยละ ๗๔.๒ และเป็นเพศหญิงร้อยละ ๒๕.๘ ส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า ๓๗ ปี ร้อยละ ๕๓.๓ ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ ๑ ร้อยละ ๒๗.๑ สถานภาพสมรส ร้อยละ ๕๔.๒ อาชีพรับราชการ ร้อยละ ๖๕.๘ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๑ บาท ร้อยละ ๕๑.๐

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา พบว่า โดยรวมมีระดับความ คิดเห็น เห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนักศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับวัฒนธรรมทางการเมืองของนักศึกษา มีความสัมพันธ์

^{๔๕}ทรงกต พิลาชัย, “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการเรือนจำจังหวัด มหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๕๒, หน้า ก.

^{๔๖}พรรณอร พัทธชุมโชค, “พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย”, สารนิพนธ์ศา สनศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย, ๒๕๕๒), ๑๑๐ หน้า.

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .๐๕ ส่วนเพศ ชั้นปีที่ศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ เฉลี่ยต่อเดือนกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๕

๔. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ การปลูกฝังการปกครองแบบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนเป็นพื้นฐานในการสร้างและพัฒนาสังคมแบบประชาธิปไตยให้ดียิ่งขึ้น ทุกคนมีศักดิ์ศรีและความเสมอภาค การรณรงค์เรื่องความเสมอภาคของประชาชน เพื่อให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญ และได้นำไปปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายของสังคม การมีจิตสำนึกในหน้าที่พลเมืองและความเชื่อมั่นในตนเอง ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อประเทศชาติ^{๙๗}

นภาพร พลบูรณ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากชม พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและผู้สมัครจากหลายช่องทาง ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การให้ข้อมูลข่าวสารของผู้สมัครและหัวหน้าคะแนน เอกสารการหาเสียงและการฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครจะเลือกญาติและบุคคลที่เป็นที่น่าเชื่อถือของชุมชนมาเป็นหัวหน้าคะแนนของตนโดยแบ่งหัวหน้าคะแนนเป็น สองระดับ คือหัวหน้าคะแนนหลัก และหัวหน้าคะแนนค้ำ หัวหน้าคะแนนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการโน้มน้าวชักจูงให้ลงคะแนนเลือกผู้สมัครที่ตนให้การสนับสนุนและเป็นกลไกสำคัญในการจูงใจเสี่ยงในช่วงก่อนลงคะแนนหนึ่งสัปดาห์ นโยบายที่ใช้ในการหาเสียงคล้ายคลึงกับประการที่หนึ่งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือการเสนอให้งบประมาณช่วยเหลือ การพัฒนาและกิจกรรมต่างๆในชุมชน ในส่วนของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการด้วยความโปร่งใสเป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง^{๙๘}

ไกรวุธ จิระบุตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคติทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาไทย พบว่า ๑) นิสิตชายมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากกว่านิสิตหญิง และมีทัศนคติอำนาจนิยมน้อยกว่านิสิตหญิง ๒) ในเรื่องระดับการศึกษานั้นยังมีการศึกษาในชั้นปีที่สูงขึ้น นิสิตจะมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและอำนาจนิยมลดลง ๓) นิสิตที่เรียนทางด้านสังคมศาสตร์จะมี ทัศนคติ

^{๙๗}ชูโรธรา อโนมาศ, “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐, ๑๑๐ หน้า.

^{๙๘}นภาพร พลบูรณ์, “พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓, ๑๘๕ หน้า

ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง มีความเชื่อมั่นในตัวเองมี ความสะดวกหรือรันทเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าพวกเรียนทางด้านวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้นนิตินที่เรียนทางด้านสังคมศาสตร์มีทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมน้อยกว่านิตินที่เรียน ทางด้านวิทยาศาสตร์^{๙๙}

เกรียงไกร จงเจริญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ชุมชน ศึกษากรณีเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ได้รับ การยอมรับจากประชาชนในชุมชน และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของบุคคลในชุมชน โดยที่ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่ชุมชนให้ความเชื่อใจและมอบความไว้วางใจให้ เป็นตัวแทนของชุมชนในการที่จะมีสิทธิมีเสียงในเรื่องต่าง ๆ และเป็นผู้ที่จูงใจให้บุคคลในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเพื่อส่วนรวม รวมทั้งได้เป็นผู้มีส่วนในการชักจูงโน้มน้าวให้ บุคคลในชุมชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสมอีกด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการยอมรับในตัวผู้นำและการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะรวมอยู่ที่ ผู้นำชุมชนเป็นสำคัญ^{๑๐๐}

^{๙๙}ไกรวุธ จิระบุตร อ่างโน มยุรี ถนอมสุข, การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นิตินภาควิชาพลศึกษาและกีฬาคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต กำแพงแสน, (๒๕๕๔:๔๘)

^{๑๐๐}เกรียงไกร จงเจริญ ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน : ศึกษากรณี เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. (๒๕๓๕: บทคัดย่อ)

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” คณะผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัย หรือกระบวนการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ ตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) และดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

๑) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยทำการพัฒนาตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ๖ รูปแบบ และศึกษาหาระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เป้าหมายโดยภาพรวม

๒) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) เป็นข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพจากการเก็บจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ที่จัดเก็บข้อมูลในการรวมกลุ่มสมาชิก จากการทำงานร่วมกัน จากการสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน ๑๐ คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน ๕ คน และประชาชนทั่วไป จำนวน ๑๐ คน โดยใช้วิธีการเจาะจงตามประเด็นที่ต้องการศึกษาวิจัย รวมจำนวน 25 คน

๓) การศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อดำเนินการจัดตั้งชุมชนต้นแบบเพื่อสร้างวัฒนธรรมและพฤติกรรมทางการเมืองของ “ผู้นำท้องถิ่นรุ่นใหม่หัวใจประชาชน” ให้กับผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ และเขตตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยนี้ ดังนี้

๑) ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ และมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ เป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน ๕๙๗,๘๔๕ คน จาก ๕๙๗,๘๔๕ ครัวเรือน

๒) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ซึ่งได้จากการคำนวณจากสูตร Taro Yamane จำนวน ๔๐๐ คน และจากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) จนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

๓) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงในพื้นที่ ๒ ตำบล ได้แก่ ๑) ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๒) ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อค้นหาประสบการณ์ ความรู้และข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งสามารถแยกกลุ่มการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน ๒๐ ท่าน และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๕ ท่าน

วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยครั้งนี้ โดยการใช้การเลือกแบบการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive or Accidental) โดยเลือกผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทพื้นที่ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชนท้องถิ่น

๔) ดำเนินการจัดการกิจกรรมการอบรม โดยเชิญผู้นำท้องถิ่น ตำบลละไม่น้อยกว่า ๕๐ คน รวมไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คน เข้าร่วมการอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกัน ใช้เวลาในการอบรม ๒ วัน โดยเชิญวิทยากรให้ความรู้ในเรื่อง รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ

๓.๓ เครื่องมือการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายวิดีโอ ซึ่งเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

๑) แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดแบบเลือกตอบ จำนวน ๖ ข้อ ประกอบด้วย ๑) เพศ ๒) อายุ ๓) สถานภาพ ๔) การศึกษา ๕) อาชีพ และ ๖) รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ ๒ สอบถามเกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดแบบเลือกตอบ จำนวน ๓๖ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (Likert) จำนวน ๒๕ ข้อโดยแบ่งคำถามตามระดับการปฏิบัติตน ออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น	จำนวน ๖ ข้อ
๒) ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่	จำนวน ๖ ข้อ
๓) ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม	จำนวน ๖ ข้อ
๔) ด้านการมีส่วนร่วม	จำนวน ๗ ข้อ

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดโดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระ จำนวน ๑ ข้อ

๒) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๒ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๑๐ ข้อ

การสร้างเครื่องมือวิจัย กระบวนการในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัยมีขั้นตอนในการออกแบบการวิจัยหรือการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัยนั้นมีดังนี้

๑) การศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาจากหนังสือ บทความในวารสาร เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ แผนพัฒนา และฐานข้อมูลที่เป็นแหล่งสืบค้นงานวิจัย (Data sources) เพื่อใช้ในการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) ดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยเชื่อมโยงหลักการแนวคิดทฤษฎีและสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ โดยจำแนกเป็นเครื่องมือการวิจัยชนิดต่างๆ เพื่อง่าย สะดวกและสอดคล้องกับการเก็บข้อมูลที่เป็นจริงในการวิจัย

๓) นำเครื่องมือการวิจัยเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย จำนวน ๓ ท่าน ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของเครื่องมือการวิจัย กับวัตถุประสงค์การวิจัย ตลอดจนถึงกรอบแนวคิดการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๔) นำเครื่องมือการวิจัยที่ผ่านการกรั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาตรวจสอบและปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเที่ยงตรงและชัดเจน แล้วจึงนำไปใช้ดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) คณะผู้วิจัยได้นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัย ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการสนทนากลุ่ม

๒) สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย พบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย แจ้างความประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓) กำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะดำเนินการแจกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๔) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีบันทึกเทป จดบันทึก และสังเกตพฤติกรรมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

๕) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินผลการดำเนินกิจกรรมผู้นำรุ่นใหม่ หัวใจประชาชน กับผู้นำท้องถิ่นที่เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

๓.๕ การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิจัยเชิงปริมาณ

คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป นำมาแสดงใน ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามทั่วไปในรูปของแบบสอบถามปลายปิด นำเสนอในรูปของตารางประกอบการอธิบายได้ตาราง โดยใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบตั้งแต่ระดับน้อยที่สุด ถึงมากที่สุด แบบ Rating Scale นำเสนอในรูปของตารางประกอบการอธิบายได้ตาราง โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบตั้งแต่ระดับน้อยที่สุด ถึงมากที่สุด แบบ Rating Scale นำเสนอในรูปของตารางประกอบการอธิบายได้ตาราง โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณนี้ นำมาประกอบการอธิบายผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพต่อไป

๓.๕.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

คณะผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการนำข้อมูลจาก ๓ กลุ่มยืนยันกัน คือ ๑) กลุ่มประชาชนทั่วไป ๒) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำท้องถิ่น และ ๓) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในจังหวัดชัยภูมิ

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตทั้ง ๓ กลุ่มมาตรวจสอบข้อมูลแล้ว คัดเอาข้อมูลที่ตรงกัน ส่วนข้อมูลที่ไม่ตรงกันไปหาข้อมูลเพิ่มเติมว่าเนื่องจากสาเหตุอะไรจึงได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน

หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มที่ได้ตรวจสอบแล้วว่าเป็นข้อมูลที่ตรงกันทั้ง ๓ กลุ่มประกอบกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ นำมาจัดหมวดหมู่แล้วตีความ แปรความ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา (Descriptive Analysis) ตามหลักอุปนัย (Inductive Method)

๓.๕.๓ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คณะผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นเครื่องมือในการอบรมผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ที่กำหนดไว้ และทำการประเมินผลกิจกรรมในการอบรมต่อไป

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี (Mixed Method Research) ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

๔.๑ รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

๔.๒ การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

๔.๓ เพื่อพัฒนากิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

๔.๑ รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและพัฒนารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิขึ้น โดยได้นำเอารูปแบบตัวชี้วัดภาวะผู้นำ ๘ แบบของวิลเลียม เจมส์ เรดดิน (William James Reddin) และนำมาปรับประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ของอัลมอลด์และเวอร์บา (Almon, Gabriel A., and Verba,) โดยกำหนดขั้นตอนวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูลว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยฉบับนี้ มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดในบรรดา ๖ แบบตามทฤษฎีของอัลมอลด์และเวอร์บา (Almon, Gabriel A., and Verba,) นั้น ซึ่งผลการวิจัยในการสร้างตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ มีดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับแบบภาวะผู้นำของวิลเลียม เจมส์ เรดดิน (William James Reddin) และวิธีการวิเคราะห์หาแบบภาวะผู้นำตามทฤษฎี

แบบภาวะผู้นำตามทฤษฎีการบริหารแบบสามมิติ (Three-dimension theory) ทฤษฎีสามมิติของเรดดิน (Reddin) เป็นทฤษฎีที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำและแบบพฤติกรรมผู้นำตามทฤษฎีสถานการณ์ มิติทั้งสามของเรดดิน (Reddin) ได้แก่ มิติพฤติกรรมด้านงานมิติ พฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ และมิติประสิทธิภาพ แบบของการบริหารเบื้องต้น ของเรดดิน (Reddin) มีดังนี้^{๑๐๑}

๑. ผู้นำแบบปลีกตัว (separated) ผู้นำประเภทนี้จะให้ความสำคัญกับงานและคนน้อย เขาจะปลีกตัวไปจากทั้งงานและคน

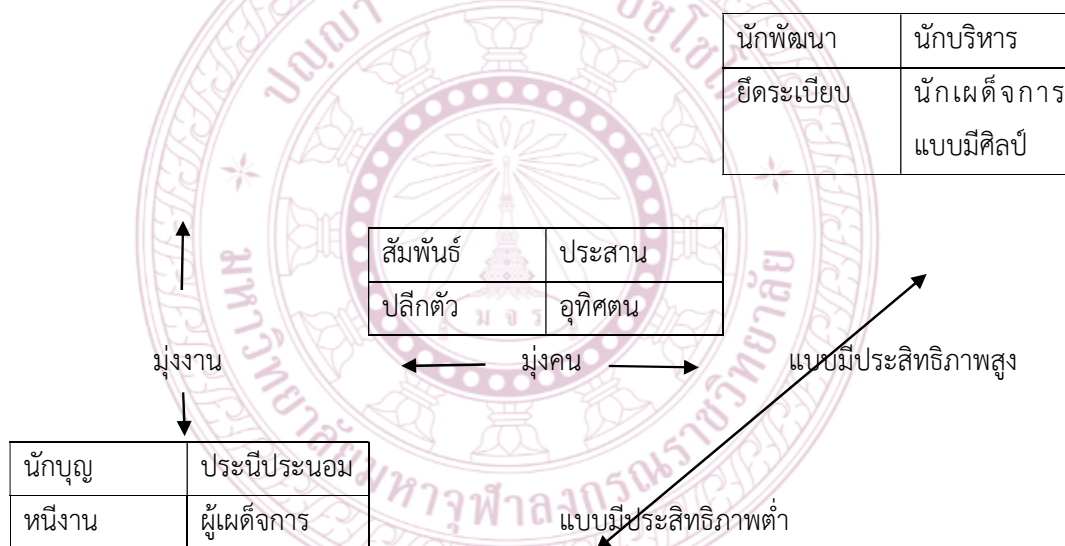
^{๑๐๑} สมศรี แจ่มบุญรัตน์. “แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๑” สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๔๘) หน้า ๒๑-๒๓.

๒. ผู้นำแบบอุทิศตน (dedicated) ผู้นำประเภทนี้จะมีพฤติกรรมทางด้านการบริหารงานที่ให้ความสำคัญกับงานมากแต่ให้ความสำคัญกับคนน้อย

๓. ผู้นำแบบสัมพันธ์ (related) ผู้นำประเภทนี้จะมีพฤติกรรมทางด้านการบริหารที่ให้ความสำคัญกับคนมากแต่ให้ความสำคัญกับงานน้อย พฤติกรรมของเขาจะมุ่งอยู่ที่การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

๔. ผู้นำแบบประสาน (integrated) ผู้นำประเภทนี้จะให้ความสำคัญทั้งงานและคนมากเป็นพฤติกรรมที่มุ่งอยู่ที่คนและงานมาก

รูปแบบ ๓ มิติ ของเรดดิน (Reddin) นี้ถือว่าการเป็นผู้นำนั้นจะมีรูปแบบพื้นฐาน ๔ แบบ รูปแบบความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลสูง ๔ แบบ และรูปแบบความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลต่ำ ๔ แบบ ตามภาพที่ ๔.๑

ภาพที่ ๔.๑ รูปจำลองความเป็นผู้นำแบบ 3-D

ที่มา : William J.Reddin, Managerial Effectiveness (New York: McGraw-Hill Book Company, 1970), 12 (อ้างถึงใน สมศรี แจ่มบุญรัตน์. ๒๕๔๘ หน้า ๒๑)

เรดดิน (Reddin) จึงเห็นว่า แบบผู้นำพื้นฐาน ๔ แบบนี้ แต่ละแบบอาจถูกนำไปใช้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิผลสูงก็ได้ หรืออาจถูกนำไปใช้ไม่เหมาะสมและเกิดประสิทธิผลต่ำก็ได้ จากแนวความคิดนี้ เรดดิน (Reddin) จึงแบ่งแบบภาวะผู้นำแบบหลัก หรือแบบพื้นฐานออกเป็น ๘ แบบ ซึ่งทั้ง ๘ แบบนี้ เรดดินถือว่าเป็นการเรียกชื่อให้แตกต่างกันโดยพิจารณาถึงประสิทธิผลเท่านั้น

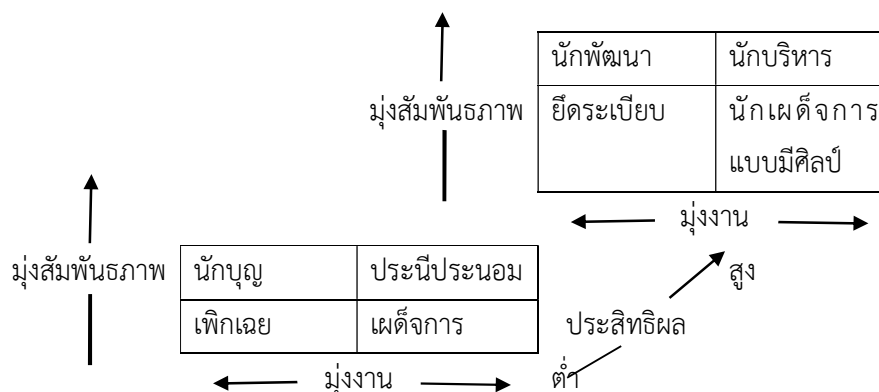
อนึ่ง ตามทฤษฎีสามมิตินี้ เรดดิน (Reddin) ถือว่า คำว่า "แบบการบริหารที่มีประสิทธิผลสูง" (more effectiveness) กับคำว่า "แบบการบริหารที่เหมาะสมกับสถานการณ์มาก" (more appropriate style) มีความหมายอย่างเดียวกัน แบบภาวะผู้นำพื้นฐาน ๔ แบบ จึงแยกเป็นคู่ๆ โดยพิจารณาจากการนำไปใช้อย่างเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ ตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แบบภาวะผู้นำพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ

แบบภาวะผู้นำพื้นฐาน (basic styles)	ประสิทธิผลต่ำ (เมื่อนำไปใช้ไม่เหมาะสม)	ประสิทธิผลสูง (เมื่อนำไปใช้เหมาะสม)
แบบบูรณาการ (integrated)	แบบประนีประนอม (compromiser)	แบบนักบริหาร (executive)
แบบบุกงาน (dedicated)	แบบเผด็จการ (autocrat)	แบบเผด็จการมีศิลป์ (benevolent autocrat)
แบบสัมพันธ์ (related)	แบบนักบุญ (missionary)	แบบนักพัฒนา (developer)
แบบปลีกตัว (separated)	แบบเพิกเฉย (deserter)	แบบยี่ตระเบียบ (bureaucrat)

ที่มา : William J. Reddin, Managerial Effectiveness (New York : McGraw-Hill Book Company, 1970), 40 (อ้างถึงใน สมศรี แจ่มบุญรัตน์. ๒๕๔๘, หน้า ๒๒)

จากทฤษฎี ๓ มิติ แบบภาวะผู้นำพื้นฐาน แบบภาวะผู้นำ ๘ แบบและการนำแบบภาวะผู้นำไปใช้แล้วเกิดประสิทธิภาพต่ำและประสิทธิผลสูง ของเรดดิน จะได้แบบจำลองแบบภาวะผู้นำหรือแบบการบริหารตามทฤษฎี ๓ มิติของเรดดิน ดังที่แสดงในแผนภูมิที่ ๔.๓

ภาพที่ ๔.๒ แบบจำลองแบบภาวะผู้นำตามทฤษฎี ๓ มิติของเรดดิน (Reddin)

ที่มา : William J. Reddin, Managerial Effectiveness (New York : McGraw-Hill Book Company, 1970), 40 (อ้างถึงในสมศรี แจ่มบุญรัตน์. ๒๕๔๘, หน้า ๒๓)

วิธีการวิเคราะห์หาแบบภาวะผู้นำตามทฤษฎีของเรดดิน (Reddin)

เรดดิน (Reddin) ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคณิตศาสตร์ เพื่อทำการแบ่งแยกประเภทของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนว่า ผู้นั้นมีลักษณะของแบบภาวะผู้นำแบบใด ในบรรดา ๘ แบบที่เรดดิน (Reddin) ได้กำหนดขึ้นนั้น โดยเรดดิน (Reddin) ได้ใช้กระบวนการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

๑) ขั้นกำหนดคำนิยามศัพท์ และข้อคำถามที่สื่อถึงแบบภาวะผู้นำทั้ง ๘ แบบ โดยสร้างคำนิยามศัพท์ของแบบภาวะผู้นำทั้ง ๘ แบบ แล้วนำมาสร้างข้อคำถามที่สื่อถึงแบบภาวะผู้นำทั้ง ๘ แบบดังกล่าว จำนวนแบบละ ๒ ข้อ เป็นข้อย่อยที่ ๑ และข้อย่อยที่ ๒

๒) ขั้นสร้างแบบสอบถาม โดยนำข้อย่อยที่ ๑ และข้อย่อยที่ ๒ ของแบบภาวะผู้นำทั้ง ๘ แบบมาสร้างเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ ก) ข้อย่อยที่ ๑ และ ข) ข้อย่อยที่ ๒ ลักษณะจับคู่คำถามมีจำนวน ๖๔ ข้อ แต่ละข้อมีข้อย่อยให้เลือก ๒ ข้อ เป็นคำถามที่กำหนดให้ตอบ แสดงขั้นตอนจัดคู่คำถามได้ ดังต่อไปนี้

- A หมายถึง ข้อคำถามที่จะระบุว่าผู้ตอบมีแบบพฤติกรรมผู้นำเป็นแบบผู้นำหนึ่งงาน
- B หมายถึง ข้อคำถามที่จะระบุว่าผู้ตอบมีแบบพฤติกรรมผู้นำเป็นแบบนักบุญ
- C หมายถึง ข้อคำถามที่จะระบุว่าผู้ตอบมีแบบพฤติกรรมผู้นำเป็นแบบผู้เผด็จการ
- D หมายถึง ข้อคำถามที่จะระบุว่าผู้ตอบมีแบบพฤติกรรมผู้นำเป็นแบบประนีประนอม
- E หมายถึง ข้อคำถามที่จะระบุว่าผู้ตอบมีแบบพฤติกรรมผู้นำเป็นแบบทำตามคำสั่ง

อย่างเดียว

F หมายถึง ข้อคำถามที่จะระบุว่าผู้ตอบมีแบบพฤติกรรมผู้นำเป็นแบบนักพัฒนา

G หมายถึง ข้อคำถามที่จะระบุว่าผู้ตอบมีแบบพฤติกรรมผู้นำเป็นแบบผู้เผด็จการที่มี

ศิลปะ

H หมายถึง ข้อคำถามที่จะระบุว่าผู้ตอบมีแบบพฤติกรรมผู้นำ เป็นแบบนักบริหาร

จากนั้นจึงนำเอาข้อคำถามทั้ง ๘ ด้าน (A – H) นำมาจับเป็นคู่คำถาม จะได้คู่คำถาม เป็นแบบสอบถาม จำนวน ๖๔ ข้อ ตามตารางที่ ๔.๒

ตารางที่ ๔.๒ แสดงการจับคู่คำถามแบบภาวะผู้นำ ๘ แบบของเรดดิน (Reddin)

คู่คำถาม ที่ ๑	คู่คำถาม ที่ ๒	คู่คำถาม ที่ ๓	คู่คำถาม ที่ ๔	คู่คำถาม ที่ ๕	คู่คำถาม ที่ ๖	คู่คำถาม ที่ ๗	คู่คำถาม ที่ ๘
1.A+A	2.B+A	3.C+A	4.D+A	5.E+A	6.F+A	7.G+A	8.H+A
9.A+B	10.B+B	11.C+B	12.D+B	13.E+B	14.F+B	15.G+B	16.H+B
17.A+C	18.B+C	19.C+C	20.D+C	21.E+C	22.F+C	23.G+C	24.H+C
25.A+D	26.B+D	27.C+D	28.D+D	29.E+D	30.F+D	31.G +D	32.H+D
33.A+E	34.B+E	35.C+E	36.D+E	37.E+E	38.F+E	39.G+E	40.H+E
41.A+F	42.B+F	43.C+F	44.D+F	45.E+F	46.F+F	47.G+F	48.H+F
49.A+G	50.B+ G	51.C+G	52.D+G	53.E+G	54.F+G	55.G+G	56.H+G
57.A+H	58.B+H	59.C+H	60.D+H	61.E+H	62.F+H	63.G+H	64.H+H

๓) ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อสร้างเป็นแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นักวิจัยนำแบบสอบถามไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยให้กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ภายหลังจากนั้น จึงนำข้อมูลมาทำการคิดค่าคะแนนเพื่อจัดประเภทแบบภาวะผู้นำของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ ๑

ทำการเลือกข้อย่อยที่ ๑ ในแนวนอนจึงให้เป็น A1, B1, C1, D1, E1, F1, G1, H1

ทำการเลือกข้อย่อยที่ ๒ ตามแนวตั้งให้เป็น A2, B2, C2, D2, E2, F2, G2, H2

ตารางกรอกคะแนน

A1	1	2	3	4	5	6	7	8
B1	9	10	11	12	13	14	15	16
C1	17	18	19	20	21	22	23	24
D1	25	26	27	28	29	30	31	32
E1	33	34	35	36	37	38	39	40
F1	41	42	43	44	45	46	47	48
G1	49	50	51	52	53	54	55	56
H1	57	58	59	60	61	62	63	64
แนวนอน								
แนวตั้ง	A2	B2	C2	D2	E2	F2	G2	H2

ขั้นที่ ๒ รวมจำนวนครั้งของข้อที่ตอบข้อย่อยที่ ๑ ตามแนวนอน จะได้ A1 ถึง H1

คือ A1 = , B1 = , C1 = , D1 = , E1 = , F1 = , G1 = , H1 =

ขั้นที่ ๓ รวมจำนวนครั้งของข้อที่ตอบข้อย่อยที่ ๒ ตามแนวตั้ง จะได้ A2 ถึง H2 คือ

คือ A2 = , B2 = , C2 = , D2 = , E2 = , F2 = , G2 = , H2 =

ขั้นที่ ๔ นำผลของขั้นที่ ๒ กับขั้นที่ ๓ มาบวกกัน คือ A1 + A2 ถึง H1 + H2 จะได้

เป็น A3 ถึง H3 ซึ่งเป็นคะแนนที่ยังไม่ได้จัดระดับ และผลรวมของ A3 ถึง H3

จะต้องได้เท่ากับ ๖๔ คือ A3 = , B3 = , C3 = , D3 = , E3 = , F3 = ,

G3 = , H3 =

ขั้นที่ ๕ นำคะแนนในขั้นที่ ๔ มาจัดระดับใหม่ตามสูตรสำเร็จรูปของเรดดิน เพื่อแก้

ความอคติของแต่ละบุคคล โดยนำคะแนนของ A3 ถึง H3 มาบวกกับคะแนน

ในช่องตาราง ดังนี้

A3=	B3=	C3=	D3=	E3=	F3=	G3=	H3=
+1	+2	+1	0	+3	-1	0	-4
A =.....	B =.....	C =.....	D =.....	E =.....	F =.....	G =.....	H =.....

เมื่อบวกกันเรียบร้อยแล้ว ก็จะเป็นคะแนนที่จัดระดับแล้ว ให้เป็นคะแนนของ A ถึง H ซึ่งผลรวมของ A ถึง H จะต้องได้เท่ากับ ๖๔ คือ A = , B = , C = , D = , E = , F = , G = , H = และคะแนนนี้สามารถนำมาเปรียบเทียบ เพื่อทราบว่ามีการแสดงแบบพฤติกรรมโดยอยู่ในระดับไหน

๔.๑.๒ รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองตามแนวคิดของอัลมอนต์ และ เวอร์บา (Almon and Verba)

แกเบรียล เอ. อัลมอนต์ (Gabriel A. Almond) และซิดนีย์ เวอร์บา (Sidney Verba) ได้อธิบายเกี่ยวกับคำว่า วัฒนธรรมทางการเมือง ไว้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติและความเชื่อของบุคคลต่อที่มีต่อระบบการเมือง ต่อส่วนต่างๆ ที่เป็นระบย่อยของระบบการเมือง และการแสดงบทบาททางการเมืองของบุคคล โดยทั้งสองท่าน ได้จำแนกแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นตัวแบบเชิงอุดมคติ (Ideal type) ๓ ประเภท^{๑๐๒} คือ

๑. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมจำกัดวงแคบ (Parochial Political Culture) เป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองที่ปรากฏในสังคมแบบล้าหลัง หรือสังคมที่ยึดถือจารีตประเพณี เช่น สังคมเผ่าในแอฟริกา หรือชาวเขาเผ่าต่างๆ ในประเทศไทย สังคมแบบนี้ไม่มีการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน ว่าอะไรคือบทบาททางการเมือง บทบาททางเศรษฐกิจ บทบาททางสังคม และบทบาททางจารีตประเพณี หัวหน้าเผ่าทำหน้าที่ในฐานะผู้ปกครองผู้มีอำนาจและบทบาททุกด้าน ส่วนชนเผ่าในฐานะผู้ถูกปกครองก็จะไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าทางการเมืองแต่อย่างใด ความสำนึกทางการเมืองมีอยู่ในระดับต่ำมาก และไม่สนใจมีส่วนร่วมแต่อย่างใด (แบบโบราณดั้งเดิม/คนป่า)

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture) เป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองที่ปรากฏในสังคมที่มีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ บทบาททางการเมืองไว้อย่างชัดเจน สมาชิกของสังคมมีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าทางการเมือง แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยจะทำหน้าที่ให้ความเคารพเชื่อฟัง และยอมรับอำนาจของรัฐบาลและสถาบันการเมืองต่างๆ แต่จะไม่ทำหน้าที่เรียกร้องหรือกดดันต่อรัฐบาลแต่ประการใด วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้จึงเกิดขึ้นในสังคมที่มีการพัฒนามากขึ้น เช่น วัฒนธรรมทางการเมืองของไพร่ไทยสมัยโบราณ หรือสังคมแบบชวา เป็นต้น (แบบสมบูรณาญา/เผด็จการ)

๓. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participative Political Culture) เป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองที่มักปรากฏในสังคมที่มีการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ในระดับสูงทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สังคมเหล่านี้ ได้แก่ สังคมแบบอุตสาหกรรมทั้งหลาย

^{๑๐๒} Almond, Gabriel A., and Verba, Sidney, The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nation. Boston: Little, Brown, 1965, pp.23-25

ประชาชนในฐานะสมาชิกของสังคมจะมีความผูกพันกับการเมืองสูง โดยถือว่าการแสดงออกหรือการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เป็นสิทธิหน้าที่ของตน และเป็นความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมือง (citizenship) ที่มีความสำนึกทางการเมือง (political consciousness) ได้แก่ สังคมการเมืองที่มีระดับของการพัฒนาทางการเมืองสูง เช่น ญี่ปุ่น อังกฤษ เยอรมนี ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น (แบบประชาธิปไตย)

อย่างไรก็ดี การจำแนกประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวนั้นเป็นการจำแนกในทางทฤษฎี แต่ในทางที่เป็นจริงอาจพิจารณาได้ว่า ในแต่ละสังคมอาจมีความหลากหลายในลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสาน ซึ่งอัลมอนต์และเวอร์บาได้จำแนกประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสานไว้อีก ๓ แบบ คือ

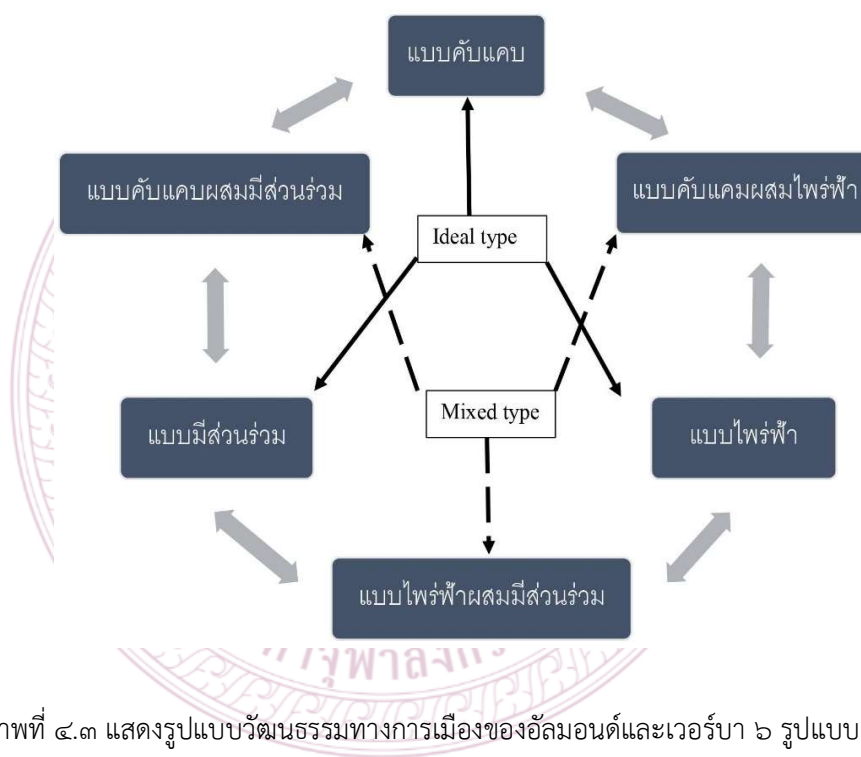
๑. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมจำกัดวงแคบผสมผสานกับแบบไพร่ฟ้า (Parochial & Subject Political Culture) เป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมที่คนส่วนใหญ่ไม่ยอมรับอำนาจของเผ่าหมู่บ้าน หรือเจ้าของที่ดินอีกต่อไป แต่กลับมาให้ความภักดีต่อระบบการเมืองที่ซับซ้อนกว่าเดิม โดยรัฐบาลกลายเป็นผู้กุมอำนาจ แต่อย่างไรก็ตาม พวกนี้ก็ยังคงไม่สนใจที่จะเรียกร้องหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดๆ ลักษณะของการผสมกันของสองวัฒนธรรมนี้ ในบางประเทศอาจให้สัดส่วนของแบบดั้งเดิมมากกว่าแบบไพร่ฟ้า แต่ในอีกประเทศหนึ่งอาจตรงข้ามกันก็ได้ (อมาตยาธิปไตย)

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมผสานกับแบบมีส่วนร่วม (Subjective & Participative Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมที่มีสมาชิกบางส่วนเริ่มเรียกร้อง และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และเริ่มมองว่าตนเองมีความสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ แต่ก็มีประชาชนอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่กระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมและยังคงยอมรับในอำนาจรัฐโดยปราศจากเงื่อนไข และเนื่องจากวัฒนธรรมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเข้ามีส่วนร่วม มักจะแพร่หลายในหมู่คนส่วนน้อยของสังคม จึงมักถูกบีบคั้นและทำลาย จากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า และจากระบบอำนาจนิยมเป็นผลให้ประชาชนที่มีแนวโน้มที่จะยอมรับในวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และไม่สามารถที่จะดำเนินการใดๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระยะแรกของสังคมที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมนี้ เขาเอาระบบประชาธิปไตยมาใช้ สังคมจะไร้เสถียรภาพแต่ในระยะยาว ถ้ามีการสร้างองค์กรหรือสถาบันต่างๆ ขึ้นมารองรับ เช่น พรรคการเมืองก็ดี กลุ่มผลประโยชน์ก็ดี หรือหนังสือพิมพ์ก็ดี จะยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ซึ่งอาจจะทำให้ระบอบประชาธิปไตยยืนยงอยู่ได้ (ธนาธิปไตย)

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมผสานแบบมีส่วนร่วม (subject-participant political culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมี

ความจงรักภักดีอย่างแน่นแฟ้นต่อเผ่าหรือกลุ่มเชื้อชาติ เมื่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม เข้ามามีบทบาทต่อสังคม คนก็จะยอมรับเอาไว้ส่วนหนึ่ง แต่ทั้งนี้ก็คงอยู่ได้อิทธิพลของแบบดั้งเดิม กล่าวคือ คนจะหวังเขาไปมีส่วนร่วมเพื่อผลประโยชน์เฉพาะตัวหรือกลุ่มเชื้อชาติ ไม่มีการยืดหยุ่น ประนีประนอมในระหว่างกลุ่มที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งในสังคมจึงมีอยู่มาก (อนุรักษนิยมในกระแสประชาธิปไตย)

จากการศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของอัลมอนต์และเวอร์บา สามารถเขียนได้ดังภาพ

ภาพที่ ๔.๓ แสดงรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของอัลมอนต์และเวอร์บา ๖ รูปแบบ

จากรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่อัลมอนต์และเวอร์บา ได้นำมาแสดงนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่ต้องการศึกษาค้นคว้าว่า ในแต่ตัวบุคคลของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการเมืองและบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองในแบบใด โดยทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองทั้งโดยละเอียดแล้ว นำข้อมูลที่ได้นำมาสรุปสร้างเป็นคำนิยามศัพท์ของรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง ๖ รูปแบบ จากนั้นจึงนำมาสร้างเป็นข้อกระทงคำถามที่สื่อถึงรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนั้นๆ แล้วจึงนำมาพัฒนาเป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เพื่อนำไปแจกแบบสอบถามให้กับนักการเมืองและบุคลากรสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๔๐๐ ฉบับ แล้วจึงนำวิเคราะห์

ข้อมูลโดยใช้เครื่องคำนวณและพัฒนารูปแบบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลขึ้นมาด้วยตนเอง เพื่อทำการจำแนกรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองออกเป็นรายบุคคล โดยดูจากค่าคะแนนสูงสุดที่ได้จากการวิเคราะห์มูลดังกล่าว นั้น แล้วจึงนำมาเสนอข้อมูลในรูปของสถิติจำนวน และร้อยละ จำแนกตามรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองตามแนวคิดของอัลมอลด์และเวอร์บา ดังกล่าว

๔.๑.๓ ขั้นตอนวิธีการการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ๖ แบบตามแนวคิดของอัลมอลด์และเวอร์บา (Almond and Verba)

จากการศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎีรูปแบบภาวะผู้นำตามแนวคิดของวิลเลียม เจมส์ เรดดิน (William James Reddin)^{๑๐๓} ซึ่งเป็นนักทฤษฎีที่ค้นหาวิธีการแบ่งแยกรูปแบบภาวะผู้นำ ๘ แบบ โดยใช้สูตรทางคณิตศาสตร์มาทำการวิเคราะห์เพื่อแบ่งแยกแบบภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยผู้วิจัยได้นำแนวทางการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์นี้มาประยุกต์ในการพัฒนาตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งมี ๔ ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ ๑ สร้างคำนิยามศัพท์และข้อคำถามตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างเครื่องมือทดสอบตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

ขั้นตอนที่ ๓ กำหนดวิธีการคำนวณเพื่อแยกประเภทรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

ขั้นตอนที่ ๔ กำหนดเงื่อนไขเกณฑ์ตัดสินตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

^{๑๐๓} สมศรี แจ่มบุญรัตน์, “แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต ๑” สารานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๔๘), หน้า ๔๓-๔๖

ขั้นตอนที่ ๑ สร้างค่านิยมศัพท์และข้อคำถามตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแล้วนำมาสร้างค่านิยมศัพท์และพัฒนาเป็นข้อกระทงคำถามที่สื่อถึงรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง ๖ รูปแบบ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่านิยมศัพท์และข้อคำถามตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

ค่านิยมศัพท์	ข้อกระทงคำถาม รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง
๑.แบบคับแคบ หมายถึง การที่ประชาชนผู้ถูกปกครอง จะไม่มีความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าทางการเมือง มีความสำนึกทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำมาก และไม่สนใจมีส่วนร่วมแต่อย่างใด (แบบ A)	๑) รู้สึกเฉยต่อนโยบายของรัฐบาล และไม่สนใจการเมืองทุกระดับ (ข้อ ๑ ก.) ๒) ไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง (ข้อ ๒ ก.) ๓) ยังไม่รู้ถึงการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอย่างแท้จริง (ข้อ ๓ ก.) ๔) ยินดีเชื่อฟังยอมรับและปฏิบัติตามกฎที่ผู้นำกำหนด (ข้อ ๔ ก.) ๕) นับถือระบบอาวุโสมากกว่าความรู้ความสามารถของบุคคล ขึ้นขมระบบชนชั้นด้วยคิดว่าคนเราไม่เสมอภาคกัน (ข้อ ๕ ก.) ๖) ไว้วางใจและยอมรับในความสามารถของเจ้านาย เพราะเห็นว่า มีบุญวาสนา (ข้อ ๖ ก.) ๗) รู้สึกเฉยต่อนโยบายของรัฐบาล โดยถือว่าเป็นอำนาจของนักการเมือง (ข้อ ๑ ข.) ๘) ไม่สนใจเกี่ยวกับบ้านเมือง และไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (ข้อ ๗ ข.) ๙) ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล เพราะไม่ใช่เรื่องของตน (ข้อ ๑๓ ข.) ๑๐) มุ่งแต่การทำมาหากิน ไม่สนใจทางการเมือง (ข้อ ๑๔ ข.) ๑๑) ไม่ให้ความสำคัญในมีส่วนร่วมทางการเมืองและไม่เข้าใจหน้าที่พลเมือง (ข้อ ๒๕ ข.) ๑๒) ไม่สนใจเข้าไปตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเพราะถือว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนในการตรวจสอบ (ข้อ ๓๑ ข.)
๒.แบบไพโรฟ้า หมายถึง ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่า	๑) ยึดถือจารีตประเพณีเป็นสำคัญ และไม่เข้าใจบทบาททางการเมือง บทบาททางเศรษฐกิจ บทบาททางสังคม (ข้อ ๗ ก.) ๒) พร้อมปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล แม้ว่าจะไม่เห็นด้วยก็ตาม

ทางการเมือง แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทำหน้าที่ให้ความเคารพเชื่อฟัง และยอมรับอำนาจของรัฐบาลและสถาบันการเมืองต่างๆ (แบบ B)	(ข้อ ๘ ก.) ๓) ไม่สนใจในนโยบายของรัฐบาล เพราะถือว่าเป็นอำนาจการตัดสินใจของผู้มีอำนาจทางการเมือง (ข้อ ๙ ก.) ๔) ถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจเท่านั้น (ข้อ ๑๐ ก.) ๕) สนใจแต่การปฏิบัติงานของตนเท่านั้น เพราะรู้สึกว่ามีหน้าที่ทางการเมือง (ข้อ ๑๑ ก.) ๖) ให้ความสำคัญในการเลือกผู้แทนเพื่อเข้าไปเป็นรัฐบาล (ข้อ ๑๒ ก.) ๗) ยอมรับการทำงานของรัฐบาล เพราะไม่เกิดประโยชน์ในภาพรวม (ข้อ ๒ ข.) ๘) เข้าใจการทำงานของรัฐบาล แต่ก็ถือว่าเป็นอำนาจของรัฐบาล (ข้อ ๘ ข.) ๙) ยินยอมให้รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย เพราะถือว่าเป็นอำนาจของรัฐบาล (ข้อ ๑๔ ข.) ๑๐) ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เนื่องจากเกรงกลัวผู้มีอำนาจ (ข้อ ๒๐ ข.) ๑๑) ยอมรับและเชื่อฟังผู้มีอำนาจทางการเมือง (ข้อ ๒๖ ข.) ๑๒) ยินยอมต่อรัฐบาลและหน่วยงานราชการที่มีอำนาจมากอยู่เสมอ (ข้อ ๓๒ ข.)
๓. แบบมีส่วนร่วม หมายถึงประชาชนมีการแสดงออกหรือการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยถือว่าเป็นสิทธิหน้าที่และเป็นการรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองที่มีความสำนึกทางการเมือง (แบบ C)	๑) เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายการพัฒนาประเทศ (ข้อ ๑๓ ก.) ๒) เข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้รัฐบาลตอบสนองความต้องการของประชาชน (ข้อ ๑๔ ก.) ๓) แสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของรัฐบาล เพื่อออกนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน (ข้อ ๑๕ ก.) ๔) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เพื่อให้รัฐบาลมีการทำงานที่โปร่งใส (ข้อ ๑๖ ก.) ๕) มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปด้วยความสุจริตและยุติธรรม (ข้อ ๑๗ ก.) ๖) เชื่อว่าการกำหนดนโยบายเกิดจากความต้องการของประชาชน และประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนั้น (ข้อ ๑๘ ก.)

	๑๘ ก.) ๗) เข้าใจการเมืองการปกครองและความเคลื่อนไหวทางการเมืองได้เป็นอย่างดี (ข้อ ๓ ข.) ๘) เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะถือว่าเป็นผลประโยชน์ของประชาชน (ข้อ ๙ ข.) ๙) ร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล (ข้อ ๑๕ ข.) ๑๐) แสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐบาล เมื่อรู้สึกว่าการนโยบายมีผลต่อประชาชนโดยตรง (ข้อ ๒๑ ข.) ๑๑) เมื่อเห็นว่ารัฐต้องทำงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการออกนโยบาย (ข้อ ๒๗ ข.) ๑๒) พร้อมจะแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเชิงนโยบายเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยตรง(ข้อ ๓๓ ข.)
๔. แบบคับแคบผสมแบบไพร์ฟ้า หมายถึง ประชาชนมีความรักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าหัวหน้าครอบครัว โดยรัฐบาลกลายเป็นผู้กุมอำนาจ แต่ประชาชนก็ยังคงไม่สนใจที่จะเรียกร้องหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดๆ (แบบ D)	๑) ไม่สนใจตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเพราะมีหน้าที่เพียงแคปฏิบัติตามเท่านั้น (ข้อ ๑๙ ก.) ๒) แม้ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล แต่ยังให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตาม (ข้อ ๒๐ ก.) ๓) ยอมรับในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจทางการเมืองเพราะได้เลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองแล้ว (ข้อ ๒๑ ก.) ๔) รู้สึกว่าไม่เห็นความสำคัญต่อการตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาล (ข้อ ๒๒ ก.) ๕) เห็นด้วยกับการออกนโยบายแล้วจึงประกาศให้ประชาชนทราบได้ (ข้อ ๒๓ ก.) ๖) ไม่ได้สนใจตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล แต่สนใจถึงประโยชน์จากนโยบายที่ตนจะได้รับ (ข้อ ๒๔ ก.) ๗) ยินดียกความรับผิดชอบทั้งหมดไว้กับผู้นำ และส่งเสริมให้คนอื่นนิยมยึดถือในตัวบุคคลมากกว่าหลักของเหตุผล(ข้อ ๔ ข) ๘) ยอมรับผู้นำทางการเมือง แต่ไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง (ข้อ ๑๐ ข.)

	๙) ยอมรับนโยบายของรัฐบาล โดยไม่มีข้อเรียกร้องใดๆ (ข้อ ๑๖ ข.) ๑๐) ยอมให้รัฐบาลมีอำนาจในการตัดสินใจแทนประชาชนได้ (ข้อ ๒๒ ข.) ๑๑) ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้มีอำนาจทางการเมืองเท่านั้น (ข้อ ๒๘ ข.) ๑๒) สนใจเรื่องการเมืองและติดตามการทำงานของนักการเมือง และผู้มีอำนาจอยู่เสมอ เพราะชื่นชอบ (ข้อ ๓๔ ข.)
๕. แบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนมีการเรียกร้องและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองหวังเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอยู่ใต้อำนาจรัฐบาลที่ปราศจากเงื่อนไขต่างๆ (แบบ E)	๑) ยินยอมต่อรัฐบาลในการออกนโยบายของรัฐบาล โดยไม่มีข้อเรียกร้องต่อรัฐบาล (ข้อ ๒๕ ก.) ๒) ยินยอมปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล เพราะรู้สึกว่าเป็นอำนาจที่รัฐบาลกระทำได้ (ข้อ ๒๖ ก.) ๓) ยอมรับในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลแต่นโยบายนั้นต้องไม่กระทบต่อประชาชน (ข้อ ๒๗ ก.) ๔) ยอมให้รัฐบาลกำหนดนโยบายโดยท่านต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนั้น (ข้อ ๒๘ ก.) ๕) เห็นว่าการเรียกร้องต่อรัฐบาลสามารถทำได้ แต่ยังเปิดโอกาสให้รัฐบาลเป็นผู้ออกนโยบายแก้ไขปัญหาให้เท่านั้น ข้อ (๒๙ ก.) ๖) เมื่อรัฐบาลออกนโยบายโดยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม แต่ยินยอมปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล (ข้อ ๓๐ ก.) ๗) เชื่อในระบอบประชาธิปไตยที่ต้องมีใจกว้างยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น (ข้อ ๕ ข.) ๘) ไม่เข้าใจถึงประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล (ข้อ ๑๑ ข.) ๙) เมื่อไม่เห็นด้วยต่อนโยบายของรัฐบาลแต่ก็ยังเพิกเฉย เพราะถือว่ารัฐบาลมีอำนาจเด็ดขาดที่ประชาชนต้องปฏิบัติตาม (ข้อ ๑๗ ข.) ๑๐) เห็นว่าประชาชนต้องมีส่วนในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล (ข้อ ๒๓ ข.) ๑๑) มั่นใจในการทำงานของรัฐบาล โดยไม่จำเป็นต้องเข้าไปตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เพราะเป็นพวกเดียวกัน (ข้อ ๒๙ ข.)

	๑๒) เมื่อรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการบริหารงาน ท่านจะยึดตามมติของรัฐบาลและปฏิบัติตาม (ข้อ ๓๕ ข.)
๖. แบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนส่วนใหญ่มักมีความจงรักภักดีอย่างแน่นแฟ้นต่อเผ่าหรือกลุ่มเชื้อชาติและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองและมีบทบาทต่อสังคมโดยยังคงอนุรักษ์และยึดถือผลประโยชน์ให้กับกลุ่มสำคัญโดยตรง และไม่มีการยืดหยุ่นประนีประนอมในระหว่างกลุ่มที่แตกต่างกัน (แบบ F)	๑) ไม่แสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาล โดยให้อำนาจรัฐบาลเท่านั้น (ข้อ ๓๑ ก.) ๒) แม้ไม่เห็นด้วยต่อการทำงานของรัฐบาล แต่ก็ไม่เรียกร้องต่อรัฐบาลและนักการเมือง (ข้อ ๓๒ ก.) ๓) แม้รัฐบาลจะไม่ฟังเสียงความต้องการของประชาชนในการกำหนดนโยบาย แต่ท่านถือว่าการตัดสินใจของรัฐบาลเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องยอมรับ (ข้อ ๓๓ ก.) ๔) เห็นชอบตามนโยบายรัฐบาล โดยปฏิบัติตามรัฐบาลเสมอ (ข้อ ๓๔ ก.) ๕) มั่นใจศักยภาพในการทำงานของรัฐบาล โดยประชาชนไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล (ข้อ ๓๕ ก.) ๖) ไม่สนใจว่ารัฐบาลจะออกนโยบายอย่างไร แต่มีหน้าที่ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามเท่านั้น (ข้อ ๓๖ ก.) ๗) สนใจและเข้ากิจกรรมทางการเมืองเป็นประจำ เพราะมีรัฐบาลเป็นพวกพ้องของตนเอง (ข้อ ๖ ข.) ๘) แสดงการต่อต้านทันทีเมื่อมีคนอื่นไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลที่เป็นพวกพ้องของตนเอง (ข้อ ๑๒ ข.) ๙) เมื่อประสบปัญหาในด้านต่างๆในการดำเนินชีวิต แต่ไม่มีการเรียกร้องใดๆจากรัฐบาลที่เป็นพวกพ้องของตนเอง (ข้อ ๑๘ ข.) ๑๐) ร่วมสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล โดยเห็นว่านโยบายนั้นเกิดผลดีต่อตนเอง (ข้อ ๒๔ ข.) ๑๑) ยินดีปฏิบัติตามรัฐบาลที่ท่านชื่นชมและมีแนวความคิดเดียวกับตนเอง (ข้อ ๓๐ ข.) ๑๒) ท่านแสดงการสนับสนุนรัฐบาลที่เป็นพวกพ้องของท่านโดยปราศจากเงื่อนไข (ข้อ ๓๖ ข.)

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างเครื่องมือทดสอบตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

ผู้วิจัยได้นำข้อกระทงคำถามการวิจัย มาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบ ๒ ตัวเลือก คือ ข้อ ก. และ ข้อ ข โดยนำข้อกระทงคำถามที่บ่งถึงรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง จำนวน ๖ รูปแบบๆ ละ ๑๒ ข้อ รวมทั้งหมด ๗๒ ข้อ มาจับคู่ไขว้กันเป็นคู่กระทงคำถามเพื่อสร้างเป็นเครื่องมือทดสอบตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง จำนวน ๓๖ คู่คำถาม ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔ แสดงจับคู่ไขว้กันเป็นคู่กระทงคำถามเพื่อสร้างเป็นเครื่องมือทดสอบตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง	ข้อที่	ข้อ ก.	ข้อ ข.
แบบ A = แบบค้ำแคบ	๑	ข้อ ๑ แบบ A	ข้อ ๗ แบบ A
แบบ A = แบบค้ำแคบ	๒	ข้อ ๒ แบบ A	ข้อ ๗ แบบ B
แบบ A = แบบค้ำแคบ	๓	ข้อ ๓ แบบ A	ข้อ ๗ แบบ C
แบบ A = แบบค้ำแคบ	๔	ข้อ ๔ แบบ A	ข้อ ๗ แบบ D
แบบ A = แบบค้ำแคบ	๕	ข้อ ๕ แบบ A	ข้อ ๗ แบบ E
แบบ A = แบบค้ำแคบ	๖	ข้อ ๖ แบบ A	ข้อ ๗ แบบ F
แบบ B = แบบไพร่ฟ้า	๗	ข้อ ๑ แบบ B	ข้อ ๘ แบบ A
แบบ B = แบบไพร่ฟ้า	๘	ข้อ ๒ แบบ B	ข้อ ๘ แบบ B
แบบ B = แบบไพร่ฟ้า	๙	ข้อ ๓ แบบ B	ข้อ ๘ แบบ C
แบบ B = แบบไพร่ฟ้า	๑๐	ข้อ ๔ แบบ B	ข้อ ๘ แบบ D
แบบ B = แบบไพร่ฟ้า	๑๑	ข้อ ๕ แบบ B	ข้อ ๘ แบบ E
แบบ B = แบบไพร่ฟ้า	๑๒	ข้อ ๖ แบบ B	ข้อ ๘ แบบ F
แบบ C = แบบมีส่วนร่วม	๑๓	ข้อ ๑ แบบ C	ข้อ ๙ แบบ A
แบบ C = แบบมีส่วนร่วม	๑๔	ข้อ ๒ แบบ C	ข้อ ๙ แบบ B
แบบ C = แบบมีส่วนร่วม	๑๕	ข้อ ๓ แบบ C	ข้อ ๙ แบบ C
แบบ C = แบบมีส่วนร่วม	๑๖	ข้อ ๔ แบบ C	ข้อ ๙ แบบ D
แบบ C = แบบมีส่วนร่วม	๑๗	ข้อ ๕ แบบ C	ข้อ ๙ แบบ E
แบบ C = แบบมีส่วนร่วม	๑๘	ข้อ ๖ แบบ C	ข้อ ๙ แบบ F
แบบ D = แบบค้ำแคบผสมแบบไพร่ฟ้า	๑๙	ข้อ ๑ แบบ D	ข้อ ๑๐ แบบ A
แบบ D = แบบค้ำแคบผสมแบบไพร่ฟ้า	๒๐	ข้อ ๒ แบบ D	ข้อ ๑๐ แบบ B
แบบ D = แบบค้ำแคบผสมแบบไพร่ฟ้า	๒๑	ข้อ ๓ แบบ D	ข้อ ๑๐ แบบ C

แบบ D = แบบคับแคบผสมแบบไฟฟ้า	๒๒	ข้อ ๔ แบบ D	ข้อ ๑๐ แบบ D
แบบ D = แบบคับแคบผสมแบบไฟฟ้า	๒๓	ข้อ ๕ แบบ D	ข้อ ๑๐ แบบ E
แบบ D = แบบคับแคบผสมแบบไฟฟ้า	๒๔	ข้อ ๖ แบบ D	ข้อ ๑๐ แบบ F
แบบ E = แบบไฟฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม	๒๕	ข้อ ๑ แบบ E	ข้อ ๑๑ แบบ A
แบบ E = แบบไฟฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม	๒๖	ข้อ ๒ แบบ E	ข้อ ๑๑ แบบ B
แบบ E = แบบไฟฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม	๒๗	ข้อ ๓ แบบ E	ข้อ ๑๑ แบบ C
แบบ E = แบบไฟฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม	๒๘	ข้อ ๔ แบบ E	ข้อ ๑๑ แบบ D
แบบ E = แบบไฟฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม	๒๙	ข้อ ๕ แบบ E	ข้อ ๑๑ แบบ E
แบบ E = แบบไฟฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม	๓๐	ข้อ ๖ แบบ E	ข้อ ๑๑ แบบ F
แบบ F = แบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม	๓๑	ข้อ ๑ แบบ F	ข้อ ๑๒ แบบ A
แบบ F = แบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม	๓๒	ข้อ ๒ แบบ F	ข้อ ๑๒ แบบ B
แบบ F = แบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม	๓๓	ข้อ ๓ แบบ F	ข้อ ๑๒ แบบ C
แบบ F = แบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม	๓๔	ข้อ ๔ แบบ F	ข้อ ๑๒ แบบ D
แบบ F = แบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม	๓๕	ข้อ ๕ แบบ F	ข้อ ๑๒ แบบ E
แบบ F = แบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม	๓๖	ข้อ ๖ แบบ F	ข้อ ๑๒ แบบ F

จากตารางที่ ๔.๔ จะพบว่า แบบตัวชี้วัดที่ระบุว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ๖ แบบ คือ แบบ A, แบบ B, แบบ C, แบบ D, แบบ E และ แบบ F

แบบ A หมายถึง แบบตัวชี้วัดที่ระบุว่าผู้ตอบมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ ถ้าเลือกข้อ ก. ของข้อ ๑ ถึงข้อ ๖ และเลือกข้อ ข. ของข้อ ๑, ๗, ๑๓, ๑๙, ๒๕, ๓๑

แบบ B หมายถึง แบบตัวชี้วัดที่ระบุว่าผู้ตอบมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไฟฟ้า ถ้าเลือกข้อ ก. ของข้อ ๗ ถึงข้อ ๑๒ และเลือกข้อ ข. ของข้อ ๒, ๘, ๑๔, ๒๐, ๒๖, ๓๒

แบบ C หมายถึง แบบตัวชี้วัดที่ระบุว่าผู้ตอบมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ถ้าเลือกข้อ ก. ของข้อ ๑๓ ถึงข้อ ๑๘ และเลือกข้อ ข. ของข้อ ๓, ๙, ๑๕, ๒๑, ๒๗, ๓๓

แบบ D หมายถึง แบบตัวชี้วัดที่ระบุว่าผู้ตอบมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมไฟฟ้า ถ้าเลือกข้อ ก. ของข้อ ๑๙ ถึงข้อ ๒๔ และเลือกข้อ ข. ของข้อ ๔, ๑๐, ๑๖, ๒๒, ๒๘, ๓๔

แบบ E หมายถึง แบบตัวชี้วัดที่ระบุว่าผู้ตอบมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไฟฟ้าผสมมีส่วนร่วม ถ้าเลือกข้อ ก. ของข้อ ๒๕ ถึงข้อ ๓๐ และเลือกข้อ ข. ของข้อ ๕, ๑๑, ๑๗, ๒๓, ๒๙, ๓๕

แบบ F หมายถึง แบบตัวชี้วัดที่จะระบุว่าผู้ตอบมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมมี
ส่วนร่วม ถ้าเลือกข้อ ก. ของข้อ ๓๑ ถึงข้อ ๓๖ และเลือกข้อ ข. ของข้อ ๖, ๑๒, ๑๘, ๒๔, ๓๐, ๓๖

ดังนั้น จึงสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมายในการวัด
รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง จำนวน ๓๖ ข้อ ดังต่อไปนี้

แบบสอบถามรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

คำชี้แจง ๑. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด ๓๖ ข้อ แต่ละข้อมีข้อย่อยให้เลือก ๒ ข้อ

๒. โปรดพิจารณาจากเหตุการณ์ทั้งสองข้อย่อยว่าข้อย่อยใดตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน (.....) หน้าข้อย่อยที่ท่านตัดสินใจเลือกเพียงหนึ่งข้อย่อย

ข้อ	เลือก	ข้อคำถาม
๐๐	☒	ก. ท่านรู้สึกเฉยต่อนโยบายของรัฐบาล และไม่สนใจการเมืองทุกระดับ
	☐	ข. ท่านรู้สึกเฉยต่อนโยบายของรัฐบาล โดยถือว่าเป็นอำนาจของนักการเมือง

๓. ในกรณีที่ท่านตัดสินใจไม่ได้ว่า จะเลือกข้อย่อยใด เพราะผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีความคิดเห็นทั้งสอง
แบบให้ถือว่าข้อย่อยทั้ง ๒ ข้อเป็นลักษณะของผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง ๒ แบบ ซึ่งไม่ใช่ตัวผู้ตอบ
แบบสอบถาม และให้ท่านพิจารณาว่าเห็นด้วยกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใด

๔. ข้อย่อยในแต่ละข้ออาจมีเนื้อหาซ้ำกัน ขอให้ท่านพิจารณาเฉพาะข้อที่กำลังจะตอบเท่านั้น โดยไม่ต้อง
คำนึงถึงข้อที่ตอบผ่านมาแล้ว

๕. กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ ทั้ง ๓๖ ข้อ

ข้อ	เลือก	ข้อคำถาม
๑	☐	ก. ท่านรู้สึกเฉยต่อนโยบายของรัฐบาล และไม่สนใจการเมืองทุกระดับ
	☐	ข. ท่านรู้สึกเฉยต่อนโยบายของรัฐบาล โดยถือว่าเป็นอำนาจของนักการเมือง
๒	☐	ก. ท่านไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง
	☐	ข. ท่านยอมรับการทำงานของรัฐบาล เพราะไม่เกิดประโยชน์ในภาพรวม
๓	☐	ก. ท่านยังไม่รู้ถึงการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอย่างแท้จริง
	☐	ข. ท่านเข้าใจการเมืองการปกครองและความเคลื่อนไหวทางการเมืองได้เป็นอย่างดี
๔	☐	ก. ท่านยินดีเชื่อฟังยอมรับและปฏิบัติตามกฎที่ผู้นำกำหนด
	☐	ข. ท่านยินดียกความรับผิดชอบทั้งหมดไว้กับผู้นำ และส่งเสริมให้คนอื่นนิยมยึดถือในตัวบุคคลมากกว่าหลักของเหตุผล
๕	☐	ก. ท่านนับถือระบบอาวุโสมากกว่าความรู้ความสามารถของบุคคล ขึ้นชมระบบชนชั้นด้วยคิดว่าคนเราไม่เสมอภาคกัน
	☐	ข. ท่านเชื่อในระบบประชาธิปไตยที่ต้องมีใจกว้างยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น
๖	☐	ก. ท่านไว้วางใจและยอมรับในความสามารถของเจ้านาย เพราะท่านมีบุญวาสนา
	☐	ข. ท่านสนใจและเข้ากิจกรรมทางการเมืองเป็นประจำ เพราะมีรัฐบาลเป็นพวกพ้องของ

		ตนเอง
๗	☐ ☐	ก.ท่านจะยึดถือจารีตประเพณีเป็นสำคัญ และไม่เข้าใจบทบาททางการเมือง บทบาททางเศรษฐกิจ บทบาททางสังคม ข.ท่านไม่สนใจเกี่ยวกับบ้านเมือง และไม่สนใจที่จะเข้าร่วมส่วนร่วมทางการเมือง
๘	☐ ☐	ก.ท่านพร้อมปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล แม้ว่าจะไม่เห็นด้วยก็ตาม ข.ท่านเข้าใจการทำงานของรัฐบาล แต่ก็ถือว่าเป็นอำนาจของรัฐบาล
๙	☐ ☐	ก.ท่านไม่สนใจนโยบายของรัฐบาล เพราะถือว่าเป็นอำนาจการตัดสินใจของผู้มีอำนาจทางการเมือง ข.ท่านจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะถือว่าเป็นผลประโยชน์ของท่าน
๑๐	☐ ☐	ก.ท่านถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจเท่านั้น ข.ท่านยอมรับผู้นำทางการเมือง แต่ไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง
๑๑	☐ ☐	ก.ท่านสนใจแต่การปฏิบัติงานของตนเท่านั้น เพราะรู้สึกว่าไม่มีหน้าที่ทางการเมือง ข.ท่านไม่เข้าใจถึงประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล
๑๒	☐ ☐	ก.ท่านให้ความสำคัญในการเลือกผู้แทนเพื่อเข้าไปเป็นรัฐบาล ข.ท่านจะแสดงการต่อต้านทันทีเมื่อมีคนอื่นไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลที่เป็นพวกพ้องของตนเอง
๑๓	☐ ☐	ก.ท่านเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายการพัฒนาประเทศ ข.ท่านจะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล เพราะถือว่าไม่ใช่หน้าที่ของท่าน
๑๔	☐ ☐	ก.ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้รัฐบาลตอบสนองความต้องการของประชาชน ข.ท่านยินยอมให้รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย เพราะถือว่าเป็นอำนาจของรัฐบาล
๑๕	☐ ☐	ก.ท่านแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของรัฐบาล เพื่อออกนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ข.ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล
๑๖	☐ ☐	ก.ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เพื่อให้รัฐบาลมีการทำงานที่โปร่งใส ข.ท่านยอมรับนโยบายของรัฐบาล โดยไม่มีข้อเรียกร้องใดๆ
๑๗	☐ ☐	ก.ท่านมีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปด้วยความสุจริตและยุติธรรม ข.เมื่อท่านไม่เห็นด้วยต่อนโยบายของรัฐบาลแต่ก็ยังเพิกเฉย เพราะถือว่ารัฐมีอำนาจเด็ดขาดที่ประชาชนต้องปฏิบัติตาม
๑๘	☐ ☐	ก.ท่านเชื่อว่าการกำหนดนโยบายเกิดจากความต้องการของประชาชน และประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนั้น ข.เมื่อท่านประสบปัญหาในด้านต่างๆในการดำเนินชีวิต แต่ไม่มีการเรียกร้องใดๆจาก

		รัฐบาลที่เป็นพวกพ้องของตนเอง
๑๙	☐ ☐	ก. ท่านไม่สนใจตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเพราะมีหน้าที่เพียงแค่ปฏิบัติตามเท่านั้น ข. ท่านมุ่งแต่การทำมาหากิน ไม่สนใจทางการเมือง
๒๐	☐ ☐	ก. แม้ท่านไม่เห็นด้วยกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล แต่ยังให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตาม ข. ท่านไม่กล้าแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เนื่องจากเกรงกลัวผู้มีอำนาจ
๒๑	☐ ☐	ก. ท่านยอมรับในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจทางการเมืองเพราะได้เลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองแล้ว ข. ท่านจะแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐบาล เมื่อรู้สึกว่ายโยบายมีผลต่อท่านโดยตรง
๒๒	☐ ☐	ก. ท่านรู้สึกว่าไม่เห็นความสำคัญต่อการตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาล ข. ท่านยอมให้รัฐบาลมีอำนาจในการตัดสินใจแทนประชาชนได้
๒๓	☐ ☐	ก. ท่านเห็นด้วยกับการออกนโยบายแล้วจึงประกาศให้ประชาชนทราบได้ ข. ท่านเห็นว่าประชาชนต้องมีส่วนในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล
๒๔	☐ ☐	ก. ท่านไม่ได้สนใจตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลแต่สนใจถึงประโยชน์จากนโยบายที่ท่านจะได้รับ ข. ท่านจะร่วมสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล โดยเห็นว่านโยบายนั้นเกิดผลดีต่อท่าน
๒๕	☐ ☐	ก. ท่านยินยอมต่อรัฐบาลในการออกนโยบายของรัฐบาล โดยไม่มีข้อเรียกร้องต่อรัฐบาล ข. ท่านไม่ให้ความสำคัญในมีส่วนร่วมทางการเมืองและไม่เข้าใจหน้าที่พลเมือง
๒๖	☐ ☐	ก. ท่านยินยอมปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล เพราะรู้สึกว่าเป็นอำนาจที่รัฐบาลกระทำได้ ข. ท่านยอมรับและเชื่อฟังผู้มีอำนาจทางการเมือง
๒๗	☐ ☐	ก. ท่านยอมรับในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลแต่นโยบายนั้นต้องไม่กระทบต่อประชาชน ข. ท่านเห็นว่ารัฐต้องทำงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการออกนโยบาย
๒๘	☐ ☐	ก. ท่านยอมให้รัฐบาลกำหนดนโยบายโดยท่านต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนั้น ข. ท่านจะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้มีอำนาจทางการเมืองเท่านั้น
๒๙	☐ ☐	ก. ท่านเห็นว่า การเรียกร้องต่อรัฐบาลสามารถทำได้ แต่ยังเปิดโอกาสให้รัฐบาลเป็นผู้ออกนโยบายแก้ไขปัญหาให้เท่านั้น ข. ท่านมั่นใจในการทำงานของรัฐบาล โดยไม่จำเป็นต้องเข้าไปตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เพราะเป็นพวกเดียวกัน
๓๐	☐ ☐	ก. เมื่อรัฐบาลออกนโยบายโดยท่านไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม ท่านก็ยินยอมปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล ข. ท่านยินดีปฏิบัติตามรัฐบาลที่ท่านชื่นชมและมีแนวความคิดเดียวกับตนเอง
๓๑	☐	ก. ท่านไม่แสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาล โดยให้อำนาจรัฐบาลเท่านั้น

	☐	ข. ท่านไม่สนใจเข้าไปตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเพราะถือว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนในการตรวจสอบ
๓๒	☐ ☐	ก. แม้ท่านไม่เห็นด้วยต่อการทำงานของรัฐบาล แต่ก็ไม่เรียกร้องต่อรัฐบาลและนักการเมือง ข. ท่านยินยอมต่อรัฐบาลและหน่วยงานราชการที่มีอำนาจมากอยู่เสมอ
๓๓	☐ ☐	ก. แม้รัฐบาลจะไม่ฟังเสียงความต้องการของประชาชนในการกำหนดนโยบาย แต่ท่านถือว่าการตัดสินใจของรัฐบาลเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องยอมรับ ข. ท่านพร้อมจะแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเชิงนโยบายเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยตรง
๓๔	☐ ☐	ก. ท่านเห็นชอบตามนโยบายรัฐบาล โดยปฏิบัติตามรัฐบาลเสมอ ข. ท่านสนใจเรื่องการเมืองและติดตามการทำงานของนักการเมืองและผู้มีอำนาจอยู่เสมอเพราะชื่นชอบ
๓๕	☐ ☐	ก. ท่านมั่นใจศักยภาพในการทำงานของรัฐบาล โดยประชาชนไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ข. เมื่อรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการบริหารงานประชาชนจะยึดตามมติของรัฐบาลและปฏิบัติตาม
๓๖	☐ ☐	ก. ท่านไม่สนใจว่ารัฐบาลจะออกนโยบายอย่างไร แต่ท่านมีหน้าที่ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามเท่านั้น ข. ท่านแสดงการสนับสนุนรัฐบาลที่เป็นพวกพ้องของท่านโดยปราศจากเงื่อนไข

ขั้นตอนที่ ๓ กำหนดวิธีการคำนวณเพื่อทำนายรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมายว่ากลุ่มเป้าหมายนั้นมีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบใด ในจำนวน ๖ รูปแบบเรียบร้อยแล้วลำดับจากนั้น ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมากรอกในตารางคำนวณที่กำหนดขึ้นดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๕ แสดงวิธีการคำนวณค่าคะแนนแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

แนวนอน

A1 =.....	๑ ป. ก.	๒ ป. ก.	๓ ป. ก.	๔ ป. ก.	๕ ป. ก.	๖ ป. ก.
B1 =.....	๗ ป. ก.	๘ ป. ก.	๙ ป. ก.	๑๐ ป. ก.	๑๑ ป. ก.	๑๒ ป. ก.
C1 =.....	๑๓ ป. ก.	๑๔ ป. ก.	๑๕ ป. ก.	๑๖ ป. ก.	๑๗ ป. ก.	๑๘ ป. ก.
D1 =.....	๑๙ ป. ก.	๒๐ ป. ก.	๒๑ ป. ก.	๒๒ ป. ก.	๒๓ ป. ก.	๒๔ ป. ก.
E1 =.....	๒๕ ป. ก.	๒๖ ป. ก.	๒๗ ป. ก.	๒๘ ป. ก.	๒๙ ป. ก.	๓๐ ป. ก.
F1 =.....	๓๑ ป. ก.	๓๒ ป. ก.	๓๓ ป. ก.	๓๔ ป. ก.	๓๕ ป. ก.	๓๖ ป. ก.

แนวตั้ง

A2 =..... B2 =..... C2 =..... D2 =..... E2 =..... F2 =.....

รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง	คะแนนแนวนอน	คะแนนแนวตั้ง	ผลรวม
แบบค้ำแคบ	A1 =.....	A2 =.....	A3 =.....
แบบไพร่ฟ้า	B1 =.....	B2 =.....	B3 =.....
แบบมีส่วนร่วม	C1 =.....	C2 =.....	C3 =.....
แบบค้ำแคบผสมแบบไพร่ฟ้า	D1 =.....	D2 =.....	D3 =.....
แบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม	E1 =.....	E2 =.....	E3 =.....
แบบค้ำแคบผสมแบบมีส่วนร่วม	F1 =.....	F2 =.....	F3 =.....
			รวม ๓๖

จากตารางที่ ๔.๕ คณะผู้วิจัยกำหนดให้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ตอบเรียบร้อยแล้ว มากำหนดเป็นค่าคะแนนและกรอกข้อมูลลงในตารางดังนี้ คือ

๑.กำหนดค่าคะแนน เท่ากับ ๑ และเท่ากับ ๐ ทุกข้อ

๒.ทำการนำคะแนนจากข้อคำถามแต่ละข้อมาเขียนทับลงในตารางแต่ละข้อ เช่น ในข้อที่ ๑ ถ้าเลือกข้อ ก. ก็ให้เขียนเลข ๑ ลงในช่อง ก. และเขียนเลข ๐ ลงในช่อง ข. และในข้อ ๒ ถึงข้อ ๓๖ ก็กรอกข้อมูลเช่นเดียวกันนี้ จนครบตามที่กำหนด

๓.ทำการรวมคะแนนของผู้ที่ตอบข้อ ก. ในแนวนอน แสดงผลลัพธ์ไว้ในช่อง A1, B1, C1, D1, E1, F1 ด้านซ้าย

๔.ทำการรวมคะแนนของผู้ที่ตอบข้อ ข. ในแนวตั้ง แสดงผลลัพธ์ไว้ในช่อง A2, B2, C2, D2, E2, F2 ด้านล่าง

๕. นำคะแนนในช่องแนวนอน และในแนวตั้ง ในตารางส่วนบน มากรอก ในตารางส่วนล่างในช่อง A1-F1 สำหรับค่าคะแนนในแนวนอน ในช่อง A2-F2 สำหรับค่าคะแนนในแนวตั้ง

๖.นำคะแนนทั้ง ๒ ช่องส่วนล่างมารวมกันเป็นผลรวมคะแนนในแต่ละด้าน

๗.กำหนดเกณฑ์ตัดสินว่า ในช่องใดมีคะแนนมากที่สุด แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามนั้น มีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทนั้นๆ

ขั้นตอนที่ ๔ กำหนดเงื่อนไขเกณฑ์ตัดสินตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

๑.ในกรณีที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่มีคะแนนเท่ากัน ให้พิจารณาคำถามข้อที่ ๑,๘,๑๕,๒๒,๒๙,๓๖ โดยผู้วิจัยต้องเพิ่มคะแนนจากปกติข้อละ ๑ คะแนน(เฉพาะคู่ที่คะแนนเท่ากัน) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่ตอบข้อ ๑,๘,๑๕, ๒๒,๒๙,๓๖ ในข้อ ก. ก็ให้เพิ่มคะแนนข้อนั้นเพิ่ม ๑ คะแนน แล้วจึงพิจารณาตัดสินว่า ผู้นั้นมีวัฒนธรรมการเมืองเข้ากับรูปแบบนั้นๆ

๒.กรณีที่หากยังพบว่าคะแนนแต่ละด้านยังมีคะแนนเท่ากันอยู่ ให้พิจารณาจากจำนวนคะแนนที่ได้จากการเลือกตอบข้อ ก. (ในแนวนอน) ในแต่ละรูปแบบ ก็จึงพิจารณาตัดสินว่า ผู้นั้นมีวัฒนธรรมการเมืองในรูปแบบนั้นๆ

๓. กรณีที่พบว่าคะแนนแต่ละด้านมีคะแนนเท่ากันทุกด้านให้นำคะแนนของ A3 มาบวกกับคะแนนตรรกศาสตร์ที่แสดงมิติความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองในช่องตารางดังนี้

A3 =.....	B3 =.....	C3 =.....	D3 =.....	E3 =.....	F3 =.....
-๓	-๑	+๒	-๒	๐	+๑

๔.๑.๔ ผลการวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

จากการพัฒนาเครื่องมือในการวิเคราะห์เพื่อพิจารณาชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ตอบสอบถามในการวิจัยในข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำวิจัยเพื่อวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ โดยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ ไปแจกให้กับผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๔๐๐ คน แล้วนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามดังกล่าวมาวิเคราะห์ตามวิธีการคำนวณค่าคะแนนแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่สร้างขึ้น ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

๔.๑.๔.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ปรากฏตามตารางที่ ๔.๔ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖ แสดงจำนวน และร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๙๓	๔๘.๓๐
หญิง	๒๐๗	๕๑.๗๐
	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
อายุ (ปี)		
ไม่เกิน ๓๐ ปี	๕๑	๑๒.๘๐
๓๑ - ๔๐ ปี	๑๑๕	๒๘.๗
๔๑ - ๕๐ ปี	๑๓๓	๓๓.๓๐
๕๑ - ๖๐ ปี	๘๕	๒๑.๓
๖๑ ปีขึ้นไป	๑๖	๔.๐
	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
การศึกษา		
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	๗๕	๑๘.๘๐
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	๖๐	๑๕.๐๐
ปริญญาตรี	๒๔๑	๖๐.๓๐

สูงกว่าปริญญาตรี	๒๔	๖.๑๐
	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
ตำแหน่ง		
ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายการเมือง	๑๙	๔.๘๐
สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๖๙	๑๗.๓๐
ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายข้าราชการ	๖๕	๑๖.๓๐
บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๒๔๗	๖๑.๘๐
	๔๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน ๔๐๐ คน เป็นเพศชาย ร้อยละ ๔๘.๓ และเป็นเพศหญิง ร้อยละ ๕๑.๗๐ ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๐ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๓๐ และเป็นบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๘๐

๔.๑.๔.๒ รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้วิธีการคำนวณตามวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่พัฒนาขึ้น ปรากฏตามตารางที่ ๔.๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๗ แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าคะแนนโดยเฉลี่ยของรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ

รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	ค่าคะแนน โดยเฉลี่ย
๑.แบบค้ำแคบ	๖๖	๑๖.๕๐	๖.๒๗
๒.แบบไพร่ฟ้า	๖๔	๑๖.๐๐	๕.๗๘
๓.แบบมีส่วนร่วม	๘๖	๒๑.๕๐	๕.๖๙
๔.แบบค้ำแคบผสมแบบไพร่ฟ้า	๕๑	๑๒.๗๕	๕.๘๓
๕.แบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม	๙๔	๒๓.๕๐	๖.๔๗
๖.แบบค้ำแคบผสมแบบมีส่วนร่วม	๓๙	๙.๗๕	๕.๙๖
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐	๓๖.๐๐

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ผลการวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า

๑.ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบ (A) จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕๐ โดยมีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ๖.๒๗ คะแนน

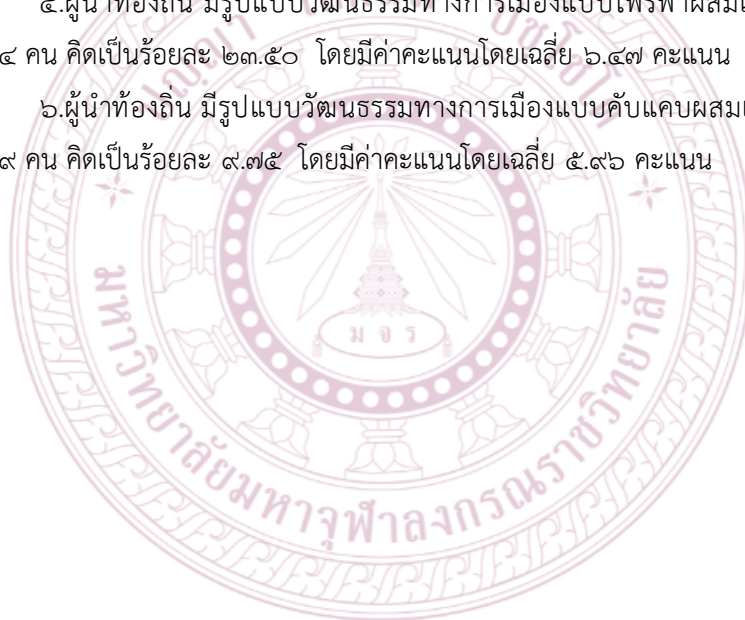
๒.ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (B) จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๐ โดยมีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ๕.๗๘ คะแนน

๓.ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (C) จำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕๐ โดยมีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ๕.๖๙ คะแนน

๔.ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมไพร่ฟ้า (D) จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗๕ โดยมีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ๕.๘๓ คะแนน

๕.ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม (E) จำนวน ๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕๐ โดยมีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ๖.๔๗ คะแนน

๖.ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมแบบมีส่วนร่วม (F) จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๗๕ โดยมีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ๕.๙๖ คะแนน

๔.๒ การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

การวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น ๒) ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๓) ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม และ ๔) ด้านการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ	ระดับพฤติกรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น	๔.๔๕	.๗๑๔	มากที่สุด
2. ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่	๔.๔๐	.๗๗๖	มากที่สุด
3. ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม	๔.๓๔	.๗๘๑	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วม	๔.๒๘	.๗๗๑	มากที่สุด
รวม	๔.๓๗	.๗๒๕	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๘ พบว่า ผู้นำท้องถิ่น มีพฤติกรรมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด คือ ด้านความเคารพสิทธิของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐ ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔ และด้านการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘

เมื่อนำข้อมูลการวิเคราะห์มานำเสนอรายละเอียดในรายด้าน มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น

ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น	ระดับพฤติกรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ปฏิบัติตนโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น	๔.๔๔	.๘๔๔	มากที่สุด
๒. เคารพในความเสมอภาคของเพศชายและเพศหญิง	๔.๕๐	.๘๐๗	มากที่สุด
๓. เคารพสิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา	๔.๔๙	.๗๐๑	มากที่สุด
๔. เคารพสิทธิเสรีภาพในการตัดสินใจของผู้อื่น	๔.๔๑	.๘๐๒	มากที่สุด
๕. ให้ความเคารพนับถือต่อผู้มีอายุมากกว่าเสมอ	๔.๔๕	.๗๔๔	มากที่สุด
๖. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	๔.๔๔	.๘๐๘	มากที่สุด
รวม	๔.๔๕	.๗๑๔	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ผู้นำท้องถิ่น มีพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้นำท้องถิ่น มีพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้นำท้องถิ่นให้ความเคารพในความเสมอภาคของเพศระหว่างชาย-หญิง, เคารพสิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา, ให้ความเคารพนับถือต่อผู้มีอายุสูงกว่า, ปฏิบัติตนโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น, ยอมรับฟังความคิดเห็น และเคารพสิทธิเสรีภาพในการตัดสินใจของผู้อื่น ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่

ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่	ระดับพฤติกรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่	๔.๔๗	.๗๗๔	มากที่สุด
๒. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	๔.๓๔	.๘๗๒	มากที่สุด
๓. ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ กติกา ของสังคมและองค์กร	๔.๔๓	.๘๑๓	มากที่สุด
๔. รักษาทรัพย์สินสมบัติของสาธารณะเสมอ	๔.๓๘	.๘๐๒	มากที่สุด
๕. ยอมรับผิดเมื่อทำงานผิดพลาด	๔.๓๗	.๙๐๖	มากที่สุด
๖. ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของทางราชการเสมอ	๔.๔๑	.๘๑๔	มากที่สุด
รวม	๔.๔๐	.๗๗๖	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้นำท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่, ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ กติกา ของสังคมและองค์กร, ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของทางราชการ, รักษาทรัพย์สินสมบัติของสาธารณะเสมอ, ยอมรับผิดเมื่อทำงานผิดพลาด และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม

ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม	ระดับพฤติกรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. รักษาผลประโยชน์ของทางราชการ	๔.๓๕	.๘๓๓	มากที่สุด
๒. สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้	๔.๔๑	.๗๗๐	มากที่สุด
๓. มีความเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม	๔.๓๔	.๘๘๑	มากที่สุด
๔. มีการวางแผนในการปฏิบัติงาน	๔.๓๑	.๘๗๕	มากที่สุด
๕. ใช้ทรัพยากรของหน่วยงานราชการอย่างคุ้มค่า	๔.๓๒	.๘๗๗	มากที่สุด
๖. ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของชุมชนและสังคม	๔.๓๔	.๗๙๓	มากที่สุด
รวม	๔.๓๔	.๗๘๑	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้นำท้องถิ่นสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้, รักษาผลประโยชน์ของทางราชการ, เสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม, ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของชุมชนและสังคม, ใช้ทรัพยากรของหน่วยงานราชการอย่างคุ้มค่า และมีการวางแผนในการปฏิบัติงานตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ด้านการมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วม	ระดับพฤติกรรม		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น	๔.๔๘	.๗๘๑	มากที่สุด
๒. เข้าร่วมกิจกรรมของสาธารณะทั่วไป	๔.๓๒	.๗๙๖	มากที่สุด
๓. ชักชวนผู้อื่นเห็นความสำคัญของท้องถิ่น	๔.๓๒	.๘๖๒	มากที่สุด
๔. ติดตามข่าวสารบ้านเมืองเป็นประจำ	๔.๒๗	.๘๓๑	มากที่สุด
๕. เข้าร่วมการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมของท้องถิ่น	๔.๑๔	.๙๙๘	มาก
๖. ช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของท้องถิ่น	๔.๒๔	.๘๙๐	มากที่สุด
๗. มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการต่างๆ ของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ	๔.๒๒	.๘๑๓	มากที่สุด
รวม	๔.๒๘	.๗๘๑	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน ๖ ข้อ และอยู่ในระดับมาก จำนวน ๑ ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้นำท้องถิ่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น, ชักชวนผู้อื่นเห็นความสำคัญของท้องถิ่น, เข้าร่วมกิจกรรมของสาธารณะทั่วไป, ติดตามข่าวสารบ้านเมืองเป็นประจำ, ช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการต่างๆ ของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ และเข้าร่วมการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมของท้องถิ่น ตามลำดับ

๔.๒.๒ ผลการวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มว่าผู้นำท้องถิ่นที่มีรูปแบบทางการเมืองแต่ละแบบจะมีแนวโน้มพฤติกรรมทางการเมืองไปในทิศทางใด จึงทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square Test : X^2) ซึ่งผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัฒนธรรมทางการเมืองกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

แบบวัฒนธรรมทางการเมือง	พฤติกรรมทางการเมือง			
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม
แบบค้ำแคบ	๑๒ ๑๘.๒%	๒๕ ๓๗.๙%	๒๙ ๔๓.๙%	๖๖ ๑๐๐.๐%
แบบไพร่ฟ้า	๑๑ ๑๗.๒%	๒๗ ๔๒.๒%	๒๖ ๔๐.๖%	๖๔ ๑๐๐.๐%
แบบมีส่วนร่วม	๒๒ ๒๕.๖%	๓๙ ๔๕.๓%	๒๕ ๒๙.๑%	๘๖ ๑๐๐.๐%
แบบค้ำแคบผสมไพร่ฟ้า	๑๗ ๓๓.๓%	๒๗ ๕๒.๙%	๗ ๑๓.๗%	๕๑ ๑๐๐.๐%
แบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม	๓๒ ๓๔.๐%	๓๙ ๔๑.๕%	๒๓ ๒๔.๕%	๙๔ ๑๐๐.๐%
แบบค้ำแคบผสมแบบมีส่วนร่วม	๑๐ ๒๕.๖%	๑๔ ๓๕.๙%	๑๕ ๓๘.๕%	๓๙ ๑๐๐.๐%
รวม	๑๐๔ ๒๖.๐%	๑๗๑ ๔๒.๘%	๑๒๕ ๓๑.๓%	๔๐๐ ๑๐๐.๐%

$$X^2 = ๒๑.๔๕๐$$

$$df. = ๑๐$$

$$Sig. = ๐.๐๑๘$$

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ กล่าวคือ ผู้นำท้องถิ่นที่มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันมีแนวโน้มทางพฤติกรรมทางการเมืองที่ต่างกันออกไป

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่ มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

แบบไฟฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม จำนวน ๙๔ คน รองลงมาคือ มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม จำนวน ๘๖ คน, แบบคับแคบ จำนวน ๖๖ คน, แบบไฟฟ้า จำนวน ๖๔ คน, แบบคับแคบผสมไฟฟ้า จำนวน ๕๑ คน และแบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม จำนวน ๓๙ คน ตามลำดับ

ในด้านพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า ผู้นำท้องถิ่น มีพฤติกรรมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๑๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๐ เมื่อพิจารณาตามรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองในรายด้าน มีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

๑.รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านคับแคบ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองด้านคับแคบ ส่วนใหญ่ จะมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๙๐ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๙๐ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๒๐ ตามลำดับ

๒.รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านไฟฟ้า พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองด้านไฟฟ้า ส่วนใหญ่ จะมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๓๐, อยู่ในระดับสูง จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๖๐ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๒๐ ตามลำดับ

๓.รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านมีส่วนร่วม พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองด้านมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่ จะมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๓๐, อยู่ในระดับสูง จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๑๐ และอยู่ในระดับต่ำ จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๖๐ ตามลำดับ

๔.รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านคับแคบผสมไฟฟ้า พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านคับแคบผสมไฟฟ้า ส่วนใหญ่ จะมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๙๐, อยู่ในระดับต่ำ จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๐ และอยู่ในระดับสูง จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗๐ ตามลำดับ

๕.รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านไฟฟ้าผสมมีส่วนร่วม พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านไฟฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่ จะมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕๐, อยู่ในระดับต่ำ จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐๐ และอยู่ในระดับสูง จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๕๐ ตามลำดับ

๖.รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านคับแคบผสมมีส่วนร่วม พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านคับแคบผสมมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่ จะมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕๐, อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๙๐ และอยู่ในระดับต่ำ จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๖๐ ตามลำดับ

๔.๒.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ ท่าน ซึ่งแสดงผลการวิจัยในรูปของความเรียง ดังต่อไปนี้

๑) **แบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในปัจจุบัน** โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น, ความคาดหวังต่อผู้นำท้องถิ่น, บทบาทของผู้นำท้องถิ่น และแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ ท่าน เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในปัจจุบัน ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

๑.ความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น ของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิในยุคปัจจุบัน

จากการสรุปผลการวิจัย พบว่า ผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิในยุคปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีวิสัยทัศน์^{๑๐๔} มีความเข้าใจ^{๑๐๕} มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงานเพื่อท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาในเชิงโครงสร้างพื้นฐาน^{๑๐๖ ๑๐๗} เช่น ถนน ไฟฟ้า และสาธารณูปโภคต่างๆ^{๑๐๘} เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี^{๑๐๙} ด้วยเห็นว่า เป็นพื้นที่และท้องถิ่นหรือเป็นบ้านของตนเอง ก็พยายามรวบรวมเอาทรัพยากรจากภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาท้องถิ่นของตนเอง โดยจะแสวงหาโอกาสและช่องทางเท่าที่มี^{๑๑๐} ขณะเดียวกัน ประชาชนก็ยังมองว่า ยังมีผู้นำท้องถิ่นบางคนที่จะมีความเห็นแก่ตัวและมองเห็นประโยชน์ของตนเองเป็นสำคัญ ซึ่งก็จะส่งผลทำให้ผู้นำท่านนั้นไม่ได้รับการยอมรับและหมดศรัทธาจากประชาชนในที่สุด บางครั้งก็เป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง^{๑๑๑} เป็นการสร้างอำนาจและอิทธิพลในทางที่ไม่ชอบธรรมซึ่งก็ยังไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อประชาชน^{๑๑๒} โดยเอาผลประโยชน์ของประชาชนบังหน้า ทำให้แผนงานและกิจกรรมต่างๆในการพัฒนาในพื้นที่ก่อประโยชน์ให้กับประชาชนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น^{๑๑๓} ซึ่งประชาชนมองว่ายังไม่ดีเพียงพอสำหรับผู้นำท้องถิ่น^{๑๑๔ ๑๑๕}

^{๑๐๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

^{๑๐๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๐๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๑๖} ๑๑๗ ทำให้การพัฒนาในบางพื้นที่จึงไม่สามารถทำได้เต็มที่เพราะมีผู้นำที่มุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตน^{๑๑๘} ดังนั้น สิ่งที่ควรพัฒนาอย่างยิ่งคือ การพัฒนาทัศนคติ วิสัยทัศน์ และความมุ่งมั่นของประชาชน เพื่อสร้างให้เป็นผู้นำท้องถิ่นที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว^{๑๑๙} จะทำให้ผู้นำท้องถิ่นนั้นเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เป็นคนมีใจกว้างขวาง คอยช่วยเหลือเกื้อกูลต่อประชาชน และได้รับความเคารพศรัทธาจากประชาชน^{๑๒๐} ซึ่งผู้นำท้องถิ่นที่แท้จริง ต้องมีคุณธรรม^{๑๒๑} มีวิสัยทัศน์^{๑๒๒} มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์^{๑๒๓} ความสามารถในการกระจายงาน^{๑๒๔} มีความรอบรู้ในด้านต่างๆ พร้อมปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์^{๑๒๕} ๑๒๖ ดูแลเอาใจใส่และพัฒนาท้องถิ่น^{๑๒๗} เข้าใจสภาพการเป็นอยู่ของประชาชน^{๑๒๘} เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เป็นคนมีใจกว้างขวาง คอยช่วยเหลือเกื้อกูลต่อประชาชน^{๑๒๙} โดยเริ่มจากจุดพัฒนาเล็กๆ ระดับหมู่บ้านจนถึงระดับประเทศ^{๑๓๐}

๒. ความคาดหวังต่อผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนา

จากการสรุปผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความความหวังต่อผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑) ด้านตัวผู้นำท้องถิ่น โดยคาดหวังต่อผู้นำที่ต้องการให้ผู้นำมีความเป็นธรรมยึดความถูกต้องในฐานะเป็นผู้นำเป็นอย่างดี^{๑๓๑} มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐาน เป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่^{๑๓๒} และคอยส่งเสริมให้เกิดความดีงามในสังคมด้วยเช่นกัน^{๑๓๓}

^{๑๑๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๑๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๑๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๐, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๑๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๑, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๑๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๒๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๗, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๒๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๒๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๒๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๗, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๒๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๘, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๒๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๖, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๒๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๒๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๑, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๒๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๒, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๓๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

๒) **ด้านการพัฒนา** โดยคาดหวังต่อผู้นำที่สามารถที่จะนำทรัพยากรเข้ามาพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า, มีข้อมูลหรือให้ความช่วยเหลือประชาชนยามเดือดร้อน และคอยออกพบปะประชาชนเพื่อสอบถามปัญหาความเดือดร้อนอย่างสม่ำเสมอ^{๑๓๔}

๓) **ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน** โดยคาดหวังต่อผู้นำในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ถนนคอนกรีต^{๑๓๕} การกำจัดขยะ การรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนถึงสาธารณูปโภคต่างๆ^{๑๓๖ ๑๓๗} ในชุมชน

๔) **ด้านการพัฒนาสิ่งใหม่** โดยคาดหวังต่อผู้นำในการนำสิ่งใหม่ๆและนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นโดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ^{๑๓๘} การส่งเสริมอาชีพ^{๑๓๙} และเศรษฐกิจท้องถิ่น^{๑๔๐} เพื่อความอยู่ดีกินดี บำบัดทุกข์ บำรุงสุข^{๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓} ของประชาชน

๕) **ด้านการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน** โดยคาดว่าต่อผู้นำในการที่จะสามารถแก้ไขปัญหาปากท้องการเป็นอยู่ของประชาชน^{๑๔๔ ๑๔๕} การพัฒนาคุณภาพชีวิต^{๑๔๖} ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆให้กับชุมชน^{๑๔๗} สิทธิและผลประโยชน์ของชุมชนที่ควรได้รับ^{๑๔๘} และการแก้ปัญหาต่างๆในท้องถิ่น เช่น การว่างงาน ยาเสพติด และการลดความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น^{๑๔๙}

๓. บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการยอมรับจากสังคม

^{๑๓๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๘, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๓๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๓๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๙, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๓๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๑, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๔๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๐, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๔๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๑, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๔๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๕, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๔๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๒, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๔๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๗, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๔๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๗, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๔๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๔๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

จากการสรุปผลการวิจัย พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาทเป็นที่ยอมรับจากสังคม ประกอบด้วย

๑) **บทบาทส่วนบุคคล** กล่าวคือ ๑) มีพละกำลังแข็งแรง มีความกระตือรือร้น มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจ มีสติปัญญาและรอบรู้ มีความศรัทธาและความเชื่อมั่น^{๑๕๐} ๒) มีความรู้การศึกษาดี^{๑๕๑}, มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีพฤติกรรมโปร่งใส^{๑๕๒} ๓) มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ รู้ความต้องการของประชาชนและสนองต่อความต้องการนั้น และรักษาประโยชน์ส่วนร่วมของประชาชน^{๑๕๓} ตลอดจนถึงการเป็นที่พึ่งพาของประชาชนได้^{๑๕๔} ๔) สามารถเข้าถึงประชาชนและช่วยเหลืออย่างเต็มที่^{๑๕๕ ๑๕๖} โดยไม่หวังผลหรือสิ่งตอบแทนใดๆ^{๑๕๗}

๒) **บทบาทการทำงานและการบริหารจัดการ** กล่าวคือ ๑) ทำงานและบริหารจัดการอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เข้าถึงปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริง^{๑๕๘} ๒) กล้าตัดสินใจ^{๑๕๙} มุ่งผลสัมฤทธิ์ มุ่งหาความสำเร็จ เป็นที่พึ่งของผู้อื่น สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันถ่วงที^{๑๖๐} สร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้ผู้อื่นทำงานแทนตนจนสำเร็จ ทำงานและประสานงานได้คล่องแคล่วรวดเร็วและพัฒนาดีขึ้นเสมอ^{๑๖๑} และ ๓) รู้จุดมุ่งหมายและหนทางที่จะนำองค์กรให้ได้รับการพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนของตนเองเป็นสำคัญ^{๑๖๒}

๓) **บทบาทในส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ** เช่น ส่งเสริมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย^{๑๖๓} ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส^{๑๖๔} ส่งเสริมการดูแลสุขภาพอนามัย^{๑๖๕} ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และกีฬาส่งเสริมกองทุน

^{๑๕๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๐, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๕๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๒, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๕๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๕๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๕๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๕, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๖๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๑, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๖๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๖๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๖, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๖๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๗, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๖๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

กลุ่มแม่บ้านเพื่อการผลิต^{๑๖๖} ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น^{๑๖๗} เป็นต้น โดยมีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหา^{๑๖๘} มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต^{๑๖๙} มุ่งพัฒนาท้องถิ่น^{๑๗๐} และสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชน^{๑๗๑}

๔. แบบวัฒนธรรมทางการเมืองผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ

จากการสรุปผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ได้พิจารณาถึงแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ว่ามีจำนวน ๔ ประเภท โดยเห็นว่า มีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม จำนวน ๔ คน มีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมการมีส่วนร่วม จำนวน ๗ คน และมีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบ และแบบไพร่ฟ้า จำนวนแบบละ ๑ คน ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ที่ได้จากการสัมภาษณ์

แบบวัฒนธรรมทางการเมืองผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ	จำนวน (คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่
แบบค้ำแคบ	๑	๙
แบบไพร่ฟ้า	๑	๖
แบบมีส่วนร่วม	๔	๑, ๓, ๘, ๑๐, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๒๑, ๒๒
แบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม	๗	๒, ๔, ๕, ๗, ๑๓, ๑๖, ๑๘

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า แบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ส่วนใหญ่ ยังเป็นแบบมีส่วนร่วมและแบบผสมผสานกับแบบไพร่ฟ้า ด้วยมีเหตุผล ๒ ประการใหญ่ๆ คือ

๑.สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ

-การเมือง ในยุคปัจจุบัน(๒๕๖๕) เป็นยุคหลังรัฐประหารปี ๕๗ ที่ประชาชนเริ่มกลับมามีสิทธิมีเสียง และมีเสรีภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยในระยะแรกประชาชนยังอยู่ในความหวาดกลัวต่ออำนาจของผู้นำรัฐประหาร จึงจำต้องยอมสยบต่อผู้มีอำนาจและยอมรับอำนาจของผู้นำที่เหนือกว่าตน ต่อมาเมื่อมีการปล่อยให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ทำให้ประชาชนมีการเรียกร้องและแสดง

^{๑๖๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๙, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๖๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๘, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๖๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๗, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๖๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๗๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๗๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

ความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นจำนวนมากขึ้นเพื่อแสดงสิทธิเสรีภาพอันชอบธรรมของตนต่อสาธารณะ

-เศรษฐกิจ ในยุคปัจจุบัน(๒๕๖๕) เป็นยุคที่เศรษฐกิจมีความเหลื่อมล้ำสูงมาก ทำให้ประชาชนเดือดร้อน ประชาชนจึงมีการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตลอดเวลา

-สังคมในปัจจุบัน(๒๕๖๕) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนในพื้นที่ชนบทห่างไกล มีเพิ่มมากขึ้น ก็การก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ประชาชนรู้เท่าทันข่าวสารบ้านเมืองและเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ตลอดเวลา

๒.การผ่านการกล่อมเกลางานการเมืองผ่านสังคมต่างๆของประชาชน เช่น สื่อสารมวลชน ต่างๆ สื่อดิจิทัล การพบปะพูดคุยกันระหว่างบุคคลในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และอื่นๆ ทำให้ประชาชนรู้เท่าทันทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น และนักการเมืองท้องถิ่นเองก็มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพสังคมดังกล่าว ซึ่งในระยะเวลาต่อไป ผู้นำท้องถิ่นจะมีความเป็นผู้แทนของประชาชนเพิ่มมากขึ้น และจะมีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น^{๑๗๒}

๒) พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นโดยภาพรวม และใน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น ๒) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๓) ด้านยึดผลประโยชน์ส่วนรวม และ ๔) ด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

๑) พฤติกรรมทางการเมืองโดยภาพรวม โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นต้องมีพฤติกรรมทางการเมือง โดยแบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑.ด้านการครองตน คือ เป็นคนดี มีศีลธรรม^{๑๗๓} โดยตั้งอยู่บนความสุจริตดีงาม^{๑๗๔} โดยยึดหลักความถูกต้อง ยุติธรรม ซื่อสัตย์^{๑๗๕} ความโปร่งใส^{๑๗๖} มีธรรมาภิบาล ไม่ฉ้อโกง^{๑๗๗} ไม่อคติ^{๑๗๘} ๑๘๐ ทั้งนี้ต้องมีความเป็นผู้นำ^{๑๘๑}และมีองค์ความรู้ในการปกครองควบคุมไปด้วย^{๑๘๒}

^{๑๗๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๗, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๗๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๗๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๗๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๗๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๘๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๙, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๘๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๖, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๘๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

๒.ด้านการครองคน คือ เป็นคนของสังคม โดยเป็นผู้มีความโอบอ้อมอารี^{๑๘๕} ^{๑๘๕}มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พุดจาไฟเราะ^{๑๘๖} มีความเป็นกันเองไม่ถือยศศักดิ์ พร้อมช่วยเหลือผู้เดือดร้อนทุกเมื่อที่มีโอกาส^{๑๘๗} มองประชาชนเป็นคนในครอบครัวตนเอง ดูแลประจักษ์ญาตมิตร อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม^{๑๘๘} จูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามตัวแบบหรือตัวอย่างที่ดีได้ ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นที่น่าเชื่อถือ^{๑๘๙} ศรีทธา ยอมรับในบุคลิกภาพ ความคิดเห็น และยอมรับในพฤติกรรม^{๑๙๐} ไม่ยกตนข่มท่าน^{๑๙๑} มีความเสมอภาค มีจิตสาธารณะ^{๑๙๒} มีค่านิยมที่ดี^{๑๙๓} พุดจริงทำจริง^{๑๙๔}

๓.ด้านการครองงาน โดยผู้นำท้องถิ่นที่มีฐานะค่อนข้างมั่นคง^{๑๙๕} มีวุฒิภาวะในการเป็นผู้นำสูง^{๑๙๖} มีความสามารถ^{๑๙๗} มีความรับผิดชอบ^{๑๙๘} ทำงานอย่างจริงจัง^{๑๙๙} ^{๒๐๐}เข้าใจ เข้าถึงพัฒนา^{๒๐๑} แก้ไขปัญหาประชาชนได้^{๒๐๒} ^{๒๐๓}รับฟังความคิดเห็นให้เกียรติผู้อื่น ยอมรับการเปลี่ยนแปลง^{๒๐๔} พร้อมเป็นทั้งผู้นำและผู้ตาม^{๒๐๕} เป็นนักประสานต่อรอง^{๒๐๖} มีเครือข่าย^{๒๐๗} อุทิศเวลาให้

^{๑๘๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๐, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๘๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๘๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๗, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๘๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๘, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๙๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๙๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๙๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๗, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๙๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๙๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๕, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๑๙๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๐๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๗, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๐๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๐๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๗, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

ประชาชน^{๒๐๘} เข้าถึงง่าย^{๒๐๙} รู้จักและเข้าใจปัญหาของชุมชน^{๒๑๐ ๒๑๑} ดูแลสุขทุกข์พัฒนาชุมชน ท้องถิ่นของตนให้ดีขึ้น^{๒๑๒} มีการช่วยเหลือ เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มแก้ไขปัญหาเวลาชาวบ้านเดือดร้อนได้รวดเร็ว^{๒๑๓} และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง^{๒๑๔}

๒) พฤติกรรมทางการเมืองด้านเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าผู้นำท้องถิ่นต้องเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยมีความเข้าใจในเสรีภาพ^{๒๑๕ ๒๑๖}ของประชาชนในระบบประชาธิปไตย^{๒๑๗} ต้องยินยอรับฟังเสียงส่วนใหญ่ด้วยความเต็มใจ^{๒๑๘ ๒๑๙ ๒๒๐} แต่ไม่ละเลยเสียงคนของส่วนน้อย ยอมรับในความเท่าเทียมกัน^{๒๒๑} ต้องมีจุดยืนของตนเองและต้องเข้าใจในสิทธิของผู้อื่นไปด้วยในตัว ต้องไม่มุทะลุ ไม่ล่วงละเมิดในสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน หรือแม้กระทั่งการคัดค้าน ถกเถียงกัน โดยยกเอาเหตุผลมาพูดคุยกันอย่างเหมาะสม และหากผู้อื่นอนุญาตให้ใช้สิทธิในบางประการแล้วก็ไม่ควร^{๒๒๒} ผู้นำต้องให้เกียรติประชาชน^{๒๒๓ ๒๒๔}ทุกเพศทุกวัย^{๒๒๕} แจ้งข่าวสารและสิทธิประโยชน์ของชุมชน^{๒๒๖} รู้จักหน้าที่ของตัวเอง^{๒๒๗ ๒๒๘} และสิทธิและอำนาจของตนเองว่าเป็นแบบไหน^{๒๒๙} โดยอยู่บน

๒๐๙ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

๒๐๘ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๐๙ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๑, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๑๐ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๗, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๑๑ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๒, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๑๒ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๗, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๑๓ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๑, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๑๔ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๑๕ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

๒๑๖ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๑๗ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๖, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๑๘ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

๒๑๙ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๙, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๒๐ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๐, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๒๑ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

๒๒๒ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

๒๒๓ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๒๔ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๒๕ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๒๖ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๒๗ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๑, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

๒๒๘ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๒, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

ฐานของกฎหมาย^{๒๓๐} มองเห็นถึงสิทธิความเสมอภาค^{๒๓๑} และให้ต้องเคารพในสิทธิของผู้ตามโดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ^{๒๓๒}

๒) พฤติกรรมทางการเมืองด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่พึ่งของประชาชน^{๒๓๓} โดยเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย^{๒๓๔} อย่างเต็มความสามารถ^{๒๓๕} มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อประชาชน ต่อสังคม^{๒๓๖} มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง^{๒๓๗} ตรงไปตรงมามีวินัย รักษากฎระเบียบ^{๒๓๘} พร้อมเป็นแบบอย่างที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่^{๒๓๙} พร้อมเสียสละ รู้จักหน้าที่ตัวเองที่จะนำพาผู้ตามไปสู่ความสำเร็จ^{๒๔๐} โดยมีการประสานการทำงานในทุกภาคส่วน^{๒๔๑} ด้วยความกระตือรือร้น^{๒๔๒} เพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนอย่างทั่วถึง^{๒๔๓}

๓) พฤติกรรมทางการเมืองด้านยึดผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นต้องยึดผลประโยชน์ของส่วนรวม ด้วยมองที่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก^{๒๔๔ ๒๔๕ ๒๔๖} ทำงานด้วยจิตอาสา เสียสละเวลา^{๒๔๗ ๒๔๘} ละทิ้งประโยชน์ส่วนตนเองพวกพ้อง^{๒๔๙ ๒๕๐} อย่างเคร่งครัด

^{๒๒๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๑, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๓๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๓๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๓๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๓๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๓๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๔๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๔๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๙, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๔๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๐, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๔๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๒, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๔๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๔๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๑, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๔๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๒, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๔๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๔๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๗, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๔๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

และเกิดผลดีต่อประชาชน^{๒๕๒} มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของประชาชนก่อนสิ่งอื่น^{๒๕๓ ๒๕๔} เป็นการตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่หนักแน่น ถูกต้องตามหลักการหลักเกณฑ์ หรือหลักวิชาการ^{๒๕๕} งดเว้นความรู้สึกของความเป็นเจ้าของท้องถิ่น^{๒๕๖} พร้อมกับรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือบุคลากรร่วมงาน^{๒๕๗} พัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่พึงประสงค์ขององค์การหรือสังคม^{๒๕๘} มีวิสัยทัศน์ มองไกลในอนาคตของส่วนรวม สร้างความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น และมีความคิดเชิงบวก มองโลกในทางดี ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม^{๒๕๙} ประโยชน์ต่อการบริหารงาน บริหารคน นำพาองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๖๐}

๔) พฤติกรรมทางการเมืองด้านมีส่วนร่วม/สร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน

โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม/สร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน โดยผู้นำท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเปิดช่องทางที่รับข้อเสนอแนะที่ประโยชน์ในการทำงานเพื่อส่วนร่วม^{๒๖๑} รับฟังความคิดเห็น และให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์ได้^{๒๖๒} มีการสร้างเวที เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในหลากหลายช่องทาง ทั้งในระบบออนไลน์และออนไลน์^{๒๖๓} มีการวางแผน มีนโยบาย มีกระบวนการทำงานที่ตรวจสอบได้ และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่เสมอ^{๒๖๔} โดยการจัดประชุม ประชุม จัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ลงพื้นที่พบปะชุมชนอย่างใกล้ชิด^{๒๖๕} เพื่อถกเถียงปัญหาต่างๆในสังคมและเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในระบบท้องถิ่น^{๒๖๖ ๒๖๗}

^{๒๕๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๖, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๕๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๕, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๕๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๕๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๘, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๕๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๕๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๖๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๙, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๖๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๖๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๑, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๖๗} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

สร้างการมีส่วนร่วมกับงานและทำตนให้เป็นอย่างที่ตีในการมีส่วนร่วมแก่ประชาชน^{๒๖๘ ๒๖๙} ตลอดจนถึงการเปิดโอกาสให้เข้ามาร่วมกันทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น^{๒๗๐ ๒๗๑} ในทุกๆกิจกรรมของชุมชนนั้นๆ^{๒๗๒ ๒๗๓ ๒๗๔} ทั้งนี้ ผู้นำท้องถิ่นนั้น ต้องมีทักษะในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง^{๒๗๕} ถูกกาลเหมาะสมควรกับชุมชนและสังคมนั้นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๗๖}

๔.๓ เพื่อพัฒนากิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากคั่นคว่ำวิจัยนำมาเป็นข้อมูลมาประกอบการบรรยายเชิงปฏิบัติการในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๒ พื้นที่ โดยหัวหน้าโครงการผู้วิจัยเป็นวิทยากรในการบรรยาย ดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ การดำเนินกิจกรรมการพัฒนา

๑) ชื่อกิจกรรม “การพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ” ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ”

เอกสารการนำเสนอเพื่อบรรยาย เรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ใน จังหวัดชัยภูมิ

โดย ผศ.ดร.ปัญญา คณานนท
หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง “การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำ
ท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ”
ภายใต้แผนงานวิจัย
เรื่อง “หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่น
ของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ”

^{๒๖๘} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๗๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

^{๒๗๑} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๗๒} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๗๓} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๗๔} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๑, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๗๕} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๐, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

^{๒๗๖} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๙, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.

๒) ลักษณะกิจกรรม

เป็นกิจกรรมการบรรยาย อภิปรายความรู้ และนำเสนอผลการค้นพบให้กับผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นระยะเวลา ๑ ชั่วโมง

๓) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และบุคลากรเจ้าหน้าที่ในเทศบาลตำบลหลวงศิริ อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ และในองค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๑๐๐ คน

๔) ผู้ดำเนินกิจกรรม ได้แก่ คณาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๕ คน

๕) เนื้อหาในการบรรยายในกิจกรรม

เนื้อหาการบรรยายในเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ” ซึ่งมีหัวข้อประเด็นที่ต้องการบรรยาย ประกอบด้วย

๑) ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

- ๒) แบบวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นตัวแทนเชิงอุดมคติ ๓ แบบ
- ๓) แบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสาน ๓ แบบ
- ๔) รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ เชิงปริมาณ
- ๕) แบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ เชิงคุณภาพ
- ๖) พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ
- ๖) ระยะเวลาในการบรรยาย ๑ ชั่วโมง/ครั้ง
- ๗) ประเมินผลการบรรยาย จำนวน ๒ ครั้ง

๔.๓.๒ ผลการประเมินความพึงพอใจในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

จากการดำเนินกิจกรรม “การพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ” ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยจึงดำเนินการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แจกให้กับผู้นำท้องถิ่นที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๑๐๐ คน แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความพึงพอใจในกิจกรรม ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๔.๑๕ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๓๘	๓๘.๐๐
หญิง	๕๒	๕๒.๐๐
อายุ (ปี)		
ไม่เกิน ๓๐	๑๔	๑๔.๐๐
๓๑ – ๔๐	๒๘	๒๘.๐๐
๔๑ – ๕๐	๒๖	๓๔.๘๐
๕๑ ปีขึ้นไป	๓๒	๓๒.๐๐
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	๒	๒.๐๐
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	๔๒	๔๒.๐๐
ปริญญาตรี	๓๕	๓๕.๐๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๒๑	๒๑.๐๐
ตำแหน่งปัจจุบัน		
นายก/รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๘	๘.๐๐
สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๒๖	๒๖.๐๐
ผู้บริหาร/หัวหน้าส่วนงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๑๒	๑๒.๐๐
เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๕๔	๕๔.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๒ มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๓๒ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ ๔๒ และมีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๕๔

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการประเมินผลความพึงพอใจในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ ปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

(n=๑๐๐)

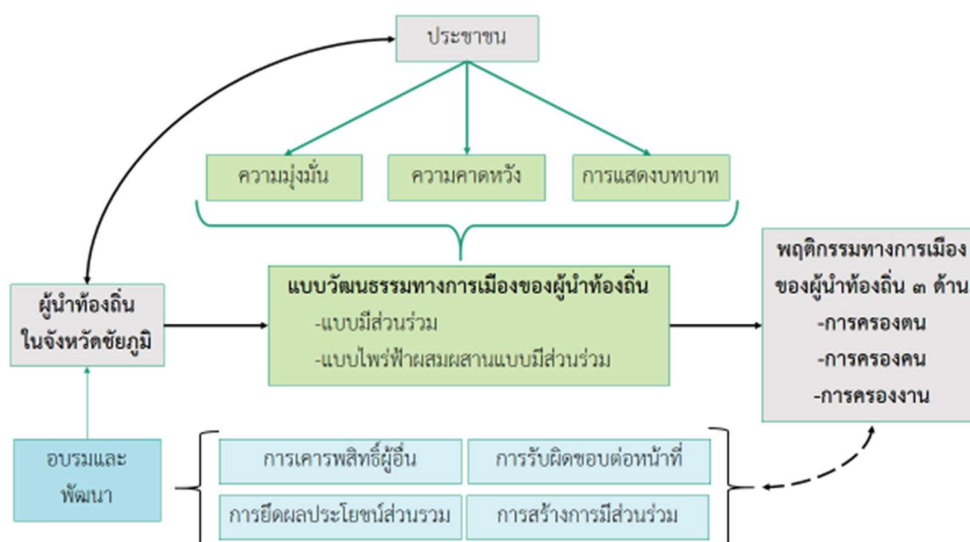
กิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
๑. ด้านเจตคติต่อกิจกรรม			
๑. ท่านมีความสนใจและเต็มใจเรียนรู้ในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำท้องถิ่น	๔.๔๗	๐.๖๓	มากที่สุด
๒. ท่านภูมิใจที่ได้เรียนรู้ในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำท้องถิ่น	๔.๓๗	๐.๖๕	มาก
๓. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น	๔.๔๒	๐.๖๖	มาก
๔. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ดีสามารถจะพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้ผู้นำได้เป็นอย่างดี	๔.๔๔	๐.๕๙	มาก
รวม	๔.๑๗	๐.๑๔	มาก
๒. ด้านเนื้อหากิจกรรม			
๕. มีรูปแบบที่น่าสนใจ	๔.๐๙	๐.๘๒	มาก
๖. เป็นรูปแบบที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับปัจจุบัน	๔.๑๓	๐.๖๒	มาก
๗. เป็นรูปแบบที่สามารถกระตุ้นในการทำงานได้เป็นอย่างดี	๔.๑๖	๐.๘๒	มาก
รวม	๔.๑๓	๐.๑๘	มาก
๓. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
๘. มีความหลากหลายเหมาะสมกับความเป็นผู้นำ	๔.๒๙	๐.๘๒	มากที่สุด
๙. มีความชัดเจนน่าสนใจ และสามารถปฏิบัติได้	๔.๑๖	๐.๘๒	มาก
๑๐. สามารถปฏิบัติได้เสร็จทันตามกำหนดเวลาที่กำหนด	๔.๑๖	๐.๘๒	มาก
๑๑. กิจกรรมการเรียนรู้สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพในการคิดสร้างสรรค์ พัฒนาพฤติกรรมผู้นำได้เป็นอย่างดี	๔.๑๖	๐.๘๒	มาก
รวม	๔.๑๙	๐.๑๙	มาก
๔. ด้านสื่อการเรียนรู้			
๑๒. สื่อการเรียนรู้มีความน่าสนใจและเหมาะสม	๔.๐๙	๐.๗๖	มาก

๑๓. สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	๔.๐๒	๐.๗๕	มาก
๑๔. สื่อการเรียนรู้มีความชัดเจนสามารถนำไปใช้แบบอย่างที่ดีได้	๔.๑๓	๐.๗๖	มาก
รวม	๔.๑๒	๐.๑๖	มาก
๕.ด้านการประเมินผลกิจกรรม			
๑๕. ผลที่ได้รับจากการดำเนินงานกิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด	๔.๒๒	๐.๗๔	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๑๗	๐.๑๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความพึงพอใจในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่า $\bar{X} = ๔.๑๗$, S.D. = ๐.๑๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ๑) ด้านเจตคติต่อกิจกรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่า $\bar{X} = ๔.๑๗$, S.D. = ๐.๑๔ ๒) ด้านเนื้อหากิจกรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่า $\bar{X} = ๔.๑๓$, S.D. = ๐.๑๘ ๓) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่า $\bar{X} = ๔.๑๙$, S.D. = ๐.๑๙ ๔) ด้านสื่อการเรียนรู้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่า $\bar{X} = ๔.๑๒$, S.D. = ๐.๑๖ และ ๕) ด้านการประเมินผลกิจกรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่า $\bar{X} = ๔.๒๒$, S.D. = ๐.๗๔

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ ๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย พบว่า ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิมีความเห็นต่อผู้นำท้องถิ่นในมิติด้านความมุ่งมั่น ด้านความคาดหวังต่อผู้นำท้องถิ่น และด้านการแสดงบทบาทในฐานะผู้นำท้องถิ่น ส่งผลต่อแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไฟฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม และมีแนวโน้มไปทางวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้นำท้องถิ่นจึงต้องมีพฤติกรรมทางการเมืองที่ดีใน ๓ ด้านใหญ่ๆ คือ ๑) ด้านการครองตน ๒) ด้านการครองคน และ ๓) ด้านการครองงาน และมีพฤติกรรมทางการเมืองที่เด่นชัด คือ ๑) การเคารพสิทธิของผู้อื่น ๒) การรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๓) การยึดผลประโยชน์ส่วนรวม และ ๔) การสร้างการมีส่วนร่วม เมื่อนำแนวคิดและแนวทางมาเป็นใช้เป็นเครื่องมือในการอบรมและพัฒนาผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ก็ได้ทำให้มีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์การวิจัย ๓ ข้อ คือ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ ๒) เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ และ ๓) เพื่อพัฒนากิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิเป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยทำการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๔๐๐ คน และผู้เข้าร่วมพัฒนาพฤติกรรมด้วยชุดกิจกรรม ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ และตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๑๐๐ คน เครื่องที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และชุดกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่นแล้วประเมินการจัดกิจกรรม นำเสนอผลการวิจัยด้วยการอธิบายผลเชิงพรรณนา แสดงผลตามลำดับดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๕.๑.๑ รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและพัฒนาารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิขึ้น โดยได้นำเอารูปแบบตัวชี้วัดภาวะผู้นำ ๘ แบบของวิลเลียม เจมส์ เรดดิน (William James Reddin) และนำมาปรับประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ของอัลมอลต์และเวอร์บา (Almon, Gabriel A.,and Verba,) จึงได้ตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ๖ แบบ ประกอบด้วย

๑. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบ (Parochial Political Culture)
๒. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture)
๓. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participative Political Culture)

๔. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมแบบไพร่ฟ้า (Parochial & Subject Political Culture)

๕. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม (Subjective & Participative Political Culture)

๖. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม (subject- participant political culture)

ขั้นตอนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ๖ แบบ

คณะผู้วิจัยได้นำแนวทางการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์นี้มาประยุกต์ในการพัฒนาตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง มี ๔ ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ ๑ สร้างคำนิยามศัพท์และข้อคำถามตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

คณะผู้วิจัยได้สร้างคำนิยามศัพท์รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง ๖ แบบ ดังนี้

๑.แบบคับแคบ หมายถึง การที่ประชาชนผู้ถูกปกครอง จะไม่มีความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และการประเมินค่าทางการเมือง มีความสันทัดทางการเมืองมีอยู่ในระดับต่ำมาก และไม่สนใจมีส่วนร่วมแต่อย่างใด (แบบ A)

๒.แบบไพร่ฟ้า หมายถึง ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและการประเมินค่าทางการเมือง แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทำหน้าที่ให้ความเคารพเชื่อฟัง และยอมรับอำนาจของรัฐบาลและสถาบันการเมืองต่างๆ (แบบ B)

๓. แบบมีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนมีการแสดงออกหรือการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยถือว่าเป็นสิทธิหน้าที่และเป็นการรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองที่มีความสันทัดทางการเมือง (แบบ C)

๔. แบบคับแคบผสมไพร่ฟ้า หมายถึง ประชาชนมีความภักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าหัวหน้าครอบครัว โดยรัฐบาลกลายเป็นผู้กุมอำนาจ แต่ประชาชนก็ยังคงไม่สนใจที่จะเรียกร้องหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดๆ (แบบ D)

๕. แบบไพร่ฟ้าผสมมีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนมีการเรียกร้องและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองหวังเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอยู่ใต้อำนาจรัฐบาลที่ปราศจากเงื่อนไขต่างๆ (แบบ E)

๖. แบบคับแคบผสมมีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีความจงรักภักดีอย่างแน่นแฟ้นต่อเผ่าหรือกลุ่มเชื้อชาติ และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และมีบทบาทต่อสังคมโดยยังคงอนุรักษ์และยึดถือผลประโยชน์ให้กับกลุ่มสำคัญโดยตรง และไม่มีการยืดหยุ่นประนีประนอมในระหว่างกลุ่มที่แตกต่างกัน (แบบ F)

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างเครื่องมือทดสอบตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

ภายหลังได้สร้างคานียามศัพท์และข้อกระทงคำถามที่บ่งถึงรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง ๖ แบบแล้ว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือทดสอบตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง ๖ แบบ โดยการนำข้อกระทงคำถามการวิจัย มาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบ ๒ ตัวเลือก คือ ข้อ ก. และ ข้อ ข โดยนำข้อกระทงคำถามที่บ่งถึงรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองจำนวน ๖ รูปแบบๆ ละ ๑๒ ข้อ รวมทั้งหมด ๗๒ ข้อ มาจับคู่ไขว้กันเป็นคู่กระทงคำถามเพื่อสร้างเป็นเครื่องมือทดสอบตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง จำนวน ๓๖ คู่ นำไปใช้ในรูปของแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ ๓ กำหนดวิธีการคำนวณเพื่อแยกประเภทรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเมื่อนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปแจกให้กับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการวัด ทำการตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นค่าคะแนนและกรอกข้อมูลลงในตารางเพื่อคิดคำนวณหารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำคำนวณคะแนนจากข้อคำถามในแต่ละข้อของผู้ตอบแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ ๔ กำหนดเงื่อนไขเกณฑ์ตัดสินตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง
ในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการแยกคะแนนที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบโดยพิจารณาว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบตรงกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองด้านใด มากที่สุด ก็จะหมายความว่า ผู้นั้นมีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองในแบบนั้น

นอกจากนี้ ยังต้องกำหนดเงื่อนไขการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม เนื่องจากค่าคะแนนที่ได้จากการนำข้อมูลนั้น มีโอกาสที่จะมีค่าเท่ากัน คณะผู้วิจัยจึงกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมเอาไว้เพื่อให้สามารถหาคำตอบได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

จากการพัฒนาเครื่องมือในการวิเคราะห์เพื่อพิจารณารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยในช่วงต้น คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ ไปแจกให้กับผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๔๐๐ คน แล้วนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามดังกล่าวมาวิเคราะห์ตามวิธีการคำนวณค่าคะแนนแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่สร้างขึ้น พบว่า

๑. ผู้นำท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน ๔๐๐ คน เป็นเพศชาย ร้อยละ ๔๘.๓ และเป็นเพศหญิง ร้อยละ ๕๑.๗๐ ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๐ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๓๐ และเป็นบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๘๐

๒. ผลการวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิพบว่า

๒.๑. ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบ (A) จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕๐ โดยมีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ๖.๒๗ คะแนน

๒.๒ ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (B) จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๐ โดยมีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ๕.๗๘ คะแนน

๒.๓. ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (C) จำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕๐ โดยมีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ๕.๖๙ คะแนน

๒.๔. ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมไพร่ฟ้า (D) จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗๕ โดยมีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ๕.๘๓ คะแนน

๒.๕. ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม (E) จำนวน ๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕๐ โดยมีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ๖.๔๗ คะแนน

๒.๖. ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมแบบมีส่วนร่วม (F) จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๗๕ โดยมีค่าคะแนนโดยเฉลี่ย ๕.๙๖ คะแนน

๕.๑.๒ การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

๑) การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

การวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด คือ ด้านความเคารพสิทธิของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐ ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔ และด้านการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์แบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มว่าผู้นำท้องถิ่นที่มีรูปแบบทางการเมืองแต่ละแบบจะมีแนวโน้มพฤติกรรมทางการเมืองไปในทิศทางใด จึงทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square Test : X^2) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ กล่าวคือ ผู้นำท้องถิ่นที่มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันมีแนวโน้มทางพฤติกรรมทางการเมืองที่ต่างกันออกไป เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า

๑.แบบวัฒนธรรมทางการเมือง แบบค้ำแคบ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง

๒.แบบวัฒนธรรมทางการเมือง แบบไพร่ฟ้า พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าส่วนใหญ่ จะมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง

๓.แบบวัฒนธรรมทางการเมือง แบบมีส่วนร่วม พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่ จะมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง

๔.แบบวัฒนธรรมทางการเมือง แบบคับแคบผสมไพร่ฟ้า พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมไพร่ฟ้า ส่วนใหญ่ จะมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง

๕.แบบวัฒนธรรมทางการเมือง แบบไพร่ฟ้าผสมมีส่วนร่วม พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีแบบวัฒนธรรมทางการเมือง แบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่ จะมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง

๖.รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านคับแคบผสมมีส่วนร่วม พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองด้านคับแคบผสมมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่ จะมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๒๕ ท่าน พบว่า

๕.๑.๓.๑ แบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในปัจจุบัน พบว่า

๑) ความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิในยุคปัจจุบัน จะพบว่า ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีวิสัยทัศน์ มีความเข้าใจ มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงานเพื่อท้องถิ่น มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาในเชิงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า และสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เปรียบเสมือนพื้นที่และท้องถิ่นเป็นบ้านของตนเอง พยายามรวบรวมทรัพยากรจากภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาท้องถิ่นของตนเองโดยจะแสวงหาโอกาสและช่องทางเท่าที่มีและทำได้ ขณะเดียวกันประชาชนมีความคิดเห็นว่าผู้นำท้องถิ่นบางคนมีความเห็นแก่ตัวและเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ ซึ่งส่งผลให้ผู้นำท่านนั้นไม่ได้รับการยอมรับและหมดศรัทธาจากประชาชนในที่สุด ในบางครั้งเป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง สร้างอิทธิพลในทางที่ไม่ชอบธรรมและไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อประชาชนโดยเอาผลประโยชน์ของประชาชนบังหน้า ทำให้แผนงานโครงการ กิจกรรม ในการพัฒนาในพื้นที่ก่อประโยชน์ให้กับประชาชนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งประชาชนมองว่ายังไม่ดีเพียงพอสำหรับผู้นำท้องถิ่น ทำให้การพัฒนาในบางพื้นที่จึงไม่สามารถทำได้เต็มที่เพราะมีผู้นำมุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตน ดังนั้น สิ่งที่ต้องพัฒนาอย่างยิ่ง คือ การพัฒนาทัศนคติ

วิสัยทัศน์ และความมุ่งมั่นของประชาชนเพื่อสร้างให้เป็นผู้นำท้องถิ่นที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว จะทำให้ผู้นำท้องถิ่นนั้นเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เป็นคนมีใจกว้างขวาง คอยช่วยเหลือเกื้อกูลต่อประชาชน และได้รับความเคารพศรัทธาจากประชาชน ซึ่งผู้นำท้องถิ่นที่แท้จริง ต้องมีคุณธรรม มีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ความสามารถในการกระจ่ายงาน มีความรอบรู้ในด้านต่างๆ พร้อมปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ ดูแลเอาใจใส่และพัฒนาท้องถิ่น เข้าใจสภาพการเป็นอยู่ของประชาชน เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เป็นคนมีใจกว้างขวาง คอยช่วยเหลือเกื้อกูลต่อประชาชน โดยเริ่มจากจุดพัฒนาเล็กๆ ระดับหมู่บ้านจนถึงระดับประเทศ

๒) ความคาดหวังต่อผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนา จะพบว่า

(๑) **ด้านตัวผู้นำท้องถิ่น** ผู้นำต้องมีความเป็นธรรมยึดความถูกต้อง มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานเป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่และคอยส่งเสริมให้เกิดความดีงามในสังคม

(๒) **ด้านการพัฒนา** ผู้นำสามารถนำทรัพยากรไปพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามีข้อมูลหรือให้ความช่วยเหลือประชาชนยามเดือดร้อนและคอยออกพบปะประชาชนเพื่อสอบถามปัญหาความเดือดร้อนอย่างสม่ำเสมอ

(๓) **ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน** ผู้นำควรพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ถนนคอนกรีต การกำจัดขยะ การรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนถึงสาธารณูปโภคในชุมชน

(๔) **ด้านการพัฒนาสิ่งใหม่** ผู้นำในการนำสิ่งใหม่และนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นโดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบมีการส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจท้องถิ่นเพื่อความอยู่ดีกินดี บำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชน

(๕) **ด้านการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน** ผู้นำต้องสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ให้กับชุมชน สิทธิและผลประโยชน์ของชุมชนที่ควรได้รับและการแก้ปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น การว่างงาน ยาเสพติด และการลดความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น

๓) บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการยอมรับจากสังคม จะพบว่า

(๑) **บทบาทส่วนบุคคล** ผู้นำท้องถิ่นต้องมีพลังกายเข้มแข็ง มีความกระตือรือร้น มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจ มีสติปัญญาและรอบรู้ มีความศรัทธาและความเชื่อมั่น มีความรู้ การศึกษาดีมีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีพฤติกรรมโปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รับผิดชอบต่อประชาชนและสนองต่อความต้องการนั้น และรักษาประโยชน์ส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนถึงการเป็นที่พึ่งพาของประชาชนได้ สามารถเข้าถึงประชาชนและช่วยเหลืออย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลหรือสิ่งตอบแทนใดๆ

(๒) บทบาทการทำงานและการบริหารจัดการ ผู้นำท้องถิ่นการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เข้าถึงปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริง กล้าตัดสินใจ มุ่งผลสัมฤทธิ์ มองหาความสำเร็จ เป็นที่พึ่งของผู้อื่น สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันถ่วงที สร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้ผู้อื่นทำงานแทนตนจนสำเร็จ ทำงานและประสานงานได้คล่องแคล่ว รวดเร็วและพัฒนาดีขึ้นเสมอ และ รู้จุดมุ่งหมายและหนทางที่ จะนำองค์กรให้ได้รับการพัฒนา เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนของตนเองเป็นสำคัญ

(๓) บทบาทส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นควรส่งเสริมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน คนพิการและผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสส่งเสริมการดูแลสุขภาพอนามัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และกีฬาส่งเสริมกองทุน กลุ่มแม่บ้านเพื่อการผลิตส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนจนถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นต้น โดยมีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหามุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต มุ่งพัฒนาท้องถิ่น และสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชน

๔) แบบวัฒนธรรมทางการเมืองผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ จะพบว่า ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่ มีแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ๑) แบบมีส่วนร่วม และ ๒) แบบแบบไพร่ฟ้าผสมผสานกับแบบมีส่วนร่วม ซึ่งด้วยเหตุผล ๒ ประการคือ

๑. การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม กล่าวคือ (๑.๑) ด้านการเมือง เป็นยุคหลังรัฐประหารปี ๕๗ ที่ประชาชนเริ่มกลับมามีสิทธิมีเสียง และมีเสรีภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยในระยะแรกประชาชนยังอยู่ในความหวาดกลัวต่ออำนาจของผู้นำรัฐประหาร จึงจำต้องยอมสยบต่อผู้มีอำนาจและยอมรับอำนาจของผู้นำที่เหนือกว่าตน ต่อมาเมื่อมีการปล่อยให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ทำให้ประชาชนมีการเรียกร้องและแสดงความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นจำนวนมากขึ้นเพื่อแสดงสิทธิเสรีภาพอันชอบธรรมของตนต่อสาธารณะ (๑.๒) ด้านเศรษฐกิจ เป็นยุคที่เศรษฐกิจมีความเหลื่อมล้ำสูงมาก ทำให้ประชาชนเดือดร้อนประชาชนจึงมีการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตลอดเวลา (๑.๓) ด้านสังคม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนในพื้นที่ชนบทห่างไกลมีเพิ่มมากขึ้น ก็การก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ประชาชนรู้เท่าทันข่าวสารบ้านเมืองและเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ตลอดเวลา

๒. การผ่านการกล่อมเกลางานทางการเมืองผ่านสังคมต่างๆของประชาชน เช่น สื่อสารมวลชนต่างๆ สื่อดิจิทัล การพบปะพูดคุยกันระหว่างบุคคลในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และอื่นๆ ทำให้ประชาชนรู้เท่าทันทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น และนักการเมืองท้องถิ่นเองก็มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพสังคมดังกล่าว ซึ่งในระยะเวลาต่อไป ผู้นำท้องถิ่นจะมีความเป็นผู้แทนของประชาชนเพิ่มมากขึ้น และจะมีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

๕.๑.๓.๒ พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า

๑) ผู้นำท้องถิ่นต้องมีพฤติกรรมทางการเมืองโดยภาพรวม มี ๓ ด้าน คือ

๑.๑) ด้านการครองตน คือ เป็นคนดี มีศีลธรรม ตั้งอยู่บนความสุจริตตั้งงาม โดยยึดหลักความถูกต้อง ยุติธรรม ซื่อสัตย์ ความโปร่งใสมีธรรมาภิบาล ไม่ฉ้อโกงไม่อคติ ทั้งนี้ต้องมีความเป็นผู้นำและมีองค์ความรู้ในการปกครอง

๑.๒) ด้านการครองคน คือ เป็นคนของสังคม โดยเป็นผู้มีความโอบอ้อมอารี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พุดจาไพเราะ ความเป็นกันเองไม่ถือยศศักดิ์ พร้อมช่วยเหลือผู้เดือดร้อนทุกเมื่อที่มีโอกาสมองประชาชนเป็นคนในครอบครัวตนเองดูแลประจักษ์ญาติมิตร อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมจงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามตัวแบบหรือตัวอย่างที่ดีได้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธายอมรับในบุคลิกภาพ ความคิดเห็น และยอมรับในพฤติกรรมไม่ยกตนข่มท่านมีความเสมอภาค มีจิตสาธารณะ มีค่านิยมที่ดีพูดจริงทำจริง

๑.๓) ด้านการครองงาน ผู้นำท้องถิ่นจะต้องมีวุฒิภาวะในการเป็นผู้นำสูงมีความสามารถ มีความรับผิดชอบ ทำงานอย่างจริงจังตั้งใจเข้าถึงพัฒนาแก้ไขปัญหาประชาชนได้รับฟังความคิดเห็นให้เกียรติผู้อื่น ยอมรับการเปลี่ยนแปลงพร้อมเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามเป็นนักประสานต่อรองมีเครือข่ายอุทิศเวลาให้ประชาชนเข้าถึงง่าย รู้จักและเข้าใจปัญหาของชุมชนดูแลสุขทุกข์พัฒนาชุมชน ท้องถิ่นของตนให้ดีขึ้นมีการช่วยเหลือ เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มแก้ไขปัญหาเวลาชาวบ้านเดือดร้อนได้รวดเร็วและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

๒) พฤติกรรมทางการเมืองด้านเคารพสิทธิของผู้อื่น ผู้นำต้องมีความเข้าใจในเสรีภาพของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยต้องยินดียอมรับฟังเสียงส่วนใหญ่ด้วยความเต็มใจแต่ไม่ละเลยเสียงคนของส่วนน้อย ยอมรับในความเท่าเทียมกันต้องมีจุดยืนของตนเองและต้องเข้าใจในสิทธิของผู้อื่นไปด้วยในตัวเองไม่มุทะลุ ไม่ล่วงละเมิดในสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนหรือแม้กระทั่งการคัดค้านถกเถียงกันโดยยกเอาเหตุผลมาพูดคุยกันอย่างเหมาะสมและหากผู้อื่นอนุญาตให้ใช้สิทธิ์ในบางประการแล้วก็ไม่ควรผู้นำต้องให้เกียรติประชาชนทุกเพศทุกวัยแจ้งข่าวสารและสิทธิประโยชน์ของชุมชนรู้จักหน้าที่ของตนเองและสิทธิและอำนาจของตนเองว่าเป็นแบบไหนโดยอยู่บนฐานของกฎหมายมองเห็นถึงสิทธิความเสมอภาคและให้ต้องเคารพในสิทธิของผู้ตามโดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

๓) พฤติกรรมทางการเมืองด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ผู้นำท้องถิ่นต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่พึ่งของประชาชนการเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อประชาชน ต่อสังคม มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง ตรงไปตรงมาวิญญูรักษากฎระเบียบ เสียสละรู้จักหน้าที่ตัวเองที่จะนำพาผู้ตามไปสู่ความสำเร็จ โดยมีการประสานการทำงานในทุกภาคส่วนด้วยความกระตือรือร้นเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนอย่างทั่วถึง

๓) **พฤติกรรมทางการเมืองด้านยึดผลประโยชน์ของส่วนรวม** ผู้นำท้องถิ่นต้องยึดผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักทำงานด้วยจิตอาสาเสียสละเวลา ละทิ้งประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องอย่างเคร่งครัด มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของประชาชนตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่หนักแน่น ถูกต้องตามหลักการหลักเกณฑ์ หรือหลักวิชาการ งดเว้นความรู้สึกของความเป็นเจ้าของท้องถิ่น พร้อมกับรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือบุคลากรร่วมงาน พัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่พึงประสงค์ขององค์กรหรือสังคม มีวิสัยทัศน์ มองไกลในอนาคตของส่วนรวม สร้างความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น และมีความคิดเชิงบวกมองโลกในทางดี ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ประโยชน์ต่อการบริหารงาน บริหารคน นำพาองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) **พฤติกรรมทางการเมืองด้านมีส่วนร่วม/สร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน** ผู้นำท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม/สร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน โดยผู้นำท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเปิดช่องทางที่รับข้อเสนอแนะที่ประโยชน์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม รับฟังความคิดเห็น และให้ประชาชนนิพากษ์วิจารณ์ได้มีการสร้างเวที เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในหลากหลายช่องทาง ทั้งในระบบออนไลน์และออนไลน์มีการวางแผน มีนโยบาย มีกระบวนการทำงานที่ตรวจสอบได้ และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่เสมอ โดยการจัดประชาคม ประชุม จัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ลงพื้นที่พบปะชุมชนอย่างใกล้ชิด เพื่อถกเถียงปัญหาต่างๆ ในสังคมและเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในระบบท้องถิ่นสร้างการมีส่วนร่วมกับงานและทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีในการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนตลอดจนถึงการเปิดโอกาสให้เข้ามาร่วมกันทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในทุกๆ กิจกรรมของชุมชนนั้นๆ ทั้งนี้ ผู้นำท้องถิ่นนั้น ต้องมีทักษะในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องถูกกาลเหมาะสมกับชุมชนและสังคมนั้นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๑.๔ การพัฒนากิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากค้นคว้าวิจัยนำมาเป็นข้อมูลมาประกอบการบรรยายเชิงปฏิบัติการในกิจกรรมการพัฒนากิจกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๒ พื้นที่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ และเทศบาลตำบลหลวงศิริ อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำผลการวิจัยมาเผยแพร่ อบรม และพัฒนาให้กับท้องถิ่นในพื้นที่ที่ทำการวิจัย โดยหัวหน้าโครงการผู้วิจัยเป็นวิทยากร ดำเนินการกิจกรรมการพัฒนาตามลำดับคือ

๕.๑.๔.๑ **ดำเนินกิจกรรมการพัฒนา** โดยได้พัฒนากิจกรรม เรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ” ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง “หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ” **ลักษณะกิจกรรม** เป็นกิจกรรมการบรรยาย อภิปรายความรู้ และนำเสนอผลการค้นพบให้กับผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นระยะเวลา ๑ ชั่วโมง ให้กับ**ผู้เข้าร่วมกิจกรรม** ประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น

ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และบุคลากรเจ้าหน้าที่ ในเทศบาลตำบลหลวงศิริ อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ และในองค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๑๐๐ คน และ เนื้อหาในการบรรยายในกิจกรรม มีหัวข้อประเด็นที่ต้องการบรรยาย ประกอบด้วย (๑) ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง (๒) แบบวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นตัวแทนเชิงอุดมคติ ๓ แบบ (๓) แบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสาน ๓ แบบ (๔) รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ เชิงปริมาณ (๕) แบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ เชิงคุณภาพ และ (๖) พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ พร้อมกับ ดำเนินการประเมินผลความพึงพอใจในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น

๕.๑.๔.๒ ผลการประเมินความพึงพอใจในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความพึงพอใจในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๗$, S.D. = ๐.๑๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ๑) ด้านเจตคติต่อกิจกรรม ($\bar{X} = ๔.๑๗$, S.D. = ๐.๑๔) ๒) ด้านเนื้อหากิจกรรม ($\bar{X} = ๔.๑๓$, S.D. = ๐.๑๘) ๓) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๔.๑๘$, S.D. = ๐.๑๙) ๔) ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๔.๑๒$, S.D. = ๐.๑๖) และ ๕) ด้านการประเมินผลกิจกรรม ($\bar{X} = ๔.๒๒$, S.D. = ๐.๑๔)

๕.๒ อภิปรายผล

จากผลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ใน ๒ ประเด็นดังนี้

๕.๒.๑ พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความเคารพสิทธิของผู้อื่น ด้านการรับผิดชอบหน้าที่ ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม และด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้นำท้องถิ่นเคารพในความเสมอภาค ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและปฏิบัติตนโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นรวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ตามกฎหมายอย่างถูกต้องยึดถือประโยชน์ส่วนรวมหลักและมีส่วนร่วมกับชุมชนและส่วนงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในทุกสถานการณ์ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ รัฐธรรมนูญได้แบ่งพฤติกรรมประชาธิปไตย ออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ๒) ด้านการรับผิดชอบหน้าที่ ๓) ด้านประโยชน์ส่วนรวม และ ๔) ด้านการมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิกุล มีมานะ และ สุนุก สิงห์มาตร ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรม

การแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมือง หมายถึง การกระทำที่แสดงออกของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงหรือที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองในลักษณะต่างๆ รวมไปถึงกระบวนการทางความคิด การตัดสินใจ รวมทั้งการกระทำใดๆก็ตามที่เกิดโดยความเต็มใจของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงการเมือง การเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น การเรียกร้องทางการเมือง การสนับสนุนทางการเมือง การเมืองการผลักดันนโยบายสาธารณะและการต่อต้านรัฐบาลและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เกรียงไกร จงเจริญ** ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนศึกษากรณีเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชน และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของบุคคลในชุมชน โดยที่ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่ชุมชนให้ความเชื่อใจและมอบความไว้วางใจให้ เป็นตัวแทนของชุมชนในการที่จะมีสิทธิมีเสียงในเรื่องต่าง ๆ และเป็นผู้ที่จูงใจให้บุคคลในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเพื่อส่วนรวม รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรอัมรินทร์ พรหมเกิด** ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในเขตชนบทอีสาน : กรณีศึกษาประชาชนในเขตหมู่บ้านคำบงและหมู่บ้านสะอาด ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับประชาธิปไตยคือวัฒนธรรมแบบพลเมือง วัฒนธรรมแบบพลเมืองที่จำเป็นต้องสร้างขึ้นเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยมี ๖ ประการสำคัญคือ สำนักแห่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำนักแห่งการรักษากฎหมายและเคารพกฎกติกาของสังคมอย่างเคร่งครัด การมีจิตสาธารณะ การยึดหลักสันติวิธีและการประนีประนอม การรู้จักใช้สิทธิของตนเองและรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น และการมองโลกในแง่ดีสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒ ผู้นำต้องมีความเข้าใจในเสรีภาพของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยต้องยินดียินดีรับฟังเสียงส่วนใหญ่ด้วยความเต็มใจแต่ไม่ละเลยเสียงคนของส่วนน้อย ยอมรับในความเท่าเทียมกันต้องมีจุดยืนของตนเองและต้องเข้าใจในสิทธิของผู้อื่นไปและสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑ ผู้นำท้องถิ่นต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่พึ่งของประชาชน และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒ ผู้นำท้องถิ่นต้องยึดผลประโยชน์ของส่วนรวมด้วยมองที่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักเสียผลประโยชน์ส่วนตนเองและสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕ มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของประชาชนก่อนสิ่งอื่นและสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔ ผู้นำท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม/สร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนและสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓ โดยผู้นำท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเปิดช่องทางที่รับข้อเสนอแนะที่ประโยชน์ในการทำงานเพื่อส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็น และให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์ได้

๕.๑.๓ รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ กล่าวคือ ผู้นำท้องถิ่นที่มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองต่างๆ ที่แตกต่างกันมีแนวโน้มทางพฤติกรรมทางการเมืองที่ต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมหาวิทยาลัยสุโขทัย และ Almond & Verba ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลมิได้เกิดขึ้นเอง แต่เป็นผลมาจากการกล่อมเกลางานการเมือง โดยตัวแทนต่างๆ และปฏิกิริยาที่บุคคล/กลุ่มบุคคลมีต่อวัตถุการเมือง (political objects และปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะ ทั้งนี้ ปัจเจกบุคคล/กลุ่มบุคคลจะมีลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะใด หรือประเภทใด เป็นผลมาจากปัจจัยทางจิตวิทยาของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อวัตถุการเมืองและปรากฏการณ์ทางการเมือง อันได้แก่ ๑. การรับรู้ (Perception) ทักษะอันเกิดจากความรู้สึกของบุคคล ความรู้สึกชอบ/ไม่ชอบ อันเกิดมาจากการประสบการณ์ หรือเกิดมาจากการได้รับอิทธิพลจากบุคคล/กลุ่มบุคคลอื่นๆ หรือตัวแทนอื่นๆ ก็ได้ ๒. ทศนคติ (Attitude) ท่าทีของบุคคล/กลุ่มบุคคลอันนำไปสู่การแสดงออก หรือการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลนั้นๆ ๓. ค่านิยม (Values) ค่านิยมของบุคคล กลุ่มบุคคลเกิดจากการได้มาซึ่งประสบการณ์ ๔. ความเชื่อ (Beliefs) หมายถึงความเข้าใจหรือความคิดของบุคคล ๕. การเรียนรู้ (Learning) กระบวนการในการได้รับมาซึ่งประสบการณ์หรือความรู้ของบุคคล/กลุ่มบุคคลมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของ บุคคลในที่สุด ๖. การจูงใจ (Motivation) หมายถึง กระบวนการกระตุ้นเร้า ผลักดันให้บุคคล/กลุ่มบุคคลแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการเมือง ๗. ความต้องการ (Wants) แรงผลักดัน หรือแรงขับที่ส่งผลให้บุคคล/กลุ่มบุคคล แสดงออกซึ่งพฤติกรรมการเมือง ๘.บุคลิกภาพ (Personality) ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ อุปนิสัย ที่บุคคล/กลุ่มบุคคลได้สั่งสมมาอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมือง ของบุคคลแตกต่างกันออกไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชโลธรา อโนมาส** ได้ทำการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ การปลูกฝังการปกครองแบบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนเป็นพื้นฐานในการสร้างและพัฒนาสังคมแบบประชาธิปไตยให้ดียิ่งขึ้น ทุกคนมีศักดิ์ศรีและความเสมอภาค การรณรงค์เรื่องความเสมอภาคของประชาชน เพื่อให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญ และได้นำไปปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายของสังคม การมีจิตสำนึกใน

หน้าที่พลเมืองและความเชื่อมั่นในตนเอง ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อประเทศชาติและงานวิจัยของ ทรงกต พิลาชัย ได้ทำการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของข้าราชการเรือนจำ มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับสูง อันได้แก่ ๑) ความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ๒) ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองและความเชื่อมั่นในตนเอง ๓) ด้านความยึดมั่นและยึดถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล ๔) ด้านการแสดงความคิดเห็นการแสดงออกและการวิพากษ์วิจารณ์ และมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ๑)การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง ๒) ด้านการเคารพในกติกากฎของการปกครองไทยในระบอบประชาธิปไตย ๓) ด้านการไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ ๔) ด้านการมองโลกในแง่ดีและมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑ ๓ ๔ ๑๓ ที่ว่า ผู้นำท้องถิ่นในยุคปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีวิสัยทัศน์มีความเข้าใจมีทักษะและประสบการณ์ในการทำงานเพื่อท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาในเชิงโครงสร้างพื้นฐาน ผู้นำมีความเป็นธรรมยึดความถูกต้องในฐานะเป็นผู้นำเป็นอย่างดี สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๘ ผู้นำในการนำสิ่งใหม่ ๆ และนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นโดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และสอดคล้อง และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๕ ๑๖ ๒๐ ที่ว่า ผู้นำจะสามารถแก้ไขปัญหาปากท้องความเป็นอยู่ของประชาชนการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆให้กับชุมชนสิทธิและผลประโยชน์ของชุมชนที่ควรได้รับและการแก้ปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น การว่างงาน ยาเสพติด และการลดความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในส่วนข้อเสนอเชิงนโยบายนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเป็นเชิงนโยบาย ดังนี้

๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพของผู้นำท้องถิ่น โดยการปลูกฝังให้ผู้นำท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการสร้างแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสมและดีงามต่อท้องถิ่นของตน

๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันพัฒนาและสร้างจิตสำนึกร่วมในพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองที่เหมาะสมกับท้องถิ่นโดยให้สอดคล้องกับการมีวัฒนธรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับระบอบการปกครองของประเทศในปัจจุบัน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในส่วนข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๑) เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของอัลมอลต์ และเวอร์บาเพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น จึงควรเสนอให้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองในมิติอื่นๆ เพื่อจะได้รับผลการวิจัยที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

๒) เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้ใช้สถิติวิเคราะห์เชิงปริมาณพื้นฐานในการวิเคราะห์หารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ๖ แบบ จึงควรที่จะมีการพัฒนาเครื่องมือการวิจัยให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถิติวิจัยขั้นสูงเพื่อให้สามารถทำนายผลการวิจัยที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

๑.๒ ข้อมูลวิทยานิพนธ์

(๑) หนังสือ

กมล ทองธรรมชาติและคณะ (๒๕๒๕) , การเมืองการปกครองไทย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทย
วัฒนาพานิชย์.

กมล สมวิเชียร, (๒๕๑๔) วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาการเมือง ในวรรณไวทยาการ:

รัฐศาสตร์, พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช.

กระทรวงศึกษาธิการ, (๒๕๔๐) **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540**, กรุงเทพฯ
มกราคม : กระทรวงศึกษาธิการ,

กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ และสุจิตรา แดงอินทวัฒน์, (๒๕๓๒) จิตวิทยาทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๑,
กรุงเทพมหานคร : หจก.ศรีสงวนการพิมพ์.

คณะกรรมการการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่สภาร่างรัฐธรรมนูญร่วมคิด, ร่วมสร้างร่วมร่างธรรมนูญ,
๒๕๕๐, (อัสสเนา)

คำนิง ชัยสุวรรณรักษ์ และ ชีระพล บุญสร้าง, (๒๕๔๖) ประชาธิปไตยในวิถีไทย. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์แม่ค.

จรรยา สุภาพ, ศ., “หลักรัฐศาสตร์”. ฉบับปรับปรุงแก้ไขใหม่ ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทย
วัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๒๒.

_____. เอกสารทางวิชาการประกอบคำบรรยายโครงการพัฒนาการเมืองการปกครอง. ภาค
วิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

จารึก ชุกติติกุล, (๒๕๔๒) กิจกรรมนิทรรศการ "ครุคอมพิวเตอร์ของแผ่นดิน" ๑๘-๒๐ สิงหาคม
๒๕๔๒, พิมพ์ครั้งที่ ๑, เพชรบุรี : คณะคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีชั้นสูง สถาบันราชภัฏ
เพชรบุรี.

จิรโชติ วีระสย และคณะ, (๒๕๔๒) รัฐศาสตร์ทั่วไป, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชัยพร วิชาวุธ, (๒๕๒๕) มุลสารจิตวิทยา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชวนพิศ ทองทวีและคณะ, (2520) การติดตามผลบัณฑิตปริญญาตรีครุศาสตร์สาขาการศึกษาในชนบท
, มหาสารคาม : คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูมหาสารคาม.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. การเมืองการปกครองในทศวรรษหน้า. กรุงเทพมหานคร: โทรอินเตอร์ เนชั่นแนล
เทรตติ้ง, ๒๕๕๓.

ทองทิพย์ วิริยะพันธ์, ชินเลขา กว้างสุขสถิตย์, และพัชรินทร์ แข็งแรง. “หลักรัฐศาสตร์”.
กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๓๑.

- เทพพร มั่งธานี, (๒๕๔๗) เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชา จริยศาสตร์ (Ethics), ขอนแก่น :
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
- ธีระพล อรุณะกสิกรและคณะ, (๒๕๕๐) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ,
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ประสาร ทองภักดี, พ.ท., “หลักการปกครอง” (หลักรัฐศาสตร์). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิต, ๒๕๒๕.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุกติพันธ์. (๒๕๒๕) **การเมืองของเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยา
การพิมพ์.
- ไพศาล ภูไพบูลย์ ,อังคณาตติรัตน์ และปนัดดา มีสมบัติงาม, (๒๕๕๑) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ
การดำเนินชีวิตในสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (๒๕๖๒) หลักพื้นฐานทางรัฐศาสตร์ หน่วยที่ ๑๑ วัฒนธรรมทาง
การเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๑, นนทบุรี:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- โยธิน ศันสนยุทธ์ และคณะ, (๒๕๓๕) มนุษย์สัมพันธ์ : จิตวิทยาการทำงานในองค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๓,
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ราชบัณฑิตยสถาน, (๒๕๔๖) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, พิมพ์ครั้งที่ ๑,
กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, (๒๕๕๕) แนวคิดทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่น, กรุงเทพมหานคร : บพิธการ
พิมพ์.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, (๒๕๔๙) หลักรัฐศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: บริษัท บพิธการ
พิมพ์ จำกัด.
- ลิขิต ธีรเวคิน, (๒๕๒๙) ขอบข่ายและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์สามศาสตร์.
- วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ. (๒๕๔๔) **วัฒนธรรมทางการเมือง การเมืองการปกครองไทยตาม
รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินติ้ง,
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, (๒๕๕๖) วัฒนธรรมทางการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๑,
กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ส. เศรษฐบุตร, (๒๕๔๕) NEW MODEL ENGLISH-THAI DICTIONARY, กรุงเทพมหานคร : ไทย
วัฒนาพานิช.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, (2536) ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล, (2546) จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ด
ยูเคชั่น.,.

สิทธิพันธ์ พุทธนุ, (๒๕๔๔) ทฤษฎีพัฒนาการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุจิต บัญบังการ, (๒๕๓๑) **การพัฒนาทางการเมืองไทย**, กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ และยงยุทธ ขจรธรรม, (๒๕๔๐) การประชุมสัมมนาเรื่อง "การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพพื้นฐานของเด็กวัยเรียน", ความหวังของแผ่นดิน:เด็ก รากฐานของการพัฒนาคน-พัฒนาประเทศความท้าทายต่อกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนา, กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดลและมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

(๒) รายงานวิจัย:

เกรียงไกร จงเจริญ (๒๕๓๕) ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน : ศึกษากรณี เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จงจิตร ศิริทรัพย์จันทร์, (๒๕๒๘) “ปัจจัยที่มีผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ในกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จันทรา พวงยอด, (๒๕๔๓) “การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธจักรวิทยาโดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย, (2540) “คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพของมาตรเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อที่สร้างขึ้นโดยประยุกต์วิธีการของธอร์นไคค์”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จิราติ นาคสวัสดิ์, (๒๕๔๐) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง”, **ภาคินพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เฉลิม คำแก้ว, (๒๕๓๐) “ผลการให้คำปรึกษาในกลุ่มที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยก้างราษฎร์สามัคคี อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

ชโรธรา อโนมาศ, (๒๕๕๐) “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน”, **สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ทรงกต พิลาชัย, (๒๕๕๒) “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นภาพร พลบูรณ์, (๒๕๕๓) “พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)

ปัทมาภรณ์ จันทรคณา, (๒๕๕๒) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลางในเขต จังหวัด เชียงราย”, การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภัสรา อรุณมีศรี, (๒๕๓๓) “การพัฒนามาตรวัดเจตคติด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรณอร พัชชุมโชค, (๒๕๕๒) “พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

พิมพ์ศรี บุญลาภ, (๒๕๕๕) “แนวทางการพัฒนาผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มยุรี ถนอมสุข, (๒๕๕๔) การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นิสิตภาควิชาพลศึกษาและกีฬาคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน,

วรเทพ เวียงแก, (๒๕๕๒) “พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาคุุฬหัทธ์ ภาคปกติเข้า มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, รายงานการวิจัย, ขอนแก่น :มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตอีสาน.

ฤกษ์ชัย คุณูปการ, (๒๕๔๗) “ลักษณะทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ”, รายงานการวิจัย, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สมวาสนา ธนเมธีกุล, (๒๕๕๖) “จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมศรี แจ่มบุญรัตน์. (๒๕๔๘) “แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา นครปฐม เขต ๑” สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุรสีห์ อินอุ่นโชติ, (๒๕๔๔) “พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของผู้ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการแสง
เทียน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

(๓) วารสาร:

จักรี พรหมแก้ว, (๒๕๒๕) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตยของข้าราชการทหารบก”, วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ปีที่
๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – เมษายน ๒๕๖๒): ๒๗

ทัตพล ฤกษ์นันท์ และคณะ, (๒๕๖๔) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการ
ตำรวจ กองแผนงานความมั่นคง สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, วารสารการบริหารนิติ
บุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔) : ๒๘๕-๓๐๑

นิธิตร์ กล้าคุ้ม และเชี่ยวชาญ อาศุวัฒนกุล, (๒๕๖๑) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา, วารสารเทคโนโลยี
ภาคใต้, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๑๒๕-๑๓๐

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, (๒๕๕๗) วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในเขตชนบท
อีสาน : กรณีศึกษาประชาชนในเขตหมู่บ้านคำบงและหมู่บ้านสะอาด ตำบลสะอาด
อำเภอโนนพอง จังหวัดขอนแก่น, มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, ปีที่ ๓๑ (๓) ก.ย. - ธ.ค.
๕๗, ๒๕๕๗ : ๖๓-๙๖

พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) และ บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกล
ทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง” (๒๕๖๒) วารสารปัญญาปณิธาน. ปีที่ ๔ ฉบับ
ที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๔๐

พิกุล มีมานะและ สนุก สิงห์มาตร, รูปแบบพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย
, วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒
เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

ไพรัช พันชมภู อุดม ปริยสิงห์และศิลป์ ชื่นนิรันดร์, (๒๕๖๒) “วัฒนธรรมทางการเมืองระบอบ
ประชาธิปไตยของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสตรีศึกษาร้อยเอ็ด จังหวัด
ร้อยเอ็ด”, วารสารวิชาการธรรมทรรณ, ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๖๒),

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, อนุวัต กระสังข์, (๒๕๖๑) “การกล่อมเกลารากเหง้าทางการเมืองและวัฒนธรรมทาง
การเมือง”.วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.ปีที่ ๖ ฉบับ
ที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๒๒

สนุก สิมหัตถ และคณะ, (๒๕๕๙) รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์,ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ กันยายน-
ธันวาคม ๒๕๕๙ : ๒๙-๔๔.

สุกฤตา สุমনา, (๒๕๖๒) “วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้บริหารสถานศึกษาไทย : กรณีศึกษา
โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอดงขุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต ๕”,วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์, ๑๔ (๒) (พฤษภาคม-
สิงหาคม ๒๕๖๒): ๑๘๐

อมร พิภูลงามโชติ และณฐมน หมวกฉิม, (๒๕๖๔) การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาประชาชนในเขตบางกะปิ,
วารสารรัชภาคย์, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๓๙ (มีนาคม – เมษายน ๒๕๖๔) : ๑๒๔-๑๓๖.

Pricha Hongskrailers, (๒๕๑๗) “Political Culture : Its Nature and Significance”, วารสาร
สังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม ๒๕๑๗).

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

จิตวิทยาในการจัดการกับบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา, 17มิถุนายน2552,
<http://www.rural.chula.ac.th/Relation/Board/show.php?id=65>.

(๕) ภาษาอังกฤษ:

Bluhm, William T. (1974) Ideologies and Attitudes: Modern Political Culture. New

Eric Rowe. (1969) Modern Politics. London: Routledge and Kegan Paul, Jersey: Prentice
– Hall.

Gabriel Almond and Sydney Verba. (1965) The Civic Culture, Boston: Little, Brown and
Co.,

Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell Jr. (1966) Comparative Politics: A
Developmental Approach, (Boston: Little, Brown and Co.

Geoffrey K. Roberts, (1971) A Dictionary of Political Analysis, London : Longman.

Jarol B Manheim. (1975) The Political Within. N.J.: Prentice Hall.

Kenneth P. Langton, (1969) Political Socialization, N.Y., Oxford University Press.

Lucian W. Pye and Sidney Verba, ed., Political Culture and Political Development, N.J.: Princeton University Press.

Milton Yinger. (1962) Religion, Society and the Individual, N.Y.: the Macmillan Co.

R.C. Macridis. (1961) "Interest Groups in Comparative Politics" in Journal of Politics, Vol. XXIII,

Richard E. Dawson and Denneth Prewitt, (1969) Political Socialization, Boston: Little, Brown and Co.

Robert A Dahl. (1966) Political Opposition in Western Democracies. New Haven: Yale University.

Michael Rushc and Phillip Athoff, (1971) Introduction to Political Siciology, London: Western Printing Services Press.

Walter A Rosenbaum. (1975) Political Culture. London: Thomas Nelson and Son Ltd.

(๖) สัมภาษณ์

๑.ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์

คนที่ ๑ ผศ.ดร.อภิชาติ เหมียวยไธสง, ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

คนที่ ๒ ผศ.ดร.อาทิตย์ ผ่านพูล, ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

คนที่ ๓ ดร.ณัฐอร เจือจันทร์, ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น สัมภาษณ์ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

คนที่ ๔ ผศ.ดร.สำเริง ไกยวงศ์, ตำแหน่ง อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, สัมภาษณ์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕.

คนที่ ๕ ดร.อาทิตย์ แสงเนวก, ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต/ดุขฎิบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย, สัมภาษณ์ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕.

๒.ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่การวิจัย

คนที่ ๖ นางสาวสุจิตตรา แฝงปัญญา, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

คนที่ ๗ นายสมบุญ สारम्मย์, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.

- คนที่ ๘ นางสาวปณิตา แก้วฝ้ายนอก, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๙ นายอัคนันท์ เดโชพัฒนวิรุณ, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๑๐ นางสาวสุธาทิพร หนึ่งชะ, สัมภาษณ์ ๓ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๑๑ นางสาวสายฝน รัตตมณี, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๑๒ นางสาวกมัยธร มงคลกุล, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๑๓ นางกาญจนาทิศา บำขุนทด, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๑๔ นายโอภาส ก้ามกาง, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๑๕ นายพิรพัฏฐกร สิริวัชรธร, สัมภาษณ์ ๔ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๑๖ นายธนกฤษ ตันมา, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๑๗ นายสาคร ชัยรินทร์, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๑๘ นายदनัย จันทร์ขามป้อม, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๑๙ นางสาวชาลิสา พากุดเลาะ, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๒๐ นางสาวณัฏฐานันท์ ยางเครือ, สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๒๑ นางนุจินทร์ จิตรกลาง, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๒๒ นายวิทยา เดชเจริญ, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๒๓ นายสุทธิ เหล่าฤทธิ์,, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๒๔ คุณทิพย์สุดา ไชยสาม,, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.
- คนที่ ๒๕ นางวราภรณ์ อินทุไส, สัมภาษณ์ ๙ กันยายน ๒๕๖๕.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

ม.มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๙๗ หมู่ ๑๔ ตำบลนาฝาย

อำเภอเมืองฯ จังหวัดชัยภูมิ

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน

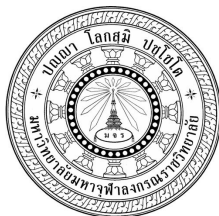
ด้วยข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช อาจารย์ผู้รับผิดชอบ
หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “**รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น
จังหวัดชัยภูมิ**” โดยเลือกเอาพื้นที่ที่อยู่ในการบริหารงานหรือการดูแลของท่านเป็นพื้นที่ในการทำวิจัย

ในนามของวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้ผู้วิจัยได้ได้ใช้พื้นที่ในการทำวิจัย และให้สัมภาษณ์เพื่อเก็บ
รวบรวมข้อมูลจากท่าน และผู้เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในพื้นที่ของท่าน และข้อมูล
ที่ได้นี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น จักไม่มีผลกระทบต่อกท่านหรือพื้นที่การบริหารงานของ
ท่านแต่ประการใด และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

หมายเลขแบบสอบถาม

โครงการวิจัยเรื่อง
การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำ
ท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ “รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” เป็นวัตถุประสงค์เพื่อสร้างตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ และศึกษาระดับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ อันจะนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมกรรมการพัฒนาแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

จึงขอความอนุเคราะห์ท่านในการกรอกข้อมูลทุกข้อตามความคิดเห็นที่แท้จริงของท่าน เพื่อความถูกต้องในการวิเคราะห์และเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

การตอบแบบสอบถามครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะภาพรวมเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด และข้อมูลของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และมีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยเท่านั้น

แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๔ ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดชและคณะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น
จังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ใน ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน (กรุณาตอบทุกข้อ)

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ไม่เกิน ๓๐ ปี

☐ ๓๑-๔๐ ปี

☐ ๔๑-๕๐ ปี

☐ ๕๑ - ๖๐

☐ ๖๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่ามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า

☐ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า

☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

๔. ตำแหน่งปัจจุบัน

☐ นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ รองนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ ที่ปรึกษานายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ เลขานายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ ประธานสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ รองประธานสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ สมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ รองปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ ผู้อำนวยการส่วนงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ พนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

๕. มีประสบการณ์ในการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

☐ ต่ำกว่า ๕ ปีลงมา

☐ ๕ - ๑๐ ปี บพ

☐ ๑๐ - ๑๕ ปี

☐ ๑๕ ปีขึ้นไป

แบบสอบถามรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด ๓๖ ข้อ แต่ละข้อมีข้อย่อยให้เลือก ๒ ข้อ
๒. โปรดพิจารณาจากเหตุการณ์ทั้งสองข้อย่อยว่าข้อย่อยใดตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน (.....) หน้าข้อย่อยที่ท่านตัดสินใจเลือกเพียงหนึ่งข้อย่อย

ข้อ	เลือก	ข้อคำถาม
๐๐	☒	ก. ท่านรู้สึกเฉยต่อนโยบายของรัฐบาล และไม่สนใจการเมืองทุกระดับ
	☐	ข. ท่านรู้สึกเฉยต่อนโยบายของรัฐบาล โดยถือว่าเป็นอำนาจของนักการเมือง

๓. ในกรณีที่ท่านตัดสินใจไม่ได้ว่า จะเลือกข้อย่อยใด เพราะผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีความคิดเห็นทั้งสองแบบให้ถือว่าข้อย่อยทั้ง ๒ ข้อเป็นลักษณะของผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง ๒ แบบ ซึ่งไม่ใช่ตัวผู้ตอบแบบสอบถาม และให้ท่านพิจารณาว่าเห็นด้วยกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใด

๔. ข้อย่อยในแต่ละข้ออาจมีเนื้อหาซ้ำกัน ขอให้ท่านพิจารณาเฉพาะข้อที่กำลังจะตอบเท่านั้น โดยไม่ต้องคำนึงถึงข้อที่ตอบผ่านมาแล้ว

๕. กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ ทั้ง ๓๖ ข้อ

ข้อ	เลือก	ข้อคำถาม
๑	☐	ก. ท่านรู้สึกเฉยต่อนโยบายของรัฐบาล และไม่สนใจการเมืองทุกระดับ
	☐	ข. ท่านรู้สึกเฉยต่อนโยบายของรัฐบาล โดยถือว่าเป็นอำนาจของนักการเมือง
๒	☐	ก. ท่านไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง
	☐	ข. ท่านยอมรับการทำงานของรัฐบาล เพราะไม่เกิดประโยชน์ในภาพรวม
๓	☐	ก. ท่านยังไม่รู้ถึงการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอย่างแท้จริง
	☐	ข. ท่านเข้าใจการเมืองการปกครองและความเคลื่อนไหวทางการเมืองได้เป็นอย่างดี
๔	☐	ก. ท่านยินดีเชื่อฟังยอมรับและปฏิบัติตามกฎที่ผู้นำกำหนด
	☐	ข. ท่านยินดียกความรับผิดชอบทั้งหมดไว้กับผู้นำ และส่งเสริมให้คนอื่นนิยมยึดถือในตัวบุคคลมากกว่าหลักของเหตุผล
๕	☐	ก. ท่านนับถือระบบอาวุโสมากกว่าความรู้ความสามารถของบุคคล ขึ้นชมระบบชนชั้นด้วยคิดว่าคนเราไม่เสมอภาคกัน
	☐	ข. ท่านเชื่อในระบบประชาธิปไตยที่ต้องมีใจกว้างยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น
๖	☐	ก. ท่านไว้วางใจและยอมรับในความสามารถของเจ้านาย เพราะท่านมีบุญญาสนา
	☐	ข. ท่านสนใจและเข้ากิจกรรมทางการเมืองเป็นประจำ เพราะมีรัฐบาลเป็นพวกพ้องของ

		ตนเอง
๗	☐	ก.ท่านจะยึดถือจารีตประเพณีเป็นสำคัญ และไม่เข้าใจบทบาททางการเมือง บทบาททางเศรษฐกิจ บทบาททางสังคม
	☐	ข.ท่านไม่สนใจเกี่ยวกับบ้านเมือง และไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง
๘	☐	ก.ท่านพร้อมปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล แม้ว่าจะไม่เห็นด้วยก็ตาม
	☐	ข.ท่านเข้าใจการทำงานของรัฐบาล แต่ก็ถือว่าเป็นอำนาจของรัฐบาล
๙	☐	ก.ท่านไม่สนใจนโยบายของรัฐบาล เพราะถือว่าเป็นอำนาจการตัดสินใจของผู้มีอำนาจทางการเมือง
	☐	ข.ท่านจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะถือว่าเป็นผลประโยชน์ของท่าน
๑๐	☐	ก.ท่านถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจเท่านั้น
	☐	ข.ท่านยอมรับผู้นำทางการเมือง แต่ไม่สนใจการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง
๑๑	☐	ก.ท่านสนใจแต่การปฏิบัติงานของตนเองเท่านั้น เพราะรู้สึกว่ามีหน้าที่ทางการเมือง
	☐	ข.ท่านไม่เข้าใจถึงประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล
๑๒	☐	ก.ท่านให้ความสำคัญในการเลือกผู้แทนเพื่อเข้าไปเป็นรัฐบาล
	☐	ข.ท่านจะแสดงการต่อต้านทันทีเมื่อมีคนอื่นไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลที่เป็นพวกพ้องของตนเอง
๑๓	☐	ก.ท่านเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายการพัฒนาประเทศ
	☐	ข.ท่านจะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล เพราะถือว่าไม่ใช่หน้าที่ของท่าน
๑๔	☐	ก.ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้รัฐบาลตอบสนองความต้องการของประชาชน
	☐	ข.ท่านยินยอมให้รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย เพราะถือว่าเป็นอำนาจของรัฐบาล
๑๕	☐	ก.ท่านแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของรัฐบาล เพื่อก่อนนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน
	☐	ข.ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล
๑๖	☐	ก.ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เพื่อให้รัฐบาลมีการทำงานที่โปร่งใส
	☐	ข.ท่านยอมรับนโยบายของรัฐบาล โดยไม่มีข้อเรียกร้องใดๆ
๑๗	☐	ก.ท่านมีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปด้วยความสุจริตและยุติธรรม
	☐	ก.เมื่อท่านไม่เห็นด้วยต่อนโยบายของรัฐบาลแต่ก็ยังเพิกเฉย เพราะถือว่ารัฐมีอำนาจ

		เด็ดขาดที่ประชาชนต้องปฏิบัติตาม
๑๘	☐ ☐	ก. ท่านเชื่อว่าการกำหนดนโยบายเกิดจากความต้องการของประชาชน และประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนั้น ข. เมื่อท่านประสบปัญหาในด้านต่างๆในการดำเนินชีวิต แต่ไม่มีการเรียกร้องใดๆจากรัฐบาลที่เป็นพวกพ้องของตนเอง
๑๙	☐ ☐	ก. ท่านไม่สนใจตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเพราะมีหน้าที่เพียงแค่ปฏิบัติตามเท่านั้น ข. ท่านมุ่งแต่การทำมาหากิน ไม่สนใจทางการเมือง
๒๐	☐ ☐	ก. แม้ท่านไม่เห็นด้วยกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล แต่ยังให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตาม ข. ท่านไม่กล้าแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เนื่องจากเกรงกลัวผู้มีอำนาจ
๒๑	☐ ☐	ก. ท่านยอมรับในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจทางการเมืองเพราะได้เลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองแล้ว ข. ท่านจะแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐบาล เมื่อรู้สึกว่่านโยบายมีผลต่อท่านโดยตรง
๒๒	☐ ☐	ก. ท่านรู้สึกว่าจะไม่เห็นความสำคัญต่อการตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาล ข. ท่านยอมให้รัฐบาลมีอำนาจในการตัดสินใจแทนประชาชนได้
๒๓	☐ ☐	ก. ท่านเห็นด้วยกับการออกนโยบายแล้วจึงประกาศให้ประชาชนทราบได้ ข. ท่านเห็นว่าประชาชนต้องมีส่วนในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล
๒๔	☐ ☐	ก. ท่านไม่ได้สนใจตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลแต่สนใจถึงประโยชน์จากนโยบายที่ท่านจะได้รับ ข. ท่านจะร่วมสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล โดยเห็นว่านโยบายนั้นเกิดผลดีต่อท่าน
๒๕	☐ ☐	ก. ท่านยินยอมต่อรัฐบาลในการออกนโยบายของรัฐบาล โดยไม่มีข้อเรียกร้องต่อรัฐบาล ข. ท่านไม่ให้ความสำคัญในมีส่วนร่วมทางการเมืองและไม่เข้าใจหน้าที่พลเมือง
๒๖	☐ ☐	ก. ท่านยินยอมปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล เพราะรู้สึกว่าเป็นอำนาจที่รัฐบาลกระทำได้ ข. ท่านยอมรับและเชื่อฟังผู้มีอำนาจทางการเมือง
๒๗	☐ ☐	ก. ท่านยอมรับในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลแต่นโยบายนั้นต้องไม่กระทบต่อประชาชน ข. ท่านเห็นว่ารัฐต้องทำงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการออกนโยบาย
๒๘	☐ ☐	ก. ท่านยอมให้รัฐบาลกำหนดนโยบายโดยท่านต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนั้น ข. ท่านจะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของ

		ผู้มีอำนาจทางการเมืองเท่านั้น
๒๙	☐ ☐	ก. ท่านเห็นว่าการเรียกร้องต่อรัฐบาลสามารถทำได้ แต่ยังเปิดโอกาสให้รัฐบาลเป็นผู้ออกนโยบายแก้ไขปัญหาให้เท่านั้น ข. ท่านมั่นใจในการทำงานของรัฐบาล โดยไม่จำเป็นต้องเข้าไปตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เพราะเป็นพวกเดียวกัน
๓๐	☐ ☐	ก. เมื่อรัฐบาลออกนโยบายโดยท่านไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม ท่านก็ยินยอมปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล ข. ท่านยินดีปฏิบัติตามรัฐบาลที่ท่านชื่นชมและมีแนวความคิดเดียวกับตนเอง
๓๑	☐ ☐	ก. ท่านไม่แสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาล โดยให้อำนาจรัฐบาลเท่านั้น ข. ท่านไม่สนใจเข้าไปตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเพราะถือว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนในการตรวจสอบ
๓๒	☐ ☐	ก. แม้ท่านไม่เห็นด้วยต่อการทำงานของรัฐบาล แต่ก็ไม่เรียกร้องต่อรัฐบาลและนักการเมือง ข. ท่านยินยอมต่อรัฐบาลและหน่วยงานราชการที่มีอำนาจมากอยู่เสมอ
๓๓	☐ ☐	ก. แม้รัฐบาลจะไม่ฟังเสียงความต้องการของประชาชนในการกำหนดนโยบาย แต่ท่านถือว่าการตัดสินใจของรัฐบาลเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องยอมรับ ข. ท่านพร้อมจะแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเชิงนโยบายเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยตรง
๓๔	☐ ☐	ก. ท่านเห็นชอบตามนโยบายรัฐบาล โดยปฏิบัติตามรัฐบาลเสมอ ข. ท่านสนใจเรื่องการเมืองและติดตามการทำงานของนักการเมืองและผู้มีอำนาจอยู่เสมอ เพราะชื่นชอบ
๓๕	☐ ☐	ก. ท่านมั่นใจศักยภาพในการทำงานของรัฐบาล โดยประชาชนไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ข. เมื่อรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการบริหารงานประชาชนจะยึดตามมติของรัฐบาลและปฏิบัติตาม
๓๖	☐ ☐	ก. ท่านไม่สนใจว่ารัฐบาลจะออกนโยบายอย่างไร แต่ท่านมีหน้าที่ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามเท่านั้น ข. ท่านแสดงการสนับสนุนรัฐบาลที่เป็นพวกพ้องของท่านโดยปราศจากเงื่อนไข

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ	ระดับการปฏิบัติ				
	๑	๒	๓	๔	๕
๑. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น					
๑. ท่านปฏิบัติตนโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น					
๒. ท่านเคารพในความเสมอภาคของเพศชายและเพศหญิง					
๓. ท่านเคารพสิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา					
๔. ท่านเคารพสิทธิเสรีภาพในการตัดสินใจของผู้อื่น					
๕. ท่านให้ความเคารพนับถือต่อผู้มีอายุมากกว่าเสมอ					
๖. ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
๒. ด้านการรับผิดชอบหน้าที่					
๗. ท่านปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่					
๘. ท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต					
๙. ท่านปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ กติกา ของสังคมและองค์กร					
๑๐. ท่านรักษาทรัพย์สินสมบัติของสาธารณะเสมอ					
๑๑. ท่านยอมรับผิดเมื่อทำงานผิดพลาด					
๑๒. ท่านช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของทางราชการเสมอ					
๓. ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม					
๑๓. ท่านรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ					
๑๔. ท่านสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้					
๑๕. ท่านมีความเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม					
๑๖. ท่านมีการวางแผนในการปฏิบัติงาน					
๑๗. ท่านใช้ทรัพยากรของหน่วยงานราชการอย่างคุ้มค่า					
๑๘. ท่านให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของชุมชนและสังคม					

๔. ด้านการมีส่วนร่วม					
๑๙. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น					
๒๐. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของสาธารณะทั่วไปเสมอ					
๒๑. ท่านชักชวนผู้อื่นเห็นความสำคัญของท้องถิ่น					
๒๒. ท่านติดตามข่าวสารบ้านเมืองเป็นประจำ					
๒๓. ท่านเข้าร่วมการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมของท้องถิ่น					
๒๔. ท่านช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของท้องถิ่น					
๒๕. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการต่างๆ ของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

*****ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม*****

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

ม.มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๙๗ หมู่ ๑๔ ตำบลนาฝาย

อำเภอเมืองฯ จังหวัดชัยภูมิ

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน

ด้วยข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “**รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ**” โดยเลือกเอาพื้นที่ที่อยู่ในการบริหารงานหรือการดูแลของท่านเป็นพื้นที่ในการทำวิจัย

ในนามของวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่าน และข้อมูลที่ได้นี้จักนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น จักไม่มีผลกระทบต่อนานหรือพื้นที่การบริหารงานของท่านแต่ประการใด และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

แบบสัมภาษณ์/แบบสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย
เรื่อง การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น
จังหวัดชัยภูมิ

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ แบ่งเป็น ๕ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (In-depth Interview)

ตอนที่ ๒ แนวทางการพัฒนาการศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๙ ข้อ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (In-depth Interview)

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วัน เดือน ปี.....

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

ข้อที่ ๑ ผู้นำท้องถิ่นมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นอย่างไรบ้างในยุคปัจจุบัน

ข้อที่ ๒ ประชาชนทั่วไปมีความคาดหวังให้ผู้นำท้องถิ่นได้เข้ามาพัฒนาในด้านใดบ้าง

ข้อที่ ๓ ประชาชนทั่วไปต้องการให้ผู้นำท้องถิ่นได้แสดงบทบาทอย่างไรจนให้เป็นที่

ยอมรับของสังคม

ข้อที่ ๔ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบใด เป็นวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับผู้นำท้องถิ่นในปัจจุบัน

ข้อที่ ๕ ผู้นำท้องถิ่นต้องมีเครพในสิทธิของผู้อื่น เป็นอย่างไร?

ข้อที่ ๖ ผู้นำท้องถิ่นต้องมีความรับผิดชอบหน้าที่ เป็นอย่างไร?

ข้อที่ ๗ ผู้นำท้องถิ่นต้องยึดผลประโยชน์ของส่วนรวม เป็นอย่างไร?

ข้อที่ ๘ ผู้นำท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม/สร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน เป็นอย่างไร?

ข้อที่ ๙ ผู้นำท้องถิ่นต้องมีพฤติกรรมเช่นไร จึงจัดว่าเป็นผู้นำในหัวใจประชาชน ?

*****ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์*****

แบบประเมินผลกิจกรรมการวิจัย
เรื่อง กิจกรรมการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น
จังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ใน ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน (กรุณาตอบทุกข้อ)

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ไม่เกิน ๓๐ ปี

☐ ๓๑-๔๐ ปี

☐ ๔๑-๕๐ ปี

☐ ๕๑ - ๖๐

☐ ๖๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่ามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า

☐ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า

☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

๔. ตำแหน่งปัจจุบัน

☐ นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ รองนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ ที่ปรึกษานายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ เลขานายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ ประธานสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ รองประธานสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ สมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ รองปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ ผู้อำนวยการส่วนงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

☐ พนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/ อบต.)

๕. มีประสบการณ์ในการทำงานในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

☐ ต่ำกว่า ๕ ปีลงมา

☐ ๕ - ๑๐ ปี บพ

☐ ๑๐ - ๑๕ ปี

☐ ๑๕ ปีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำ
ท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

กิจกรรมการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของ ท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ	ระดับความคิดเห็น				
	๑	๒	๓	๔	๕
๑. ด้านเจตคติต่อกิจกรรม					
๑. ท่านมีความสนใจและเต็มใจเรียนรู้ในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำท้องถิ่น					
๒. ท่านภูมิใจที่ได้เรียนรู้ในกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำท้องถิ่น					
๓. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น					
๔. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ดีสามารถจะพัฒนาทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ให้ผู้นำได้เป็นอย่างดี					
๒. ด้านเนื้อหากิจกรรม					
๕. มีรูปแบบที่น่าสนใจ					
๖. เป็นรูปแบบที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับปัจจุบัน					
๗. เป็นรูปแบบที่สามารถกระตุ้นในการทำงานได้เป็นอย่างดี					
๓. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้					
๘. มีความหลากหลายเหมาะสมกับความเป็นผู้นำ					
๙. มีความชัดเจนน่าสนใจ และสามารถปฏิบัติได้					
๑๐. สามารถปฏิบัติได้เสร็จทันตามกำหนดเวลาที่กำหนด					
๑๑. กิจกรรมการเรียนรู้สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพในการคิดสร้างสรรค์พัฒนาพฤติกรรมผู้นำได้เป็นอย่างดี					
๔. ด้านสื่อการเรียนรู้					
๑๒. สื่อการเรียนรู้มีความน่าสนใจและเหมาะสม					
๑๓. สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้					

๑๔. สื่อการเรียนรู้มีความชัดเจนสามารถนำไปใช้แบบอย่างที่ดีได้					
๕.ด้านการประเมินผลกิจกรรม					
๑๕. ผลที่ได้รับจากการดำเนินงานกิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น
จังหวัดชัยภูมิ

*****ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบประเมิน*****

ภาคผนวก ข
ใบรับรองการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๑๓๘/๒๕๖๕

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
(The Study of Political Culture Model for Behavior Development of Local Leaders in Chaiya Phum Province)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: MCU RS 800765021

สถาบันที่สังกัด: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

ผู้วิจัยหลัก: ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕

(พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

หมายเลขใบรับรอง: ว.๑๓๘/๒๕๖๕

วันที่ให้การรับรอง: ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

วันหมดอายุใบรับรอง: ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๑๓๘

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช / นักวิจัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำการวิจัยในเรื่อง “การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาข้อเสนอการวิจัยของท่านแล้ว มีความเห็นว่า ข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการนี้ มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนด ไม่ต้องแก้ไขปรับปรุงแต่ประการใด จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

จึงเจริญพรมมาเพื่อแก้ไขและดำเนินการต่อไป.

ขอเจริญพร

(พระสุพรรณเมธากรณ์, ผศ.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาพกิจกรรมหลักสูตรผู้นำท้องถิ่น :
การพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ

ภาคผนวก ง
หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์และหนังสือตอบรับบทความวิจัย

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์พงศ์ กางกร คณบดีคณะรัฐศาสตร์.....

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.....

ที่อยู่ ๑๖๗ หมู่ ๒ ถ.ตลาดโตน-ชัยภูมิ ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๐๐๐.....

โทรศัพท์..... โทรสาร -.....

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง

รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ.....

Political Culture Model for behavior development of Local leaders in Chaiya

Phum province.....

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช, ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา,

พ.ต.ท.ดร.ชุมพล เพ็งศิริ, พระสมพร สมจิตโต(อ่อนไธสง), และ อาจารย์สุพิชญ์ณัฏ แก้วโพนทอง

ได้นำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☐ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่นำไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๖ จนถึง ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ซึ่งการนำ
ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

๑. ได้องค์ความรู้และสาระสำคัญของรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง.....
๒. ได้องค์ความรู้และสาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น.....
๒. ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง, การพัฒนาท้องถิ่น และการพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ.....

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

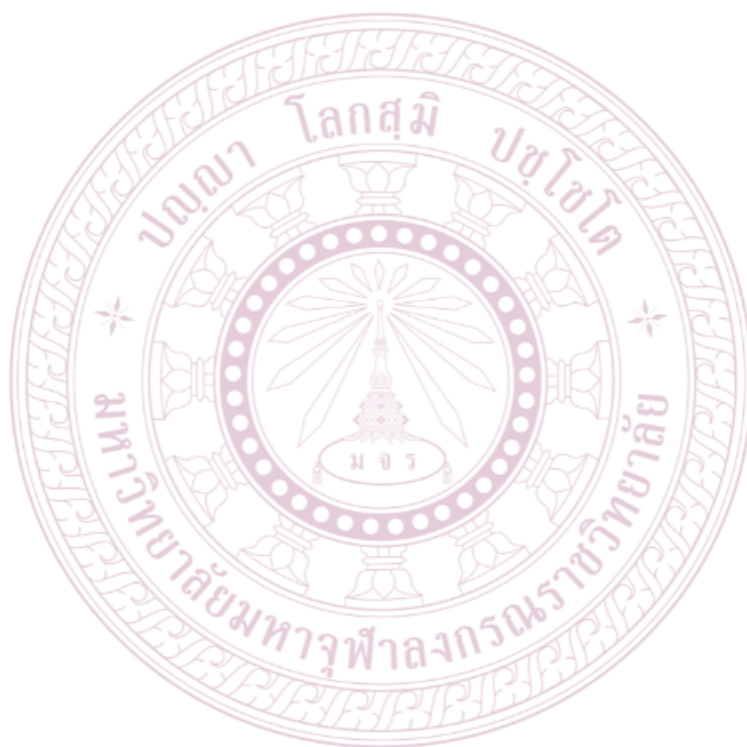
(ผศ.ดร.พิทักษ์พงศ์ กางการ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ภาคผนวก ง

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์และหนังสือตอบรับบทความวิจัย

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์พงศ์ กางการ คณบดีคณะรัฐศาสตร์
ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ที่อยู่ ๑๖๗ หมู่ ๒ ถ.ตลาดโตน-ชัยภูมิ ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๐๐๐
โทรศัพท์ โทรสาร -

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง
รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
Political Culture Model for behavior development of Local leaders in Chaiya
Phum province

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช, ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา,
พ.ต.ท.ดร.ชุมพล เพ็งศิริ, พระสมพร สมจิตโต(อ่อนไธสง), และ อาจารย์สุพิชญาณ์ แก้วโพนทอง
โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☐ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๖ จนถึง ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ซึ่งการนำ
ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

๑. ได้องค์ความรู้และสาระสำคัญของรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง.....
๒. ได้องค์ความรู้และสาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น.....
๓. ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง, การพัฒนาท้องถิ่น และการพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ.....

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(ผศ.ดร.พิทักษ์พงศ์ กางการ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ภาคผนวก จ

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย

ผลผลิต (Output)	รายละเอียดผลผลิต
๑.องค์ความรู้ใหม่	รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ จำนวน ๖ เรื่อง
๒.ได้ผลงานตีพิมพ์ระดับชาติ	ได้ตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสารวิชาการระดับชาติ จำนวน ๖ ฉบับ คือ ๑) บทความวิจัย เรื่อง “หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ” ในวารสารวิชาการธรรมทรรศน์, ฉบับปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๓ (เดือนกรกฎาคม-กันยายน ๒๕๖๖) (TCI 1) ๒) บทความวิจัยเรื่อง “รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ในวารสารวิชาการร้อยแก่นสาร ฉบับปีที่ ๘ ฉบับที่ ๗ (เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๖) (TCI 1) ๓) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ในวารสารวิชาการ มจร.บุรีรัมย์ ฉบับปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (เดือนมกราคม – เมษายน ๒๕๖๖) (TCI 2) ๔) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม ฉบับปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๖) (TCI 2) ๕) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ” ในวารสารวิชาการร้อยแก่นสาร ฉบับปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (เดือนเมษายน ๒๕๖๖) (TCI 1) ๖) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในจังหวัดชัยภูมิ” ในวารสารวิชาการ มจร.บุรีรัมย์ ฉบับปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (เดือนมกราคม – เมษายน ๒๕๖๖) (TCI 2)
๓.ได้ผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติ	มีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในระดับนานาชาติ จำนวน ๓ เรื่อง
๔.การพัฒนากำลังคน - เครือข่ายการเรียนรู้	ได้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ อย่างน้อย ๕ แห่ง
๕. การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะ - กลุ่มคนที่ต้องการทักษะ	ได้หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๔ โครงการๆ ละ อย่างน้อย ๕๐ คน

ผลผลิต (Output)	รายละเอียดผลผลิต
๖. ต้นแบบผลิตภัณฑ์ - ระดับภาคสนาม	หมู่บ้านสันติประชาธรรมต้นแบบ จำนวนอย่างน้อย ๑ หมู่บ้าน

ผลลัพธ์ (Outcome)	รายละเอียดผลลัพธ์
๑. หนังสือองค์ความรู้	ได้หนังสือองค์ความรู้ จำนวน ๖ เล่ม ประกอบด้วย ๑) หนังสือองค์ความรู้ แผนการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ” ๒) หนังสือองค์ความรู้ โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ๓) หนังสือองค์ความรู้ โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ๔) หนังสือองค์ความรู้ โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ๕) หนังสือองค์ความรู้ โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ” ๖) หนังสือองค์ความรู้ โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในจังหวัดชัยภูมิ”
๒. ผลงานตีพิมพ์	ได้ตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสารวิชาการระดับชาติ จำนวน ๖ ฉบับ คือ ๑) บทความวิจัย เรื่อง “หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ” ในวารสารวิชาการธรรมทรรศน์, ฉบับปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๓ (เดือนกรกฎาคม-กันยายน ๒๕๖๖) (TCI 1) ๒) บทความวิจัยเรื่อง “รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ในวารสารวิชาการร้อยแก่นสาร ฉบับปีที่ ๘ ฉบับที่ ๗ (เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๖) (TCI 1) ๓) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ในวารสารวิชาการ มจร.บุรีรัมย์ ฉบับปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (เดือนมกราคม – เมษายน ๒๕๖๖) (TCI 2)

ผลลัพธ์ (Outcome)	รายละเอียดผลลัพธ์
	๔) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศ ฉบับปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๖) (TCI 2) ๕) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ” ในวารสารวิชาการร้อยแก่นสาร ฉบับปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (เดือนเมษายน ๒๕๖๖) (TCI 1) ๖) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในจังหวัดชัยภูมิ” ในวารสารวิชาการ มจร.บุรีรัมย์ ฉบับปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (เดือนมกราคม – เมษายน ๒๕๖๖) (TCI 2)
๓. การอ้างอิง (Citations)	บทความวิจัยทั้ง ๖ บทความได้รับการนำไปอ้างอิงโดยนักวิจัยและนักวิชาการในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดไว้อย่างน้อย จำนวน ๖ ครั้ง
๔. การใช้ประโยชน์จากนวัตกรรม	มหาวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการบริการวิชาการเพื่อพัฒนาผู้นำท้องถิ่น โดยร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ จำนวนอย่างน้อย ๕ ครั้ง
๕. มีการผลักดันนโยบาย แนวปฏิบัติ แผนและกฎระเบียบ	จังหวัดชัยภูมิ ผลักดันให้มีโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ทุกปีอย่างต่อเนื่อง

ผลกระทบ (Impact)	รายละเอียดของผลกระทบ
๑.ด้านสังคม	๑.ผู้นำท้องถิ่นได้รับการตระหนักรู้ในการพัฒนาท้องถิ่น ๒.ผู้นำท้องถิ่นได้รับการอบรมและสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีต่อสังคม ๓.ผู้นำท้องถิ่นได้มีความรับผิดชอบต่อสังคมไทยโดยรวม ๔.ผู้นำท้องถิ่นมีแนวทางการสร้างสังคมสันติประชาธรรมให้กับประชาชนในสังคม

ภาคผนวก จ.ประวัติคณะผู้วิจัย

ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช
๒. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์
๓. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๙๗ หมู่ที่ ๑๔
บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๓๔๐๐๐
โทร.๐๘๖ ๑๗๕ ๘๕๕๑ Email: panya.klay@mcu.ac.th

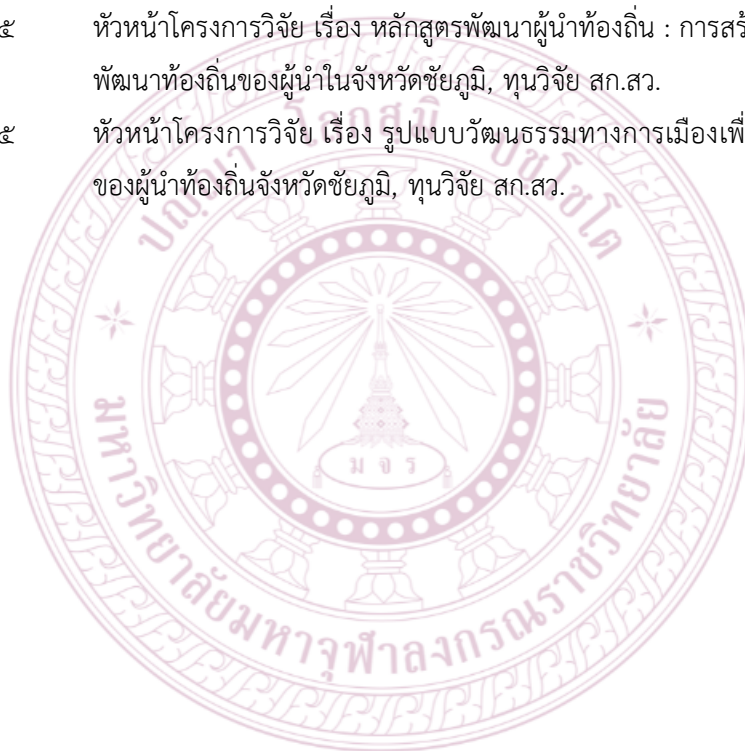
๔. ประวัติการศึกษา

- : เปรียญธรรม ๗ ประโยค สำนักเรียนวัดศรีสุदारาม กรุงเทพมหานคร
- : บาลีศึกษา ๗ ประโยค สำนักศาสนศึกษาวัดพยัคฆาราม สุพรรณบุรี
- : พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ ม.มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธวัฒนา,
จังหวัดสุพรรณบุรี
- : Doctor of Philosophy in Political Science, Dr.B.R.Ambedkar University,
Agra, U.P., India.

๕. ผลงานวิชาการ/งานวิจัย

- พ.ศ. ๒๕๕๕ ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาใน
ภาคกลาง : กระบวนการจัดการพุทธศิลป์ถิ่นสยามเพื่อความงามของจิตใจและ
ปัญญา, ทุนวิจัย สกว.
- พ.ศ. ๒๕๕๗ หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การติดตามประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพ
ผู้บริหาร, ทุนวิจัยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
- พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายของ
ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงสู่
ประชาคมอาเซียน, ทุนวิจัย สกว.
- พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง โครงการวิจัยเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนว
พระพุทธศาสนาโดยการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตภาคกลางที่ ๒ จังหวัด
กาญจนบุรี, ทุนวิจัย สสส.
- พ.ศ. ๒๕๖๐ หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ไทยเพื่อ
รองรับสังคมไทยในศตวรรษที่ ๒๑, ทุนวิจัย วช.

- พ.ศ. ๒๕๖๑ หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำที่มีต่อการพัฒนาวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ในประเทศไทย, ทุนวิจัย วช.
- พ.ศ. ๒๕๖๒ หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง อาณาจักรล้านช้างและการล่มสลายของอาณาจักรล้านช้าง, ทุนวิจัย วช.
- พ.ศ.๒๕๖๕ ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในจังหวัดชัยภูมิอย่างยั่งยืน, ทุนวิจัย สก.สว.
- พ.ศ.๒๕๖๕ หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ในจังหวัดชัยภูมิ, ทุนวิจัย สก.สว.
- พ.ศ.๒๕๖๕ หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น : การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ, ทุนวิจัย สก.สว.
- พ.ศ.๒๕๖๕ หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ, ทุนวิจัย สก.สว.

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา

๒. ตำแหน่งปัจจุบัน รองคณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

๓. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก

: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ๑๖๗ หมู่ ๒ ถ.ตาตโตน-ชัยภูมิ ตำบลนาฝาย

อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๐๐๐

โทร. ๐๘๒ ๑๓๕ ๐๗๘๙ Email: Sompongs9198@gmail.com

๔. ประวัติการศึกษา

: เปรียญธรรม ๕ ประโยค สำนักเรียนวัดช้างเหล็ก กรุงเทพมหานคร

: พุทธศาสตรบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ ม.มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

: M.A. Public Administration, University of Mysore, India

: ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

๕. ผลงานวิชาการ/งานวิจัย

พ.ศ.๒๕๖๐ บทความวิชาการ เรื่อง “ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ” วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. ๓(๑), ๑๐๗-๑๑๘.

พ.ศ.๒๕๖๐ บทความวิชาการ บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษากับการนำนักศึกษาสู่ความเป็นพลเมืองโลก. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ๖(๒) พิเศษ, ๖๓๕-๖๔๘.

พ.ศ.๒๕๖๐ Sompong Suwannaphuma, PhramahaSuchat Analayo, Udom Khiewon, Thongdee Sritragarn, TALENT MANAGEMENT IN ORGANIZATION ACCORDING TO THE BUDDHIST NCIPLES. (2561). วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ๗(๒-๒), ๒๙-๓๗.

พ.ศ.๒๕๖๓ สมปอง สุวรรณภุมมา,ศิริพร พึ่งเพชร, ลักษณ์า สุกใส.ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมรายได้ภาคครัวเรือนเกษตรในจังหวัดชัยภูมิ.วารสารการบริหารการปกครองมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.๙(๒) ๓๕๘-๓๗๙.

พ.ศ.๒๕๖๓ สมปอง สุวรรณภุมมา. ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของโครงการ.วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.๙(๒) ๗๒๒-๗๓๑.

พ.ศ.๒๕๖๓ บุญเพ็ง สิทธิวงษา, พจ ตู๊พจ, สมปอง สุวรรณภุมมา, พงษ์เมธี ไชยศรีหา, วิฑูรย์ วีรศิลป์, ทรงพล โชติกเวชกุล. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการกำจัดสิ่งปฏิกูลของเทศบาลในอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.๙(๒) 242-243.

พ.ศ.๒๕๖๕ นักวิจัยร่วมโครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรม
ของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ, ทุนวิจัย สก.สว.

หนังสือ/ตำรา

สมปอง สุวรรณภุมมา. (2556). การวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพฯ: Quality Print.

สมปอง สุวรรณภุมมา. (2561). การบริหารการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล พ.ต.ท.ดร.ชุมพล เพ็งศิริ

๒. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

๓. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๙๗ หมู่ที่ ๑๔

บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๓๔๐๐๐

๔. ประวัติการศึกษา

: นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

: ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

: ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. ผลงานวิชาการ/งานวิจัย

พ.ศ.๒๕๖๐ “บทบาทและภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในศตวรรษที่ ๒๑”.บทความวิชาการ. เรื่อง พุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. ปีที่พิมพ์ : ๒๕๖๐

พ.ศ.๒๕๖๑ “แนวทางการพัฒนาพระพุทธศาสนากับศาสตร์การเมืองการปกครองของไทย”. บทความวิชาการ. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ (MCU Nan Congress II) เรื่อง การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืนในยุค THAILAND ๔.๐”(Research and Innovation for Sustainable Mental and Social Development in Thailand ๔.๐) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, เดือน กันยายน ๒๕๖๑.

พ.ศ.๒๕๖๕ นักวิจัยร่วมโครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ, พจนวิจัย สก.สว.

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล พระสมพร สมจิตโต/อ่อนไธสง
๒. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ
๓. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๙๗ หมู่ที่ ๑๔
บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๓๔๐๐๐
๔. ประวัติการศึกษา
: พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ผลงานวิชาการ/งานวิจัย
พ.ศ.๒๕๖๒ พระสมพร สมจิตโต(อ่อนไธสง) “เจ้าอาวาสกับการบริหารโบราณสถานเพื่อการพัฒนาวัดที่ยั่งยืน” บทความทางวิชาการ เผยแพร่ในงานวิชาการระดับชาติ “พื้นที่ชีวิตคืนจิตวิญญาณ ทวารวดี” ครั้งที่ ๒ วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๒. หน้า ๘๖๐.
พ.ศ.๒๕๖๕ นักวิจัยร่วมโครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ, ทุนวิจัย สก.สว.

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล อาจารย์สุพิชญ์ แก้วโพนทอง
๒. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์จันทร์
๓. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก
วิทยาลัยสงฆ์จันทร์ ๙๕ หมู่ ๘ ตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทร์ ๒๒๐๐๐
โทร.๐๘๐-๓๕๓๒๖๙๗
๔. ประวัติการศึกษา
: วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์
: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ผลงานวิชาการ/งานวิจัย
พ.ศ.๒๕๖๓ หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง กระบวนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วง
วิกฤต Covid-19 ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดจันทร์, ทุนวิจัย
สก.สว.
พ.ศ.๒๕๖๕ นักวิจัยร่วมโครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนา
พฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ, ทุนวิจัย สก.สว.